

Møte torsdag den 10. desember 2015 kl. 9

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 29):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2016 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om svalgardsbudsjettet 2016 (Innst. 17 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Forsvarsdepartementet (Innst. 112 S (2015–2016), jf. Prop. 18 S (2015–2016))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2015 under Forsvarsdepartementet (ekstraordinære utgifter i Sjøforsvaret og Luftforsvaret) (Innst. 80 S (2015–2016), jf. Prop. 153 S (2014–2015))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 113 S (2015–2016), jf. Prop. 22 S (2015–2016), kap. 480)
6. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til ratifikasjon av avtale av 29. juni 2015 om opprettelse av Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) (Innst. 81 S (2015–2016), jf. Prop. 3 S (2015–2016))
7. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til godkjenning av protokoll av 27. november 2014 om endring av Marrakesh-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (innsetting av avtalen om handelsfasilitering) (Innst. 79 S (2015–2016), jf. Prop. 155 S (2014–2015))
8. Referat

Presidenten: Representantene Sverre Myrli, Jan Arild Ellingsen, Heikki Eidsvoll Holmås og Hans Olav Syveresen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Der foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Eirin Sund fra og med 10. desember og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Eirik Sivertsen i dagene 11. og 12. desember for å delta i internasjonal arktisk konferanse i forlengelse av den 21. partskonferanse under FNs klimakonvensjon og det 11. partsmøte under Kyotoprotokollen – COP21 – i Paris.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Nordland fylke: Tone-Helen Toften

For Rogaland fylke: Øystein Langholm Hansen

Presidenten: Øystein Langholm Hansen er til stede og vil ta sete.

Representanten Ingvild Kjerkol vil fremsette et representantforslag.

Ingvild Kjerkol (A) [09:03:05]: Jeg vil på vegne av representantene Marianne Aasen, Torgeir Micaelsen, Ruth Grung, Tove Karoline Knutsen, Line Kysnes Vennesland og meg selv sette fram et forslag om et løft for norske biobanker.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Ad gårdsdagens votering

Presidenten: Representanten Svein Harberg har bedt om ordet til voteringen i sakene nr. 1–3 i Stortingets møte i går.

Svein Harberg (H) [09:03:53]: Det er behov for en oppklarende kommentar omkring et av voteringspunktene under voteringen her i salen i går. Det viser seg at det ved en inkurie er blitt en teknisk feil i innstillingen fra familie- og kulturkomiteen. B IX er tatt inn som et flertallsforslag sammen med et annet forslag, men det riktige skulle være at det forslaget kom fra en enstemmig komité. Dette skapte forvirring under voteringen. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne, som stemte imot, skulle også ha stemt for forslaget. Det skulle altså være et enstemmig storting som stemte for IX. Og med den presiseringen skal nå også alle trøndere i alle partier kunne ta juleferie med rak rygg.

Presidenten: Det gleder presidenten.

Da konstaterer vi at representanten Harberg har redegjort for stemmegivningen i gårdsdagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortingets møte i dag avbrytes kl. 12 for at representantene skal kunne delta ved utdelingen av Nobels fredspris i Oslo rådhus. Som en følge av dette vil presidenten foreslå at møtet settes igjen kl. 15.30 og fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 1–5 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [09.05.22]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2016 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))

Sak nr. 2 [09.05.32]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om svalbardbudsjettet 2016 (Innst. 17 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016))

Sak nr. 3 [09.05.42]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Forsvarsdepartementet (Innst. 112 S (2015–2016), jf. Prop. 18 S (2015–2016))

Sak nr. 4 [09.05.52]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2015 under Forsvarsdepartementet (ekstraordinære utgifter i Sjøforsvaret og Luftforsvaret) (Innst. 80 S (2015–2016), jf. Prop. 153 S (2014–2015))

Sak nr. 5 [09.06.02]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 113 S (2015–2016), jf. Prop. 22 S (2015–2016), kap. 480)

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik: Arbeiderpartiet 35 minutter, Høyre 25 minutter, Framskrittspartiet 20 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

I tillegg fordeles totalt 15 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anniken Huitfeldt (A) [09:07:45] (komiteens leder): I Norge har vi bred enighet om hovedlinjene i utenriks- og forsvarspolitikken. Regjeringa har et godt samarbeid med Stortinget. Grunnleggende tillit mellom regjering og opposisjon i utenrikspolitikken er avgjørende for å sikre norske interesser og for den rollen Norge spiller internasjonalt. Ulempen med den brede enigheten er ofte at det blir litt lite diskusjon om utenrikspolitikk. Regjeringa burde sette mer pris på diskusjon om våre utenrikspolitiske veivalg, for det styrker nemlig forankringa av norsk utenrikspolitikk. Vi ser fram til at regjeringa kommer til Stortinget med et opplegg for endringer av vårt militære bidrag i kampen mot ISIL. Vi vil ta ansvar, også militært, men det er først og

fremst en politisk avtale mellom ulike befolkningsgrupper som kan skape fred i denne regionen.

For noen uker siden fikk vi en god nyhet. Ifølge Verdensbanken vil for første gang under 10 pst. av verdens befolkning leve i ekstrem fattigdom. Bistand og handel har bidratt til økonomisk utvikling i mange av de fattigste landene i verden. Satsing på vaksiner, helsehjelp under fødsel og skolegang har bidratt til utvikling i mange land. I dag lever det flere fattige mennesker i det vi kaller mellominntektsland enn i de fattigste landene i verden. God fordeling er dermed nøkkelen til å bekjempe fattigdom.

Årets debatt om bistandsbudsjettet blir reprise på det sedvanlige politiske teateret hvor utenriksministeren kutter mye, og Kristelig Folkeparti og Venstre forhandler mye av pengene tilbake. Det som bekymret meg mest, var de store kuttene til FN-organisasjonene og at enkelte sivilsamfunnsorganisasjoner sa at de støttet disse kuttene. Leger Uten Grenser forteller at ebolaepidemien kunne vært stoppet tidligere dersom FN-organisasjonene hadde hatt en bedre grunnbevilgning og hadde kunnet sette opp et helsetilbud på kort varsel, og at de ikke måtte vente på store oppslag i media og samle inn penger fra det internasjonale samfunnet. Derfor trenger vi et sterkere FN.

FNs matvareprogram forteller om sult i flyktningleirene. Flyktningleirene i Sahel får kun 39 pst. av de bevilgningene FN sier er nødvendig. Derfor er vi ikke inne i en tid da Norge kan kutte i sine FN-bidrag. Ja, det fins ineffektivitet, men hvem i all verden skal ta ansvar for en bedre organisert verden og styrke FN hvis ikke Norge gjør det?

I vårt alternative budsjett foreslår vi mer til FN-organisasjonene og til FNs høykommissær for flyktninger. Jeg er glad for at samarbeidspartiene fulgte disse prioriteringene i sin endelige avtale. Vi burde også finne løsninger i nysalderingen, slik at finansieringa styrker både Høykommissæren for flyktninger og Matvarefondets arbeid.

Midt i denne debatten skal vi delta i utdelinga av årets Nobelpris. Det var fagbevegelsens leder som tok initiativ til samarbeidet mellom arbeidsgiverorganisasjonen, advokatforeninga og menneskerettighetsorganisasjonen i Tunisia. Det fylte maktvakuemet da diktaturet falt. Fagbevegelsen i Tunisia takker norsk LO for støtten de fikk da de etablerte trepartssamarbeidet i denne perioden. Dette viser hvor viktig det er med sterke organisasjoner i sivilsamfunnet. Det var galt å gjøre så store innhogg i dette budsjettet, og jeg er glad for at dette ble reversert av Kristelig Folkeparti og Venstre.

Utenriksministeren har jobbet intenst med Russland for å få situasjonen og flyktningstrømmen på Storskog under kontroll. Arbeidet kom noe seint i gang, men har gitt veldig gode resultater. I en tid med økte spenninger i Europa har vi egeninteresse av å holde et lavt spenningsnivå i nord. Etter min mening burde nordområdesatsinga styrkes, ikke kuttet. Vi trenger mer dialog og flere konkrete samarbeidsprosjekter i en tid hvor vi opplever økt spenning i Europa.

Situasjonen på Balkan er mer ustabil enn på lenge. Det politiske og rettslige systemet i Bosnia går i oppløsning. Det er ingen tillit mellom opposisjonspartiene og regjeringspartiene i Makedonia og i Kosovo. Russlands og

Tyrkias sterke interesser i denne regionen kan gjøre disse konfliktene verre. Våre prosjekter for bygging av rettsstat i disse landene handler også om vår egen sikkerhet. Det handler om å få kriminelle dømt og om å stoppe kyniske menneskesmuglere. Kriminelle bander får operere i disse områdene pga. korrupsjon og mangel på rettsstat. Det fins knapt et dårligere tidspunkt å kutte i våre små bevilgninger på Balkan på. Europa må ikke redusere i sitt engasjement på Balkan for å finansiere flyktninger her hjemme. Det gjør det nemlig vanskeligere for oss selv. Vi må forhindre at konfliktene på Balkan blusser opp igjen.

Dette forsvarsbudsjettet følger målene i langtidsplanen. Det er bra, for det gjør ikke budsjettet for inneværende år. Likevel er det tydelig at vår dyktige forsvarsminister ikke får gjennomslag i egen regjering. Forsvarsministeren ivrer etter å peke bakover når hun skal forklare hva som ikke er bra, men hun er ikke i nærheten av å levere den økninga som hun mente var helt nødvendig mens hun satt i opposisjon. I sitt svar på hvordan utfordringene skal løses, peker hun framover – langt framover. Vi hører nå fra flere hold at langtidsplanen skal utsettes, fordi forsvarsministeren ikke får de pengene hun mener er nødvendig. Men evnen til å løse Forsvarets utfordringer ligger verken i å legge skylda på sine forgjengere eller i å be dem som kommer etter, om å levere bedre. Det er ingen sak å utrede en masse og øke forventningene på egen vakt, men sannheten er at regjeringa ikke er i nærheten av å levere i henhold til disse forventningene som de selv har skapt. Etter min mening burde statsministeren lytte mer til forsvarsministeren og øke forsvarsbudsjettet.

Øyvind Halleraker (H) [09:14:09]: To år inn i stortingsperioden kan vi registrere en helt annen sikkerhets-situasjon enn i 2013. Den sikkerhetspolitiske utviklingen verden har gjennomgått de to siste årene, har vært preget av en rekke konflikter med økende intensitet og brutalitet. Konflikter med skiftende aktørbilder og med ideologier som sprer seg globalt, utgjør nå en trussel mot Europa og en trussel mot Norge.

La meg først komme inn på de faktorene som har preget de budsjettene vi i dag behandler.

I 2015 har vi sett en migrant- og flyktningkrise og flere terrorangrep på europeisk jord. Vi har for alvor sett hva langvarige maktovergrep og transnasjonale kriger og konflikter kan føre til i vår globaliserte tidsalder. Syrias langvarige borgerkrig har sammen med en generell, økende krise i Midtøsten gitt grobunn for flukt og fortvilelse, men også fornyet oppsving for terrorisme fundamentert i radikal islam. Vi ser i regionen en mer uoversiktlig maktbalanse med stadig skiftende allianser. Resultatet er en mer usikker verden enn før.

For å bekjempe terror og ekstremisme skapt for å spre frykt og fiendebilder må vi arbeide lokalt og globalt. Vår beredskap og etterretning har gjennom årets statsbudsjett fått en nødvendig styrking som følge av den endrede normalsituasjonen. Regjeringen bygger trygge lokalsamfunn som skal hindre ekstremisme og miljøer som skaper fremmedkrigere.

Vi har lenge sett kapasitetsutfordringene som ligger i

migrasjonssystemet, noe som lå bak de nødvendige innstramningene i asylpolitikken denne høsten. Selv om antallet flyktninger nå går ned ved våre grenser, må vi rette blikket mot dem som ved hjelp av menneskesmuglere setter livet på spill for å komme til Europa.

Tross mange tilbakeslag de to siste årene kan det være grunn til å være positiv for tiden som kommer. Trass ustabilitet i regionen har Tunisia, landet der den arabiske våren startet, fått på plass et demokratisk styre og en ny grunnlov. Senere i dag mottar Tunisias nasjonale dialog Nobels fredspris for innsatsen for å komme dit. – Gratulerer med fredsprisen, den er vel fortjent!

I Syria ser vi at sammenfallende interesser mellom land kan bidra til en politisk løsning på noe lengre sikt. Flyktningkrise har ført til et langt sterkere engasjement i europeiske land for å skape fred og med det stanse flyktningstrømmene. ISILs framvekst og terrorangrep har ført til et nytt interessefellesskap mellom ellers motstridende parter. Russlands militære inntreden i Syria krever koordinering av innsatsen og en felles oppfatning med USA om hva som skal til for å oppnå regimeendring og fred i landet.

Norges strategi innebærer tydelige prioriteringer – humanitær hjelp til flyktningene i nærområdene og støtte til FNs innsats for en politisk løsning på konflikten i Syria.

Når det gjelder militær innsats i regionen, har vi bidratt med opptrening av den irakiske hær og kurdisk peshmerga. Regjeringen gjør nå vurderinger av om denne innsatsen skal opptrappes til også å gjelde Syria.

Norge er blant de største giverne til Syria og nærområdene. 1,25 mrd. kr går til Syria og naboland i år. Det foreslås å øke dette beløpet til 1,5 mrd. kr i 2016. Statsministeren har også tatt initiativ til en giverlandskonferanse for Syria, som skal holdes i London i februar.

Russlands rolle som okkupasjonsmakt og destabilisator i vårt nabolag er også svært utfordrende.

Det er i lys av dette bildet, disse utviklingstrekkene, vi må videreutvikle vår utenriks- og forsvarspolitik. Jeg opplever at det i Stortinget er konsensus om Norges rolle og målsettinger i utenrikspolitikken, men at det er ulikheter i synet på hvordan vi når disse. For ofte blir debattene knyttet opp til gamle, faste spor. Jeg håper at vi på nyåret, når vi skal behandle stortingsmeldingen om globale sikkerhetsutfordringer, kan evne å ta inn over oss de nye globale truslene vi opplever, og tenke nytt rundt prioriteringer i utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Det er gode utviklingstrekk også på andre utenrikspolitiske områder. I handelspolitikken er EU og USA i forhandlinger om TTIP, en omfattende handelsavtale som kan skape flere arbeidsplasser i et Europa som fortsatt sliter med finanskrisens etterdønninger.

I klimapolitikken ser vi at det grønne skiftet endrer måten folk og bedrifter må tenke på. Ved å investere i forskning og utdanning, slik regjeringen legger opp til, danner vi grunnlaget for at ny og grønnere teknologi kan videreutvikles.

Årets bistandsbudsjett er historisk høyt. Etter budsjettforliket i Stortinget er bistandsbudsjettet for 2016 på 37,4 mrd. kr. Det utgjør 1,1 pst. av Norges samlede inntekter. Bevilgningsforslaget til ODA-godkjente flyktning-

tiltak i Norge utgjør 19,6 pst. av bistandsrammen, mens Sverige bruker opp mot 30 pst.

Hvis vi ser bort fra utgiftene til flyktninger i Norge, legges det opp til å bruke 30 mrd. kr på bistand ute i 2016. Med det historiske bistandsbudsjettet styrker vi innsatsen for å forebygge nye kriser og hjelpe i nærområdene. Bistand innrettet mot konkrete felt som utdanning, helse og næringsutvikling sikrer en målrettet utvikling og legger fundamentet for en moderne og framtidsrettet utviklingspolitikk.

Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Vi ser at interessen for Arktis har vært stigende de senere årene siden utenriksminister Jan Petersen lanserte den første nordområdemeldingen for om lag ti år siden. Norge er en liten nasjon, men vi er verdensledende på kunnskap og kompetanse om Arktis. Dette setter nordområdene inn i en større ramme. Med havområder som er seks ganger større enn Fastlands-Norge, er vi en maritim nasjon med blikket rettet utover. Tilstedeværelse er avgjørende for å forstå og håndtere klimaufordringene, og vi må trekke til oss interesse fra utenlandske interessenter som vil drive bærekraftig næringsutvikling og verdiskaping. Det er gledelig å se at på disse feltene satses det i årets nordområdebudsjett.

Komiteen er samstemt i viktigheten av å fortsette samarbeidet med alle nabostater i Arktis. Alle er tjent med en fredelig sameksistens og samarbeidsforhold landene imellom, trass i Russlands folkerettsstridige annektering av Krim, og de nødvendige restriktive tiltakene som kom som følge av dette. Det er derfor positivt at regjeringen i budsjettet bygger på Arktisk råd, Barentssamarbeidet, samarbeid om fiskeriforvaltning, miljø, atomsikkerhet og forskning, samt at søk og redning gis prioritet. Det samme gjelder støtten til de baltiske land samt Ukraina, Georgia og Moldova.

At norsk tilstedeværelse i nordområdene har fått høyere prioritet, er også synlig i forsvarsbudsjettet. Forsvarsbudsjettet for 2015 er på i underkant av 49 mrd. kr. Det er en reell økning på 4 mrd. kr innenfor rammene av gjeldende langtidspan. Dette innebærer etter Høyres mening et nøkternt og realistisk budsjett. For nordområdenes del har budsjettet åpnet for økt seiling i nordområdene med ubåt, styrket overvåking med Orion-flyene og økt aktivitetsnivå i Panserbataljonen. Andre prioriterte satsingsområder er vedlikeholdsetterslep i Sjøforsvaret, styrking av etterretningstjenesten og, selvfølgelig, kampflyinvesteringen – for å nevne noen.

På vårparten legges den nye langtidspanen for Forsvaret fram. Den skal inneholde en nødvendig omstilling og modernisering av Forsvaret, slik at vi står bedre rustet til å møte både dagens og framtidens trusselbilde. Vi må erkjenne at det over år har utviklet seg en ubalanse mellom Forsvarets pålagte oppgaver, den vedtatte strukturen og de bevilgningene som er gitt sektoren. Jeg vil derfor takke statsråden for den åpenheten hun har vist i forkant – og i etterkant – av forsvarssjefens fagmilitære råd i sitt arbeid med langtidspanen. Dette har skapt stor interesse fra hele Forsvars-Norge. Sammen med de faglige rapportene og vurderingene er disse innspillene viktige i arbeidet som nå pågår med langtidspanen.

I et ulendt sikkerhetspolitisk terreng må vi være forberedt på det uventede – hjemme og ute – og samtidig være innstilt på å ta mer ansvar for egen sikkerhet. La

det ikke være noen tvil om hvor Høyre står: Vi ønsker et sterkere forsvar med økt operativ evne, bedre klartider og evne til økt tilstedeværelse. Høyre har NATOs 2 pst.-ambisjon som langsiktig mål og opprettholdelsen av nivået på minst 20 pst. investeringsandel. Fordi kostnadsutviklingen i forsvarsindustrien løper raskere enn i øvrig industri, må kostnadene knyttet til investeringer gjenspeiles i økte bevilgninger til forsvarssektoren.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [09:24:30]: La meg aller først få slutte meg til representanten Hallerakers ros av forsvarsministeren for åpenhet knyttet til FMR- og LTP-prosessen. Det har vært nyttig og lærerikt for oss alle.

Vi er blitt vant til å leve i et rolig hjørne av verden. Det gjør vi ikke lenger. Også i vår del av verden er bevegelsene store, de demografiske endringene er store, og utfordringene er store. Det gjør oss utrygge og usikre. Det vi vet, er at gårsdagens svar ikke vil kunne løse dagens og morgendagens komplekse problemstillinger. Status quo er ikke et alternativ. Mer av det samme fungerer ikke lenger. Dialog alene fører ingensteds hen.

Vi må evne å ta beslutninger som balanserer på en knivsegg mellom å utvise handlekraft for å beskytte våre friheter samtidig som vi må unngå å gå på akkord med de samme verdiene vi ønsker å beskytte.

Midt oppe i dette står Norge. Det er i det bildet vi må finne vår rolle. Mer Europa, sier noen, til tross for at stadig flere europeere sier noe annet. Tettere transatlantisk samarbeid, sier andre, samtidig som USA gradvis endrer utenrikspolitisk fokus. Fullt og helt bak NATO, sier vi alle, samtidig som viljen til å finansiere nasjonal forsvarsevne er relativt liten. Det kan for øvrig ha en sammenheng. Enkelte klammer seg til et topptungt, tungrodd og lite handlekraftig FN. Andre mener at det er godt naboskap østover som må prioriteres. Noen mener at det nordiske samarbeidet bør styrkes, og atter andre roper om mer nasjonal selvstendighet og selvråderett. De fleste er som Ole Brumm og sier ja takk til alt og blottlegger da usikkerhet og til dels rådvillhet.

Sistnevnte er en tvilsom løsning. Sier vi ja til alt, risikerer vi å gå skoene av oss. Vår fremste oppgave er å forvalte vårt eget lands interesser, og da må vi prioritere. Vi kan være uenige om hvordan vi når målet, men Norge er et lite land, og vi må evne å sette noe foran noe annet. Det er ikke enkelt å endre en politikk som har fått feste seg over mange år, og som har hatt bred oppslutning i Stortinget. Ulike regjeringer har bedrevet ulik retorikk, men har praktisert nær identisk utenrikspolitikk. Så hvor går vi nå?

Mer av det samme holder ikke. Norge kan ikke lenger ha ledende roller på nær sagt ethvert utenrikspolitisk felt. Det vil ikke være mulig både å være offensiv overfor EU, lede an i den internasjonale klimakampen, være verdens fredsmegler, være verdensledende i bekjempelse av fattigdom og lede giverlandskonferanser knyttet til konflikter nært og fjernt. Vi må gjerne ønske det, men vår økonomi og vår kapasitet vil på sikt ikke gjøre det mulig. Verdens utfordringer har kommet nærmere, og vi vil i fremtiden måtte bruke mer ressurser på utfordringer og konfliktløsning i vårt eget land og i våre nærområder.

Jeg er derfor glad for at regjeringen legger opp til en politikk med tydelige prioriteringer forankret i liberale ver-

dier, og at den har som hovedmål å sikre sentrale nasjonale interesser.

Nasjonale interesser er stikkordet – ikke med mål om å være innadventd, men med mål om å være realistisk. Våre mange engasjementer for fredsmegling bør analyseres nøye, og det er verdt å merke seg master Ada Nissens disputas med tittelen *The Peace Architects. Norwegian Peace Diplomacy since 1989*. Den ble omtalt i siste utgave av *Morgenbladet*, og Nissens konklusjoner er at de langvarige effektene er nedslående. Radikal islam har fått fottfeste i hele Europa, og kampen mot våre frihetsverdier og vårt levesett er reell. Terror med bakgrunn i religiøs ideologi og fanatisme øker i omfang. Bekjempelse av terror er krevende og vil kreve stadig mer ressurser. Da må det prioriteres. Vi har ikke noe valg.

Regjeringen har startet dette arbeidet. Konsentrasjonen av bistand, både antall mottakerland og konkretisering av satsingsområder, er et ledd i denne prosessen. Det betyr at det ikke lenger vil være mulig å gi alt til alle, men at vi må sette noe foran noe annet. Hva som bør prioriteres høyst, vil kunne variere. Men det betyr uansett at vi alle må nedprioritere noe vi tidligere ønsket å støtte. Alternativet er økte skatter og avgifter for å finansiere mer av alt – kanskje helt til slike økninger ikke lenger gir økt proveny, og vår egen velferd svekkes. Det er imidlertid først når ressurser er begrenset, at reelle politiske prioriteringer åpenbares og politikk skapes og utvises. I et demokrati er det grunnleggende positivt. Kanskje vi sågar får en pluralistisk presse med på kjøpet?

Norges forsvarsevne har gradvis blitt forverret. Utviklingen har akselerert. Fredsutbyttet etter Vestens seier i den kalde krigen er blitt innkassert, og nasjonal forsvarsevne nedprioritert. Vi er alle skyldige i dette. At opposisjonen har funnet noen ekstra kroner til Forsvaret utover regjeringens forslag til budsjett, er i realiteten en fallitterklæring. Det er en innrømmelse av at man ikke forstår at Forsvarets enkeltelementer ikke kan ses separat fra hverandre, men at en påplussing ett sted fører til ubalanser et annet sted.

Neste års forsvarsbudsjett har en historisk vekst på 9,4 pst. – det meste for å finansiere nye kampfly og klargjøre mottak av flyene, men like fullt er regjeringens satsing på Forsvaret historisk høy. Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen gjør det nødvendig å prioritere økt overvåkning, tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene. Regjeringen øker derfor aktivitetsnivået for både maritime patruljefly og ubåter. Det er også viktig at Norge har et reelt terskelforsvar med robuste og fleksible operative avdelinger som kan håndtere skiftende utfordringer i lys av det til enhver tid gjeldende trusselbildet. Budsjettet er en god start på de årlige budsjettøkninger som nødvendigvis vil måtte komme i kjølvannet av den nye langtidspanen som legges frem på nyåret. Dersom vi vil opprettholde en nasjonal forsvarsevne, må bevilgninger til Forsvaret settes foran bevilgninger til andre gode formål. Vi snakker ikke om en dugnad eller et krafttiltak, men om en varig høyere prioritering av Forsvaret. Jeg håper et samlet storting vil erkjenne de utfordringene Forsvaret står overfor.

For enkelte er det fristende å bruke Forsvaret som en salderingspost. I år er det dessverre partiet Venstre som i

særlig grad har falt for fristelsen. Partiets forslag om å redusere bevilgningen til kampflyprosjektet med 2,5 mrd. kr er en umulighet. Regjeringens budsjettforslag til kampflyprosjektet for 2016 er utgifter som er forpliktet gjennom Norges internasjonale partnerskap og er knyttet opp mot de bestillingsfullmakter Forsvarsdepartementet allerede har fått gjennom tidligere budsjetter. Utbetalingene for 2016 ligger med andre ord fast, og Venstres innsparingsmilliarder for 2016 finnes ikke. At Venstre samtidig er med på en flertallsmerknaad hvor partiet understreker viktigheten av ikke å redusere bevilgningen til kampflyprosjektet, er et godt eksempel på dobbel bokføring.

I disse tider med fornyet fokus på Forsvaret vil jeg avslutte mitt innlegg med å deklamere et dikt som jeg fikk oversendt fra Marinens krigsveteraner – dette for å understreke behovet for å verdsette dem som har satt liv og helse på spill for å sikre oss den friheten vi nyter i dag, og for å gi inspirasjon til oss alle. Det lyder slik:

Til det norske folk og folkevalgte

Ikke la nye generasjoner få oppleve å stå maktesløse overfor en moderne fiende, som vi gjorde.

Spar dem for den ydmykelse, spar dem for den skam, og spar dem for den unødvendige lidelse, som vi følte.

Ikke la dem dø forgjeves, i en kamp de ikke er forberedt på.
Tren dem!

Ikke la dem stå nakne og våpenløse i fiendens kulereg.
Utrust dem!

Ikke ta for gitt dem som er villig til å ofre livet for sitt land.
Verdsett dem!

Ikke la dem som kommer skadet hjem fra kampen bli støtt ut i kulden.
Ha tålmodighet og hjelp dem!

Ta vare på de hjemme når deres kjære er i krig.
Å komme hjem til en familie er uvurderlig!

Ikke la det skje igjen. Lær av historien!

Dette er vårt testamente.

Knut Arild Hareide (KrF) [09:32:25]: I dag blir Nobels fredspris tildelt dialogkvartetten i Tunisia. Da bølga av folkeleg opprør ikkje lykkast rundt i den arabiske verda, stod òg Tunisia på randa av politisk samanbrot og krig. Men representantar for det sivile samfunnet – menneskerettsforkjemparar, ulike foreiningar, arbeidsgivarar, arbeidstakarar – tok ansvar. Det gjer dei til forbilde i den arabiske verda, sjølv om utfordringane òg der er store.

Tunisia viser – liksom vår eiga historie – kor viktig sivilisert samfunn er for samfunnsutvikling, for demokrati og for menneskerettar. Bistand gjennom sivilisert samfunn er ei hjartesak for Kristeleg Folkeparti – med god grunn.

Kampen om bistandsbudsjettet blei i haust ein langt

viktigare del av budsjettforhandlingane enn vanleg. Straumen av asylsøkjjarar fekk regjeringa til å leggje fram eit tillegg til statsbudsjettet for neste år. Der blei 4,2 mrd. kr av dei auka utgiftene til flyktningtiltak i Noreg dekte inn ved kutt i bistandsinnsatsen ute i dei fattige landa. Det var for oss i Kristeleg Folkeparti uforståeleg og uakseptabelt. Særleg uforståeleg var det at det største kuttet ramma budsjettposten for langsiktig bistand for sivilt samfunn. Det blei i Tillegg 1 redusert til ein tredjedel av løyvinga for 2015. I budsjettavtalen tilførte me kapittelet 1,3 mrd. kr og fjerna heile kuttet.

Regjeringa føreslo å fjerne heile løyvinga til overgangsbistand – innsats som avløyser naudhjelp og hjelper ramma folkegrupper til å klare seg sjølve etter kriser. I dag vedtar me å opprette budsjettkapittelet igjen og løyver 200 mill. kr for 2016.

Budsjettposten for internasjonal landbruksforskning er viktig for klimarobust landbruk og matsikkerheit. Regjeringa føreslo å kutte løyvinga ned til ein fjerdedel i Tillegg 1. Me reverserte heile kuttet.

Eg kan ikkje gjennomgå alle budsjettpostar som blei auka gjennom budsjettavtalen i haust. I Kristeleg Folkepartis alternative statsbudsjett dekte me heile utgiftsaukinga til flyktningtiltak i Noreg ved å auke bistandsramma tilsvarende. Så langt kom me ikkje i budsjettavtalen, men med vel 2,5 mrd. kr i friske midlar og tøffe prioriteringar fekk me i sum ei rekordstor endring av eit framlagt bistandsbudsjett.

Berre ved at Kristeleg Folkeparti og Venstre sto saman om denne oppgåva, makta me å nå så langt. Eg vil – og frå denne talarstolen – gi Venstre stor honnør for nettopp det.

Me hadde nokre tunge dragkampar om nokre alvorlege kutt i bistandsbudsjettet, men eg vil gi regjeringa honnør for å halde fast ved avtalen om å trappe opp utdanningsbistanden. Sjølv om det blei nokre innstrammingar på bistandsbudsjettet, fekk me breitt gjennomslag og for at innsatsen for dei funksjonshemma skulle vere på minst dagens nivå. Det er eg òg glad for.

I budsjettavtalen aukar vår støtte til FNs høgkommissær for flyktningar, til Verdens matvareprogram og til norsk naudhjelp til kriseområder – ikkje minst rundt Syria. Syria-konflikten er mest i medias søkjelys og rører sterkt ved oss gjennom den flyktningstraumen me ser. Men naudhjelp trengst fleire plassar. FN har fleire naudhjelpsappellar – ofte er dei kraftig underfinansierte.

Fattige Nepal er i år hardt ramma av fleire jordskjelv. Nivået på vår hjelp til sårbare grupper der må haldast oppe gjennom vinteren. Norske hjelpeorganisasjonar er klare til å hjelpe. Eg ber vår dyktige utanriksminister Brende svare både raskt og positivt når dei ber om støtte til hastehjelp for å hjelpe nettopp utsette grupper i Nepal.

Norsk utviklingspolitikk må bli meir samstemt og meir kraftfull. Behovet for solidarisk innsats er stort. Auka bistand gir større handlekraft. Derfor var haustens budsjettavtale viktig.

Eg har brukt mesteparten av tida mi på bistand fordi det kunne skjedd veldig dramatiske endringar denne hausten, når det gjeld bistand. Det har me heldigvis greidd å unngå.

Så vil eg berre kort kommentere at me ser ei sterk sat-

sing òg innanfor Forsvaret. Det er behov for dei auka rammene me ser, i lys av den sikkerheitssituasjonen me har i dag.

Liv Signe Navarsete (Sp) [09:37:45]: Det er noko symbolsk over at Stortinget i dag drøftar utanriks- og forsvarsbudsjettet same dagen som Nobels fredspris vert utdelt til dialogkvartetten i Tunisia. Me er heldige. Me bur i eit fredeleg hjørne av verda, men me skal ikkje reise langt før menneske opplever terror, krig og fattigdom som sin kvardag. I tidlegare tider, då òg mange nordmenn levde i fattigdom, visste ein ikkje om anna. I dag er biletet av eit anna liv eit tastetrykk unna. Smarttelefonen har gjort sitt inntog over heile verda.

Me ser ei folkevandring som manglar sidestykke i nyare tid. Det kan vere berre byrjinga dersom ikkje det globale samfunnet evnar å skape fred, utjamne dei enorme skilnadene og gi håp for ei framtid for dei mange millionane som har mista trua på eit liv i sine eigne land.

Me må gå til åtak på årsakene til folkevandringa. Det er både sikkerheitspolitikk, fordelingspolitikk, fredsmekling og matpolitikk. I denne turbulente tida er regjeringa sitt svar store kutt i bistandsmidlane.

«De nordiske landenes angrep på bistanden er hjerteskjærende. (...) Den grunnleggende sannheten om bistand er at den fungerer, og ofte på briljant vis, men at den er kronisk underfinansiert»

skreiv Jeffrey Sachs, ein av vår tids leiande økonomar i Dagens Næringsliv 12. november. Sachs åtvarar i artikkelen kraftig mot omfattande kutt i bistanden. Han skriv i artikkelen at verda no står i den paradoksale situasjonen at me har vedteke ambisiøse og svært viktige berekraftsmål. Trass i at verda har samla seg om måla, kan ein ifølgje Sachs oppleve at dei som har vore dei viktigaste globale forkjemparane, brått vender dei same måla ryggen.

For Senterpartiet er det eit overordna mål å medverke til eit samfunn med mindre ulikskap. Ulikskap og fattigdom avlar uro. Det gjeld både nasjonalt og globalt. Dette må heile tida vere målet med bistandspolitikken vår. Me har mykje å jobbe for. Berekraftmåla som Noreg var med på å vedta 25. september i år, er ambisiøse: å utrydde all fattigdom, utrydde svolt, sikre og fremje god helse og utdanning for alle. Det vil krevje ei høg prioritering av internasjonalt arbeid og målretta bistand i åra framover. Senterpartiet føreslo i sitt alternative statsbudsjett å auke bistandsbudsjettet med om lag 4,2 mrd. kr utover regjeringa sitt forslag til statsbudsjett. Samanlikna med budsjettavtalen mellom samarbeidspartia aukar Senterpartiet bistandsbudsjettet med om lag 1,3 mrd. kr.

Eg er heilt overtydd om at bistand løfter mange ut av fattigdom. Like fullt er det delte meiningar blant nokon om kor effektiv hjelpa er, og kor mykje Noreg skal løyve. Men svært få her i salen tvilar på at pengane Noreg gir i naudhjelp, til mat, vatn, medisinar og husly, kjem særst godt til nytte.

Det var òg årsaka til at statsministeren i vår stilte det retoriske spørsmålet om Noreg skulle hjelpe dei mange i staden for dei få. Noreg kunne hjelpe så mange flyktningar i nærømråda, pengane strakk langt betre til der. Like-

vel tok ikkje regjeringa konsekvensen av sin eigen analyse då budsjettet vart lagt i haust. Då vart det dei få som vart prioriterte i staden for dei mange. 9,1 mrd. kr vart gitt i skattelette, medan regjeringa berre såg trong for ein vekst på 1,25 mrd. kr i naudhjelp til Syria sine nærrområde. Sju gonger meir i skattelette enn i naudhjelp kan synast som ei underleg prioritering.

Samstundes med at me i dag ser ei ufatteleg krise utspele seg, må Noreg tenkje langsiktig i bistandspolitikken. Som eg sa innleiingsvis, har verda no samla seg om 17 berekraftsmål. Dei er alle viktige, dei er alle ambisiøse. Som me veit, skal aldri ein forelder peike på ein favoritt blant sine barn. Kanskje burde me vere forsiktige med å framheve eit godt og viktig mål framfor andre. Like fullt må me i bistandspolitikken syte for at alle menneske får dekt sine mest grunnleggjande behov. Då vil eg spesielt trekkje fram mål nr. 2: Innan 2030 skal me utrydde svolt, oppnå matsikkerheit og betre ernæring, og fremje berekraftig landbruk.

Det kunne vore teke rett ut frå Senterpartiet sitt parti-program. Som parti vart me stifta med det føremål å leggje til rette for å produsere mat. Senterpartiet ynskjer at Noreg bruker meir ressursar på å gi fleire menneske sikker tilgang på trygg mat. Det gjeld nasjonalt så vel som globalt. Ei styrkt satsing på landbruksbistand er difor ein sentral del av bistandspolitikken til Senterpartiet.

Det som gjer meg enda meir oppstemd over berekraftsmåla, er å lese mål 1 og 2 saman. Ikkje berre skal me utrydde svolt, me har òg forplikta oss til å utrydde all fattigdom. Kan me gjere begge delar samstundes? Me ikkje berre kan – me må. Studiar har vist at den mest effektive måten å redusere fattigdom på er å støtte småbønder i utviklingsland. Det er ingen andre næringar som kan måle seg med landbruket når det gjeld å skape sysselsetjing og økonomiske ringverknader for dei aller fattigaste i verda. Noreg har høg kompetanse innan landbruket, og me har erfaringar me kan dele. Senterpartiet har som langsiktig mål at landbruksbistand skal utgjere minst 10 pst. av Noregs bistandsbudsjett. Me var i gang i den raud-grøne regjeringa, og me håpar me etter kvart òg kan få fleire på Stortinget med oss på dette.

For Senterpartiet er det viktig å støtte opp om oppbygging av nasjonalstatar som vert styrte gjennom eit levande folkestyre og desentralisering av makt. Spreiing av makt føreset eit aktivt sivilt samfunn i kvart land. Mange av dei store demokratiske reformene verda har opplevd, har hatt utspring i arbeid i sivile organisasjonar. Eit døme frå nyare tid er Kvartetten for nasjonal dialog i Tunisia, som vert tildelt Nobels fredspris i dag.

Denne hausten prøvde regjeringa på eit grep som heldigvis ikkje vert gjort ofte. Regjeringa prøvde å leggje om norsk bistandspolitikkk gjennom eit budsjettvedtak. Med eit pennestrøk ville dei snu opp ned på innrettinga av bistandsbudsjettet, og det utan fagleg grunngeving. Ein ting er dei drastiske kutt i løyvingane til bistand til fattigare land. At regjeringa gjennom tilleggsproposisjonen føreslo å kutte 4,2 mrd. kr på bistandsbudsjettet, var lite solidarisk. Minst like alvorleg, men med langt mindre merksemd var det at regjeringa gjekk til omfattande åtak på sivilsamfunnsorga-

nisasjonane som gjer ein stor og viktig innsats over store delar av verda.

Så langt har det vore politisk semje om verdien av å støtte sivile organisasjonar som arbeider for menneskerettar og demokrati. Det er med god grunn. Det er ikkje lagt fram noko fagleg prov for at omfattande kutt i løyvingane til det sivile samfunnet skulle gi positiv utvikling. Lite av norsk bistand er så effektiv som støtte til sivilsamfunnet. Det me løyver, får utviklingslanda mange gonger attende mellom anna på grunn av omfattande frivillig innsats frå desse organisasjonane. Sivilsamfunnsaktørar bidreg òg til kritisk debatt om norsk utviklingspolitikk, mellom anna gjennom Bistandsaktuelt. Eg håpar ikkje regjeringa ynskjer å få denne debatten til å stilne.

Senterpartiet føreslo i sitt alternative budsjett å styrkje løyvingane til sivilsamfunn med nær 1,3 mrd. kr. Eg er glad for at Kristeleg Folkeparti og Venstre her tenkte likt og retta opp ein tabbe som kunne ha gjort uoppretteleg skade.

Senterpartiet ynskjer internasjonalt samarbeid mellom suverene, demokratiske nasjonalstatar. Me vil sikre eit sterkt FN som kan leggje til rette for at me løyser globale utfordringar i fellesskap med andre nasjonar. Det er urovekkjande at FN sitt budsjett i dag er under kraftig press. Dette kjem m.a. som følgje av at store bidragsytarar vel å kutte i løyvingane til FN. I ei tid då FN budsjett er under sterkt press, må Noreg vidareføre løyvingane til FN-organisasjonane. Senterpartiet føreslo difor i sitt alternative budsjett å reversere regjeringa og samarbeidspartia sine kutt i løyvingane til FN sine utviklingsfond, FN sine befolkningsfond, UNICEF og til FN sine organisasjonar for kvinner og likestilling.

Den mest grunnleggjande oppgåva til alle folkevalde er å sikre tryggleiken til borgarane i landet. Det overordna målet med det norske forsvaret er å tryggje borgarane i Noreg og sikre nasjonale interesser. Den internasjonale sikkerheitssituasjonen gjer det klart at nasjonal sikkerheit må vere tydeleg prioritert. Sikkerheitsbiletet endrar seg raskt. Det har me sett spesielt dei siste to åra. Me har sett omfattande skarpe militære operasjonar i hjartet av Europa for fyrste gong etter krigen. Samstundes ser me eit endå meir uoversiktleg konfliktbiletet i og rundt Syria og Irak. På toppen av dette har me opplevd fleire katastrofale terroraksjonar i Europa. Alle desse hendingane understrekar trongen for eit sterkt, operativt og uthaldande forsvar, trena for fleire ulike scenario.

Vår fridom avheng av at Noreg alltid har eit operativt forsvar. Alle avdelingar i Forsvaret må til kvar tid ha gjennomført tilstrekkeleg med trening. Det vert frå fleire hald peika på at talet på treningsdøgn må aukast, og at det i årets budsjett vert gitt for lite rom for drift, aktivitet og trening. Det gir grunn til uro at Hæren og Kystvakta vert reelt svekte. Dermed vert det vanskelegare å nå målsetjingane i langtidsplanen for Forsvaret sjølv om ein i kroner og øre følgjer dei i neste års budsjett, i motsetning til årets.

Senterpartiet prioriterer i det alternative budsjettet maksimal operativ evne for kvar krone, og aukar løyvingane til trening for bataljonane, øving i Heimevernet, segling i Sjøforsvaret og flytimar i Luftforsvaret. Slik kan Noreg sikre eit uthaldande forsvar som alltid er budd på å forsva-

re Noreg. Stortinget må vere budd på å auke løyvingane, ikkje berre mellombels, men permanent.

I forslaget til statsbudsjett foreslår Senterpartiet å styrkje løyvingane med drygt 200 mill. kr samanlikna med regjeringa sitt opphavleg føreslåtte budsjett, eller 277 mill. kr samanlikna med forliket.

Noreg er vorte spurt om å auke dei militære bidraga i Irak og òg om å bidra militært i Syria. Eg vil oppmode regjeringa til varsemd. Noreg har ingen tradisjon for å stille med militære bidrag utan mandat ifrå FN eller som ledd i ein NATO-operasjon. Noreg er inga militærstormakt, men ei humanitærstormakt. Noreg kan bety ein forskjell, ikkje nødvendigvis gjennom å vere den største militære bidragsytaren, men gjennom at me kan vere ein stor humanitær bidragsytar og ein stor meklar der det trengst, for det trengst politiske løysingar for å løyse desse krisene.

Trine Skei Grande (V) [09:48:21]: Jeg var barn på åttitallet. Da var konfliktene og fiendskapene veldig fastlåste. Det barn ble lært opp til å være redd, var atomvåpen. Kriger var noe som skjedde langt unna, og flyktninger var noe som hørte annen verdenskrig til. Nå lever vi i en mye mer sammensatt og komplisert verden, som ikke er like lett å forklare til barn som det var til oss som vokste opp på åttitallet. Russland har en helt endret posisjon. Konflikter som skjer langt unna oss, blir fort veldig nær oss. Menneskerettighetsbrudd som skjer langt unna oss, blir også fort nær oss. Terroren, som tross alt mest rammer folk i land langt unna oss, kan også plutselig være på vår dørstokk.

Det er mye å kommentere når man skal diskutere hele utenriksbudsjettet. Jeg må konsentrere meg om noen ting, og det er den diskusjonen som har vært knyttet til budsjettet. For det første er jeg glad for den enigheten vi klarte å få til. Men jeg er også glad for at utdanning, helse og jenter har hatt hovedprioritet gjennom hele prosessen, både hos regjeringa og hos Kristelig Folkeparti og Venstre – når vi ble møtt med et budsjettutkast med dramatiske kutt på veldig viktige områder for oss. Jeg vil gjerne returnere takken til Kristelig Folkeparti for et godt samarbeid for å gjøre dette til et budsjett som også vi kan stå for.

Her er det spesielt fire områder jeg har lyst til å løfte fram. Det å støtte sivilsamfunnet og sivilsamfunnets arbeid med å bygge opp sivilsamfunn også i andre land, mener jeg er en grunnleggende del av vår bistand. Både å bygge demokrati, å løfte fram menneskerettigheter, og spesielt at norske organisasjoner har vært gode på å jobbe med likestilling, mener jeg er et viktig arbeid å fortsette. Det er også et viktig arbeid for å kunne bygge velferd og framtid i de landene som vi samarbeider med.

For det andre var det viktig for Venstre å reversere noen av miljøkuttene som regjeringa har foreslått. Vi driver jo en kontinuerlig kamp for å gjøre regjeringa best mulig når de f.eks. drar til Paris. Til det mener jeg at de har fått veldig god hjelp, både i utenriksbudsjettet, i miljøbudsjettet og i andre budsjett. De kuttene som forelå, hadde vært et veldig dårlig mandat å opptre internasjonalt med for den norske regjeringa. Nå har de et budsjett som gjør at de kan gå ut og jobbe aktivt for å takle klima- og miljøutfordringene.

Det tredje kuttet som vi var veldig kritisk til, var det

store kuttet på forskning innenfor Utenriksdepartementet – i en så uoversiktlig tid som vi lever i i dag. I en tid da vi virkelig trenger forskning på hele utenriksfeltet – for å kunne ha både en levende debatt og et kunnskapsgrunnlag for politikerne for å fatte kloke beslutninger – er det faktisk viktig at vi har gode forskningsprogram på utenrikspolitikken. Derfor er Venstre spesielt glad for at vi fikk lagt inn igjen penger til forskning. Det mener jeg kommer til å være avgjørende for hvordan vi skal takle de store krisene som vi nå står overfor. På samme måte, en liten støtte, men som regjeringa har prøvd seg på flere ganger nå, og nå kommer en liten advarsel: Ikke gjør det en gang til.

Det høres ikke så veldig spennende ut med begrepet RORG. Jeg mener at det egentlig burde hete «debattstøtte». Det handler om å ha en levende utenrikspolitisk debatt i Norge. For å være helt ærlig tror jeg at veldig mange av de interpellasjonene som løftes fram i Stortinget innenfor ulike geografiske områder og ulike utenrikspolitiske tema, er skapt i debatter som er skapt i organisasjoner som får støtte nettopp av denne potten. Sånn klarer Norge å få en levende debatt på veldig mange av de feltene som vi ellers ikke hadde hatt verken kunnskap eller offentlig debatt knyttet til. Det at folk faktisk legger ned masse frivillig arbeid for å løfte fram glemte konflikter, for å løfte samarbeid med geografiske områder og for alltid å ha kompetanse på ulike områder, mener jeg kommer til å være avgjørende for at vi skal takle utfordringene framover.

Det siste punktet jeg har lyst til å dvele ved, og som bekymrer meg internasjonalt akkurat nå, er likestilling og kvinners rettigheter. Dette er et av de områdene hvor vi nå ser gal utvikling på mange fronter. Vi opplever land som går i feil utviklingsretning på veldig mange av de områdene som vi mener er viktige for jenters og kvinners rettigheter. Vi ser at jenteføstre systematisk aborteres i de landene der det er lov og mulig. Vi ser flere land der voldtekt fører til fengselsstraff fordi det blir ansett som utroskap. Vi ser at stadig flere land, som Nicaragua nå sist, gjør abort straffbart, og det blir også farlig for leger å hjelpe kvinner der medisinsk oppfølging kanskje kommer til å føre til en abort. Vi har historier fra land som Tanzania, der kvinner dør på trappa til helsestasjonen fordi legen inne på helsestasjonen er redd for å få en abort i statistikken sin, og det er den eneste helsehjelpen kvinnen trenger akkurat der og da. Vi opplever at kjønnslemlestelse i flere land brer seg, helt opp i øverste sosiale lag, og det blir vanskeligere og vanskeligere å kjempe imot det. Seksuell helse og reproduktiv helse kommer til å være viktig for kvinners rettigheter framover. Derfor kommer Venstre til å løfte likestilling, jenterettigheter og akkurat disse temaene i mange budsjetter framover, og vi er glade for at vi fikk til et løft på dette. Det er viktig at det også kobles til den utdanningssatsinga vi føler at vi er sammen med regjeringa om. Å satse på kunnskap og utdanning er det som virkelig kan løfte hele generasjoner og land ut av fattigdom.

Vi har mange budsjetter vi diskuterer samtidig, og jeg har lyst til å knytte to kommentarer til det. Jeg skulle gjerne ha snakket mye om forsvar. Jeg mener at vi står foran store utfordringer nå, også når det gjelder investeringer. Bare for å påpeke det: Venstre er ikke imot jagerfly, men

vi har hele tida konsekvent under vår stemmegivning stemt for færre fly. Det gjør vi også i vårt primære budsjett, selv om vi ikke trodde at det var noe vi kom til å få flertall for i denne sal, da det flertallet har vært massivt fra SV til Fremskrittspartiet de gangene det har blitt vedtatt tidligere.

Nordområdene er et viktig område og kommer til å bli enda viktigere framover. Jeg vet ikke hva som er skjedd, men jeg er veldig glad for at utenriksministerens innsats – som jeg tror kanskje det kan være – nå gjør at vi begynner å ha løsninger på Storskog. Det er viktig at vi har kontroll på våre yttergrenser som vi har ansvar for å håndheve overfor Europa.

Men det er også store utfordringer på Svalbard framover, med en kullpris som gjør at den kulldriften vi der holder på med, nå ikke er i nærheten av å være lønnsom. Da er det viktig å utvikle ny næringsvirksomhet i det området. Det er viktig å kunne bruke den infrastrukturen som vi har utviklet over mange år knyttet til gruvedriften, til nye næringer og nye muligheter. På samme måte som vi har endret Kings Bay-selskapet og Ny-Ålesund-samfunnet fra et gruvesamfunn til et samfunn basert på forskningsinfrastruktur, er det nå muligheter til å gjøre det samme med f.eks. Svea, hvis den viser seg ikke å være lønnsom videre framover. Det å utvikle havneområdene og mulighetene for å lande fisk på Svalbard mener jeg også er spennende tanker som bør stimuleres og utvikles videre. Jeg tror at det er mange næringsgrunnlag man kan utvikle på Svalbard framover. Det tror jeg kommer til å være en viktig satsing for hele Stortinget, å være kreativ med å gi Svalbards befolkning rom for å utvikle den næringsvirksomheten de trenger for å holde det samfunnet levende. Det omtaler ikke dette budsjettet spesielt, men det kommer tilbake i både samferdselsbudsjettet og andre budsjetter. Jeg tror vi må ha en felles innsats for å klare å holde Svalbard-samfunnet levende framover, og det krever at Stortinget faktisk bryr seg med å løfte det temaet.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [09:58:42]: Verden står i dag overfor betydelige utfordringer. I 2016 vil vi måtte forholde oss til klimakrisen, fire humanitære kriser definert som «nivå 3» av FN, og samtidig utfordringer for frihet og demokrati gjennom autoritære og voldelige strømninger i en rekke land.

Norge er bundet til en rekke internasjonale forpliktelser, og disse skal ikke kun etterkommes på solskinnsdager. Det er nettopp en krevende situasjon at vi må vise mer solidaritet og ikke mindre. Da er ikke svaret å kutte i bistanden, og SV har i sitt alternative statsbudsjett lagt inn store løft til bistand gjennom humanitær hjelp, klima- og miljøtiltak og det langsiktige gjennom støtte til sivilsamfunn. Klima, konflikt, kapital og kvinner skal være viktig i norsk utviklingspolitikk.

Generalsekretær i FN, Ban Ki-moon, advarte i en uttalelse fra 11. november i år mot å kutte i internasjonal bistand for å finansiere flyktningutgifter i vertsland og sier at økte flyktningutgifter ikke bør gå på bekostning av langsiktig bistand. Dette kan forsterke utfordringen verden står overfor, og føre til en ond sirkel hvor verdens mest sårbare grupper verden over er de som taper.

Internasjonale regler åpner for at vi kan bruke en andel av utviklingsbistanden til flyktningiltak i Norge. Det er likevel noe annet å finansiere en plutselig økning i flyktningutgifter gjennom kutt i bistandsbudsjettet. SV mener det er både usolidarisk og uklokt.

Langsiktighet og en helhetlig tilnærming er avgjørende for å forebygge nye kriser og for å skape stabile og rettferdige samfunn i utviklingsland. Derfor må Norge arbeide for en forutsigbar kurs for den langsiktige bistanden, både i det internasjonale arbeid med OECD/DACs regelverk og i norsk bistandsbudsjettering. SV mener derfor det bør settes et tak på hvor stor andel av bistandsbudsjettet som kan brukes i flyktningiltak i Norge, eksempelvis 10 pst.

I SVs alternative budsjett har vi økt den humanitære bistanden i Syria og nærområdene til totalt 3 mrd. kr, altså 1,7 mrd. kr utover regjeringas forslag. I høringsinnspill fra elleve norske bistands- og solidaritetsorganisasjoner påpekes det at en økning til totalt 3 mrd. kr i humanitær støtte til å avhjelpe situasjonen for flyktninger i Syria og nærområdene, er et moderat anslag.

Den internasjonale solidariteten må også være grønn. Mennesker i fattige land rammes aller hardest av klimændringene, selv om de har bidratt minst til problemet. Dersom klimautslippene skal ned, må veksten i utviklingsland foregå på andre premisser enn veksten i Vesten. Dette er kun mulig dersom rike land bistår fattige land i arbeidet med å gjøre denne veksten grønn. SV foreslår til sammen 2,1 mrd. kr til klimabistand utover regjeringas forslag gjennom det grønne fondet, skogpenger og klimatiltak og fornybar energi i fattige land.

Norske organisasjoner bidrar med å styrke og bygge opp sterke sivilsamfunnsorganisasjoner i utviklingsland, noe som igjen er en forutsetning for velfungerende demokratier. Fredsprisutdelingen i dag til den tunisiske Kvartetten for nasjonal dialog viser potensialet i et samlet og sterkt sivilsamfunn for fredelig utvikling i et land i en svært utfordrende tid. Sivilsamfunnsbistanden spiller en sentral rolle i tillegg til bilateral og multilateral bistand. Sivilt samfunn når ut til de mest sårbare gruppene og har gjennom mange års langsiktig arbeid utviklet nettverk og troverdighet som er avgjørende for å nå svake og utsatte grupper på en effektiv måte. Derfor er sivilsamfunn et tredje område som SV har prioritert høyt i budsjettet.

Det norske forsvaret skal være tilpasset de reelle sikkerhetsutfordringene vi står overfor. I SVs alternative statsbudsjett framkommer det at vi kutter i forsvarsbudsjettet. Vi mener det er forsvarlige reduksjoner, forutsatt at vi prioriterer de oppgavene som er viktigst for vår sikkerhet, og at kapasiteten til å forsvare Norge og forvalte de norske havområdene ligger til grunn for Forsvarets prioriteringer.

Norge må prioritere investeringer i sitt forsvar til å styrke forsvarsevnen i nord framfor militære operasjoner i utlandet. Derfor har vi foreslått å omdisponere 600 mill. kr til de operative grenene Hæren, Kystvakten og Sjøforsvaret, å redusere antall kampfly Norge skal bestille, redusere byråkrati og investeringer gjennom Forsvarsbygg og, ikke minst, avslutte Norges bidrag i Irak.

SV mener det norske forsvaret må prioritere et internasjonalt engasjement for forsvar av folkeretten og bidra til

internasjonale fredsbevarende og konfliktdepressive operasjoner i FN-regi.

Avslutningsvis vil jeg vise til et forslag som vi har levert fra SVs side i dag, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å umiddelbart stoppe salg av våpen til land som begår grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot egen befolkning.»

Vi håper dette er en ordlyd som flere kan tilslutte seg i dagens votering.

Presidenten: Representanten Rannveig Kvifte Andreassen har da tatt opp det forslaget hun refererte.

Utenriksminister Børge Brende [10:04:10]: Utenrikspolitikken fremste mål er å sikre og fremme norske interesser – våre verdier, vår sikkerhet og vår velferd. Jo mer alvorlige trusler og jo mer uoversiktlig bilde, desto viktigere er det å prioritere og å konsentrere vår innsats.

Verden har opplevd store framskritt de siste tiårene, men de siste årene har vist at vi ikke kan ta fortsatt framgang for gitt. I fjor var året med høyest antall drepte i krig og konflikt på over 20 år. Bare i løpet av de siste ukene har uskyldige blitt drept i terrorangrep i Paris, Beirut, Bamako og St. Bernardino.

ISILs og andre ekstremisters framferd og brutalitet sjokkerer oss alle. De forårsaker ufattelige lidelser, og destabiliserer land og regioner i et skremmende omfang. I den største flyktningkrisen siden 1945 er over 60 millioner mennesker på flukt. De store migrasjonsstrømmene til og gjennom Europa utfordrer EU og vår felles yttergrense. Det er også en funksjon av at siden 1950 er antall mennesker i Midtøsten økt fire ganger, og det er en milliard mennesker i Afrika som trolig vil være to milliarder i 2050.

Geopolitisk ubalanse og manglende global problemløsning gir økt usikkerhet og uforutsigbarhet, og det nærer opp under destruktive krefters utbredelse i Midtøsten og andre steder. I sum må norsk utenrikspolitikk i dag forholde seg til et svært sammensatt og krevende trusselbilde. Omverdenen har endret seg i så stor grad at det fordrer en ny gjennomgang av hvordan vi innretter utenriks- og sikkerhetspolitikken. Jeg har derfor tatt initiativ til en ny, bred stortingsmelding som både skal analysere endringene vi står overfor, og skissere de veivalgene regjeringen mener Norge bør ta i utenriks- og sikkerhetspolitikken – alt for best å sikre Norges interesser.

I det dystre bildet som man må tegne innenfor det sikkerhetspolitiske området, tror jeg likevel det er viktig at vi også trekker frem noen lyspunkter. Den historiske avtalen mellom P5 og Iran er vesentlig. Det å sikre at Iran ikke kan utvikle kjernevåpen, og at man fikk til en slik enighet mellom P5+1, er viktig. Det at USA og Cuba har etablert diplomatiske relasjoner etter så mange år, viser også at det er lys i tunnelen. Det at man i 2016 kanskje kan stå overfor et gjennombrudd i fredsforhandlingene mellom den colombianske regjeringen og FARC-geriljaen, med Cuba og Norge som fasilitator, den lengstvarende væpnede konflikten i Latin-Amerika med over 200 000 drepte, millionvis internt fordrevne, viser at det nytter.

Som flere representanter har vært inne på, er dagen i

dag en viktig dag for også å vise at det er noen lyspunkter. Lille Tunisia, en pioner på konfliktløsning, mottar Nobels fredspris. Det er til inspirasjon.

Vår politikk må forankres i de grunnleggende verdiene som vi deler med allierte og venner. Vår politikk må ta dagens store utfordringer på alvor, og det har fått konsekvenser for budsjettet for 2016. Akutte og omfattende kriser i Midtøsten og Afrika gjør at regjeringen gjennomfører tidenes humanitære krafttak i norsk utenrikspolitikk. De humanitære budsjettene økes med 1 mrd. kr sammenlignet med 2015. Norge er allerede blant de største humanitære bidragsyterne til Syria. Det er avgjørende at vi bistår nabolandene som tar imot store flyktningstrømmer fra Syria.

Med det budsjettet som regjeringen har lagt opp til, når vi nå 37 mrd. kr, og det tilsvarer litt over 1,1 pst. av BNI-anslaget for 2016. Vi har et godt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre om bistandsbudsjettet, og jeg vil bare minne om at det budsjettet som regjeringen fremla, også etter tilleggsproposisjonen, innebærer at Norge per innbygger var det landet i verden, etter Luxembourg, som ga mest i bistand. Det er også slik at selv etter tilleggsproposisjonen ga vi mest i verden til klimafinansiering, og dette er ytterligere forsterket gjennom det gode budsjettkompromisset.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [10:09:30]: Jeg takker for et godt innlegg, som gjør rede for hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk. Men ettersom dette er en budsjettdebatt, er mitt spørsmål knyttet til budsjettet.

I det forslaget som ble lagt fram av regjeringa, var det et betydelig kutt i svært mange FN-organisasjoner. Hvis dette hadde blitt vedtatt, hadde det vært en betydelig endring av norsk politikk overfor FN. Vi hørte jo her hva komiteens andre nestleder sa om FN, at dette er en topptung organisasjon som det ikke er så viktig å bruke mer penger på. Da er mitt spørsmål til utenriksministeren: Deler utenriksministeren Tybring-Gjeddes beskrivelse av FN? Har Norge skiftet politikk og fokus i forhold til FN? Og i en tid hvor svært mange land kutter i sine FN-bidrag, er det ikke nettopp Norges oppgave å sørge for at det internasjonale samfunn står rede til å hjelpe i veldig mange av de konfliktene vi ser rundt i verden?

Utenriksminister Børge Brende [10:10:27]: Jeg vil bare slå fast innledningsvis at 70-åringen FN spiller en svært viktig rolle, ikke minst i mange konfliktområder. Der det er krig og konflikt i sårbare stater, har FN et mandat som er veldig tilpasset det å drive fredsmekling, men også å kunne komme inn med bistand. Det ser vi ikke minst gjennom det viktige arbeidet generalsekretærens spesialutsending, Staffan de Mistura, nå gjør inne i Syria.

Når det gjelder regjeringens budsjett, må det også ses i en litt bredere sammenheng. Hvis vi ser til nabolandet vårt Sverige eller Nederland eller Danmark, hadde regjeringen også i sin tilleggsproposisjon greid å holde oppe store bevilgninger til FN. Som jeg sa helt avslutningsvis i innlegget

mitt, er Norge det landet, selv med tilleggsproposisjonen, som gir nest mest per innbygger til utviklingshjelp, og FN er en tung del av dette. Så vi må ikke svartmale situasjonen heller.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:11:32]: Som eg tok opp i innlegget mitt, vekte det stor uro hjå mange då regjerinnga vedtok å kutte støtta til Sivilt samfunn med 1,3 mrd. kr, nær to tredelar av dei samla løyvingane. Bistand gjennom sivilsamfunnsorganisasjonar har vist seg å vere minst like effektiv som annan bistand. Den er underlagd systematiske faglege vurderingar og kontroll i høve til effektivitet, resultat og korrupsjonssikring.

Å kutte støtta til Sivilt samfunn ville vere ei fullstendig omlegging av norsk bistandspolitikk med eit pennestrøk. Det er viktig at me har ein grundig debatt om dette no for å unngå tilsvarande forslag i komande år. Kva faglege vurderingar låg føre før regjerinnga føreslo slike omfattande kutt i løyvingane til Sivilt samfunn?

Utenriksminister Børge Brende [10:12:47]: Som jeg forsøkte å tegne et bilde av i mitt innlegg, står vi oppe i en ny situasjon på mange områder. Oljeprisen er halvert, og Norge opplever en stor tilstrømning av flyktninger og asylsøkere. I vårt naboland Sverige går finansministeren ut og antyder at de kanskje må bruke 50 pst. av bistandsbudsjettet sitt til å dekke kostnader ved flyktnings og asylsøkeres første år i Sverige. Det er også bistand å hjelpe folk som kommer til landet.

Jeg mener at vi har funnet en god balanse på dette i det budsjettet som vi fremlegger. Selv med de endringene vi gjennomfører, er vi det landet i verden etter Luxemburg som bruker mest penger per innbygger til bistand.

Når det gjelder det sivile samfunn, er jeg enig i at det sivile samfunn gjør en kjempeinnsats innen utvikling og bistand. De reduksjonene som var lagt inn i budsjettet for å dekke de økte kostnadene, er nå kommet tilbake gjennom kompromisset med Venstre og Kristelig Folkeparti. Det har jeg ingen problemer med – tvert imot. Jeg synes det er positivt at man også kan opprettholde satsingen på det sivile samfunn.

Trine Skei Grande (V) [10:14:07]: Det må innrømmes at både Venstre og Kristelig Folkeparti forventer et ekstra hyggelig julekort fra utenriksministeren i år med det vi har gjort på budsjettet. Noen av de tingene kan man forvente at Venstre og Kristelig Folkeparti sammen kommer til å prioritere også.

Det som vel forundret meg mest i forhold til profilen som Høyre i hvert fall har hatt tidligere, er at man har så dramatiske kutt i forskning. I en tid der det utenrikspolitiske feltet er i stor endring, der det er mangefasettert og innviklet å forholde seg til, sånn at utenriksministeren faktisk også melder at det kommer en ny stortingsmelding nettopp om det til oss i Stortinget, er det ikke da viktig å ha en stor satsing på forskning for at vi skal ha norsk kompetanse også i det vanskelige utenrikspolitiske bildet som vi står oppe i akkurat nå?

Utenriksminister Børge Brende [10:15:05]: På grunn av den ekstraordinære tilstrømningen av flyktninger og asylsøkere var jeg i den situasjon at jeg måtte redusere bistandsbudsjettet med flere milliarder. Det er ikke noen ønsket situasjon, men det må foretas ganske tøffe prioriteringer. Jeg valgte relativt sett å verne FN og de internasjonale organisasjonene – økte fortsatt kraftig på det humanitære budsjettet, økte fortsatt utdanningssatsingen og vernet om den satsingen som har vært viktig på helse, hvor Norge har hatt en internasjonal ledelse. Så ble det reduksjoner på det sivile samfunn. Det er nå oppjustert av Venstre og Kristelig Folkeparti, så julekortet er under skriving.

Når det gjelder forskning, er utfordringen at forskningsbiten er finansiert over bistand. Det er ikke en vanlig bevilgning til norske forskningsinstitusjoner fra det som på fagspråket kalles 02. Dette er bistandspenger. I en situasjon som vi var oppe i, måtte jeg redusere på det jeg følte ikke gikk til dem som var mest sårbare. Det er ikke ideelt, men det var krevende valg, som også våre naboland står oppe i.

Marit Nybakk (A) [10:16:23]: Jeg er ikke helt sikker på om jeg ble beroliget av svaret som utenriksministeren ga representanten Huitfeldt om FN. Men jeg har et annet spørsmål.

Det har vakt en viss bekymring hos mange kvinneorganisasjoner og også hos oss som sitter i utenrikskomiteen, at det er en del ting som har blitt borte i teksten i årets budsjett. Det dreier seg først og fremst om seksuelle rettigheter, om ord som seksuell og reproduktiv helse, om uttrykk som trygge aborter. Jeg har lyst til å legge til at de største sosiale helseforskjeller i verden kan man se på reproduktiv og seksuell helse. Det dreier seg om alt fra kjønnslemlestelse til aborter og prevensjon. Jeg forstår uroen hos mange når dette er uttrykk som helt er blitt borte i årets budsjettproposisjon.

Utenriksminister Børge Brende [10:17:36]: Bare først til dette med forskning. Det er også rettet opp i budsjettkompromisset med Venstre og Kristelig Folkeparti.

Når det gjelder FN, er det fortsatt slik at Norge er en av de absolutt mest betydningsfulle bidragsyterne, og der har det også kommet påplussinger i forbindelse med budsjettforliket.

Når det gjelder spørsmålet som Nybakk tar opp, er det en misforståelse. Jeg så også dette innlegget fra FOKUS. Men det har vi vist at er feil, for det er henvisninger andre steder i budsjetteksten knyttet til disse spørsmålene. I går hørte jeg også en tale på Norads store konferanse om kvinner og likestilling, og representanten Nybakk skal være helt trygg på at når det gjelder kjønnslemlestelse, når det gjelder kvinner og likestilling, når det gjelder spørsmålet om trygge aborter og reproduktiv helse, viderefører denne regjeringen den samme offensive politikken som den forrige regjeringen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jonas Gahr Støre (A) [10:18:57]: Denne budsjettdebatten runder av et år – nok et år – fullt av endringer i den internasjonale situasjonen. I dette bildet kan det være verdt å minne om at for det store flertallet i verden vil dette året ha brakt fremgang; tusener av fattige kan ha tatt skrittet på vei mot utvikling, det er færre kriger og mindre væpnet konflikt enn tidligere.

Vår oppgave er likevel å ta tak i utfordringene. Vi er nå kjent med at Norge er anmodet om å øke bidraget til den internasjonale innsatsen mot ISIL. Vi tar til etterretning at regjeringen nå gjennomgår forespørselen, og at den kommer til Stortinget med sine vurderinger. Vi er klare til å lytte til vurderingene og til å gi våre råd.

Fra Arbeiderpartiets side er dette klart: Vi har både et ansvar for og interesse av å bidra til kampen mot det FNs sikkerhetsråd kaller en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet uten sidestykke. Størst byrde for ISILs terror bærer mennesker i Irak og Syria. I hovedsak er dette deres kamp, i deres land – det er en militær kamp om landområder, men også en ideologisk kamp mot voldelig ekstremisme sprunget ut av den totalitære islamismen. I historisk sammenheng er dette også en kamp om retningen for islam. Den må føres an av det store flertallet muslimer som vender ryggen mot vold og undertrykkelse.

De som tar denne kampen, skal ikke stå alene. Det er det FNs sikkerhetsråd markerer med sin resolusjon 2249, som ber medlemsstatene ta i bruk alle tilgjengelige midler for å forebygge terror fra ISIL. Vi vet også at terror mot sivile har nådd langt utenfor Midtøsten – Norge kan ikke se seg unntatt.

Norge bidrar i dag i kampen mot ISIL gjennom opplæring av irakiske styrker på oppfordring av irakiske myndigheter og klart i tråd med folkeretten. Innsatsen har bred støtte i Stortinget, og vi legger til grunn at regjeringen fortsatt vurderer at denne innsatsen er meningsfull.

ISILs vold og terror må møtes med maktmidler, det være seg fra politi i hvert land og med militære maktmidler for å stoppe planlegging og gjennomføring av terror, og for å svekke gruppens infrastruktur og kapasitet.

FNs sikkerhetsråd har understreket at alle stater har et ansvar. Det ansvaret handler også om å handle klokt, i tråd med folkeretten, og å gjøre det som både er riktig og som vi som stat har forutsetninger for å gjøre. I denne vurderingen må Norge løpende prioritere ansvaret vi har for ivaretagelse av sikkerheten i våre egne nærområder med de kapasitetene vi disponerer og trenger for å løse disse oppgavene.

Vi må understreke at det her må finnes politiske løsninger, det er ikke tilstrekkelig å samle og anvende militære maktmidler som den eneste løsningen. Kjernen i den ustabiliteten som har tillatt ISIL å vokse fram, er den politiske turbulensen i Irak og borgerkrigen i Syria. Begge steder må politiske løsninger prioriteres, og dette vil ta tid og vare.

I dag er en rekke stater engasjert i kamphandlinger over Syria, og i Irak, ikke alltid med sammenfallende mål og strategi. Dette forlenger konflikten, øker lidelsene, driver nye mennesker på flukt – og i sum kan det ende opp med å gi ISIL større handlingsrom. Våre bidrag, nåværende og eventuelt kommende, må ikke bidra til dette. La oss minne

om at for ISIL kan det også være et ønske å få fram konfrontasjon om at dette er en kamp mellom islam og vesten. Det er vår oppgave å påse at det ikke skjer.

La meg til sist referere initiativet Arbeiderpartiet tok for å gi et ekstra bidrag til FNs høykommissær for flyktninger og Verdens matvareprogram. Jeg er glad for at en samlet komité slutter opp om en ekstrabevilgning. Den er ikke stor, men den kommer på tampen av året og vil bli godt mottatt. Det understreker FNs uvurderlige betydning for sårbare mennesker og for fred og er derfor et bidrag til kampen mot ekstremisme. Vi er beroliget over at deler av kuttene til FN som regjeringen foreslo i tilleggsnummeret, ble rettet opp i budsjettforliket. Jeg mener det som ble foreslått, hadde vært et veldig dårlig signal fra Norge til FN, som gjennom 70 år, ikke alltid like godt som vi måtte ønske, men som tross alt har vært en kontinuerlig kraft for utvikling mot ekstremisme – og kraften som er til stede på bakken etter at kameraene er slått av og de militære ofte er reist tilbake. Derfor bør Norge opprettholde den erfaringen man har med å være en støttespiller for FN, ikke minst i den krevende situasjonen som er i Midtøsten.

Trond Helleland (H) [10:23:47]: Når 2015 nå går mot slutten, kan vi konstatere at verden ikke er blitt et roligere sted. Krig, konflikter, kriser og nød preger nyhetsbildet. Klimakrise, flyktningkrise og krigen i Syria dominerer. Samtidig er Norge en fredelig plett i en urolig verden – med stor innsats for nødhjelp, bistand, bærekraftsmål og fredelig konfliktløsning. Denne dualismen gjør også at de utenrikspolitiske forhold i stadig sterkere grad spiller inn her i Norge. Når statsledere og ministre møtes i Paris for å diskutere klima, vet vi at det vil ha innvirkning på politikken her i landet. Når migranter krysser Middelhavet i hundretusentall, ser vi at mange velger Norge som et land de ønsker å søke asyl i. Når krigen i Syria får rase videre, og når ISIL får fortsette sine grusomme og barbariske handlinger, ser vi at det slår direkte ut her i Norge og i Europa, med rekruttering av fremmedkrigere og terror. Det er derfor viktig og positivt at de politiske partiene i Norge kan samle seg om hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk, at vi har et klimaforlik og at vi kunne samle oss om tiltak for å møte flyktningtilstrømmingen til Norge. I en verden der faren for polarisering og isolering øker, må vi med sterk røst framheve behovet for dialog, åpen handel og sterke internasjonale avtaler og organisasjoner.

Når Russland grovt krenker folkeretten på Krim og i Øst-Ukraina, må vi følge våre allierte og deres virkemidler. Alenegang og kortsiktig tenkning er en farlig vei å gå. Små land som er avhengig av å selge sine varer i fri konkurranse, er helt avhengig av velfungerende internasjonale avtaler.

Årets bistandsbudsjett er historisk høyt. Etter budsjettforliket i Stortinget er bistandsbudsjettet på 37,4 mrd. kr, eller 1,1 pst. av BNI. Bevilgningsforslaget til ODA-godkjente flyktningtiltak utgjør rett under 20 pst. av bistandsrammen for 2016. Våre naboland Danmark og Sverige bruker opptil rundt 30 pst.

Jeg hørte at komitélederen snakket om et politisk teater når det gjaldt bistandsbudsjettet. Det var ikke noe teater,

det var reelle forhandlinger i en veldig vanskelig situasjon, der regjeringen måtte finne dekning for store, uventede flyktningutgifter. Det er godkjent gjennom internasjonale avtaler hvordan dette kan gjøres. Når vi allikevel valgte å lytte til de innspill som kom fra Kristelig Folkeparti og Venstre, mener jeg at vi nå har fått et historisk godt bistandsbudsjett. Norge er på verdenstoppen i andel av BNI, og per innbygger er vi helt på topp. Jeg synes det er liten grunn til å kalle dette teater. Vi har aldri opplevd en sånn situasjon før – at det har vært en stor omveltning av budsjettet på kort tid.

Vi styrker innsatsen for å forebygge nye kriser og hjelpe i nærområdene. Bistand innrettet mot konkrete felt som utdanning, helse og næringsutvikling, sikrer en målrettet utvikling og legger fundament for en moderne og framtidssrettet bistandspolitikk. Gjennom tilgang til gode utdanningsinstitusjoner, et fungerende helsevesen og nye arbeidsplasser kan mennesker på sikt arbeide seg ut av varig fattigdom. Vi må i fortsettelsen gå i retning av mer resultatstyring og åpenhet, mindre automatikk i utdeling av midler og færre målsettinger for å få mer effekt ut av hver krone brukt. Vi må dessuten fortsette en geografisk og tematisk konsentrasjon som regjeringen startet på i inneværende budsjett, og jeg er derfor glad for at utenriksministeren varsler en slik utvikling.

Fokuseringen på Nord-Norge og nordområdene blir enda viktigere i årene som kommer. Norges NATO-medlemskap er og blir vår viktigste garanti for en fred i frihet. Alliert tilstedeværelse, øvelse og samhandling i nord viser hvor viktig nordområdene er også for NATO.

Nå er det ti dager siden det i det hele tatt har kommet asylsøkere over Storskog. Jeg vil gi ros til utenriksministeren og hans departement for godt diplomatisk håndverk. Vi vet ikke om dette varer, men det ser ut til at tiltak hjelper.

Vi trenger en god dialog med Russland. Folk-til-folk-samarbeid og samhandling i nordområdene er viktig. Samtidig må vi stå ved våre utenrikspolitiske idealer og spilleregler. Folkeretten er små lands viktigste vern mot overgrep fra store naboer. Derfor må vi fordømme og straffe brudd på folkeretten.

10. desember er en festdag for fred og forsoning og et lite pustehull i et nyhetsbilde preget av krig, konflikt og terror. Derfor er det en klok beslutning Nobelkomiteen har tatt når de i dag tildeler Nobels fredspris til den tunisiske Kvartetten for nasjonal dialog.

Derfor – til slutt: Verden er i positiv utvikling. Tusenårsmålene er i stor grad nådd, og nå erstattes de av bærekraftsmål, stadig flere løftes ut av fattigdom, og det er faktisk færre kriger i verden enn på lenge.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:29:15]: Først av alt vil jeg gi honnør til regjeringen og regjeringens budsjettforslag. Det viste at regjeringen var seg oppgaven moden, og at de kunne legge fram et budsjett der man faktisk også kunne si at vi har store utfordringer – vi har utfordringer som vi er nødt til å løse både på kortere og på lengre sikt. Vi må også ta regningen for det som nå skjer knyttet til migrasjonen – og det som skjer i Europa – som følge av konflikten i Syria og Irak. Videre vet vi at når det gjelder både bistand

og utvikling, er det handels- og næringsutvikling som bidrar mest til å få personer ut av fattigdom, og som gjør at land kan utvikle seg videre slik at man permanent kommer ut av fattigdommen. Derfor er det viktig i det arbeidet som regjeringen gjør, og har igangsatt, med satsingen innenfor helse, utdanning og næringsutvikling. Jeg vil så sterkt jeg kan, oppfordre regjeringen til å fortsette arbeidet man nå gjør internasjonalt knyttet til handelsavtaler, og ikke minst også med styring av midler nettopp i retning av å ikke gjøre land langsiktig avhengig av bistand, men heller gjøre landene i stand til å kunne få lov til å eksportere varene sine til markeder som er betalingsvillige og har mulighet til å importere – det er helt vesentlig.

Når det gjelder helse, har regjeringen gjort en formidabel innsats. Man satser på vaksinasjon, kvinnehelse, barn etc. nettopp for at også den fattige delen av verden skal kunne ta del i den positive helseutviklingen som resten av verden har. Dette er et langsiktig arbeid – det er ikke gjort over natten. Dette må man jobbe nøye med – man må være veldig dedikert til oppgaven – og man må tenke langsiktig. Man må også se dette i sammenheng med det vi faktisk gjør innenfor utdanningsfeltet. For det er nettopp den kompetansehevingen vi gjør i den fattige delen av verden, som vil kunne være med på å utvikle nye ideer, nye bedrifter og nye varer og tjenester, som man da kan få eksportert, slik at man kommer et hakk opp og kan komme seg ut av fattigdommen. Bistand er viktig, og humanitær hjelp er viktig i en kortere fase. Næringsutvikling og handel er det som er den langsiktige delen for å få løst problemene.

Vi har i høst blitt rammet av migrasjonen som har skjedd i Europa over tid. Der vil jeg gi Stortinget honnør for at man faktisk har tatt jobben med å stramme inn på en del vilkår, noe som gjør at man kan forsøke å få ned tilstrømmingen til Norge. Det er altfor tidlig å si om man har lyktes eller ikke, men man har i hvert fall sett klare tegn til bedring. Men disse tingene kan komme tilbake hvis vi ikke viser en fast holdning på dette feltet. Utenriksministeren gjør en veldig god jobb med sin dialog bl.a. østover. Justisministeren gjør en fantastisk jobb på sitt felt for å sørge for at de virkemidlene som Stortinget nå har lagt til grunn for at man kan bruke, kan gjennomføres. Det er viktig at man nå bruker denne arenaen – bruker disse virkemidlene – som Stortinget har åpnet for gjennom sine vedtak. Man sørger for å få lovene på plass, man sørger for å få på plass forskriftene, og, ikke minst, man viser en håndfasthet som er helt vesentlig i denne situasjonen. Jeg vil også rette en takk til våre svenske venner for det arbeidet de gjør, som også bidrar positivt sett fra norsk side.

Fremskrittspartiet støtter opp om konsentrasjonen knyttet til antall bistandsland og hvordan man skal jobbe med bistandspolitikken. Dette er viktig for at man skal få best mulig effekt ut av de pengene vi faktisk bruker, og jeg ser fram til at utenriksministeren og regjeringen skal kunne få fortsette det viktige arbeidet de gjør på dette feltet.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:34:37]: Betydelige endringer i våre sikkerhetspolitiske omgivelser stiller oss overfor nye utfordringer. Endringene krever mye av oss både hjemme og ute. De krever at vi prioriterer og omprioriterer og evner å innrette oss annerledes også i det korte perspektivet. Vi må tilpasse oss store forandringer i trusselbilder og aktører, i kjente mønstre og i etablerte sannheter. Vårt dyktige og engasjerte personell, både militære og sivile som er på vakt hver dag, hver time her hjemme, og som løser oppdrag på vegne av Norge ute, merker at disse endringene betyr mye for deres hverdag. Regjeringa har en tydelig holdning om at Forsvaret må styrkes både økonomisk og operativt. Det arbeidet fortsetter vi i budsjettforslaget som ble lagt fram i oktober.

Forslaget for 2016 innebærer en reell økning av forsvarssektorens ramme med om lag 4,2 mrd. kr sammenlignet med saldert budsjett for 2015. Det er en økning på hele 9,6 pst. Det totale budsjettforslaget er rett under 49 mrd. kr. Det er gjennomslag, og det er et historisk høyt tall. Det er ifølge komitélederen riktignok ikke tilstrekkelig. Jeg takker for så vidt for engasjementet. Så er det bare å registrere at representanten Huitfeldt ikke på noen måte har nådd igjennom med det synet i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Jeg kan også forsikre representanten Huitfeldt om at jeg ikke på noen måte har brukt de ordene jeg faktisk ville hatt dekning for å bruke vedrørende den økonomiske og operative utviklingen i Forsvaret de åtte årene hennes parti satt med ministerposten, og de årene hun selv satt i regjering.

Budsjettforslaget viser at vi tar den sikkerhetspolitiske situasjonen på alvor. Vi prioriterer kampflyanskaffelsen, evnen til situasjonsforståelse, overvåking og tilgjengelighet, og vi tar tak – tydelig – i driftssituasjonen gjennom en ekstra satsing på vedlikehold i Sjøforsvaret for 2016. Denne økningen bidrar til at andelen av BNP som brukes på forsvar, stiger noe og er på rundt 1,5 pst.

I budsjettforslaget tilleggsbevilger regjeringa 3,8 mrd. kr for å sikre at anskaffelsen av nye kampfly ikke går ut over operativ aktivitet. Oppfølgingen av kampflyanskaffelsen med baseløsning vil utgjøre hovedprioritet for oss både i 2016, i neste planperiode og tida utover det. Det er en investering som har avgjørende betydning for Norges sikkerhet.

Regjeringa legger vekt på å opprettholde et høyt investeringsnivå for å sikre fortsatt fornying og modernisering. Investeringsbudsjettet i sektoren er på om lag 15 mrd. kr. Det gir en investeringsandel på over 25 pst. NATOs mål er som kjent 20 pst. Foruten tilleggsbevilgningen til kampfly tilføres det betydelige midler til resten av forsvarssektoren. Etterretningstjenesten styrkes med 370 mill. kr utover det ambisjonsnivået som ligger i den gjeldende langtidsplanen. Det er både sikkerhetspolitiske og teknologiske utviklinger som gjør en slik satsing nødvendig. Teknologisk og kapasitetsmessig modernisering skal gjøre tjenesten bedre i stand til å håndtere dagens og framtidens utfordringer i takt med situasjonens og trusselbildets utvikling i og rundt Norge.

Gjennom en markant styrking av vedlikeholdet i Sjøforsvaret for 2016 på over 300 mill. kr tas en stor del av

vedlikeholdsetterslepet. Det legger til rette for et fortsatt høyt aktivitetsnivå og øker tilgjengeligheten på fartøyene. Regjeringa ønsker et robust militært nærvær i nord og foreslår økte bevilgninger til fast stasjonering av en ubåt i Ramsund. Det sikrer kontinuerlig operativ tilgjengelighet og om lag 250 seilingsdøgn i nord sammenlignet med 45 døgn uten denne økningen på 62 mill. kr. Flere og lengre tokt med maritime patruljefly vil øke evnen til overvåking i nordområdene, suverenitetshevdelse og informasjonsinnhenting. I tillegg skal Kystvakten prioritere seiling i nord.

Vi har flere store investeringsprosjekter som fremmes i budsjettforslaget, men la meg bare her spesielt nevne et løft for materiellsituasjonen i Heimevernet. Vi setter av over en halv milliard kroner til nye feltvogner som bedrer både operativiteten og trafikksikkerheten, i tillegg til å redusere miljøutslippene.

Med våre militære bidrag i flere internasjonale operasjoner viser vi vilje til å ta medansvar for stabilitet og sikkerhet i konfliktrammede områder. Det er også en innsats for vår egen sikkerhet. Styrkebidragene i FN-operasjonen MINUSMA i Mali med et C-130 transportfly i ti måneder fra januar er mer enn en fordobling av det norske personellbidraget i operasjonen. Transportfly er kritisk og svært etterspurt nisjekapasitet som øker operasjonens operative evne, styrker sikkerheten til personellet og reduserer avhengigheten av risikoutsatte veier.

Vi har også et bidrag i Irak med opptrening og opplæring av irakiske sikkerhetsstyrker, for å håndtere den risikoen ISILs terrorisme representerer, både regionalt og globalt. Eventuelle ytterligere militære og sivile bidrag er til vurdering av regjeringa, og regjeringa vil på vanlig måte komme tilbake til Stortinget om dette når disse vurderingene er klare.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [10:39:56]: Jeg har to spørsmål. Spørsmål én: Kommer langtidsplanen til Stortinget til våren? Spørsmål to: Det er regjeringa og samarbeidspartiene som bestemmer om det skal være et bredt forlik om langtidsplanen. Vil forsvarsministeren invitere til et bredt forlik når langtidsplanen skal behandles i Stortinget?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:40:18]: Det er fristende å bare svare ja på begge spørsmål og gjøre svarreplikken veldig kort, men la meg utdype noe. Vi har hele veien sagt at vi har som hensikt å legge fram langtidsplanen i vårsesjonen. Det mener jeg er fornuftig, sånn at vi får begynt på de nødvendige endringene som må til i forsvarssektoren. Jeg er også enig med representanten Huitfeldt i at det er viktig å legge opp til så bred enighet som mulig og så bredt forlik som mulig. En av årsakene til det er at det i forsvarssektoren, kanskje i enda sterkere grad enn i mange andre sektorer, skal gjøres valg og prioriteringer og vurderinger som vil ha konsekvenser i veldig lang tid framover. Det betyr at selv om den sittende regjering ikke har noen ambisjoner om å gå av med det første, kan det tenkes at de valgene som tas, også vil få konsekvenser for fram-

tidige regjeringer, og derfor er det viktig med en så bred forankring som mulig.

Svein Roald Hansen (A) [10:41:15]: Kampflyanskaffelsen skal – kall det – forsøkes balansert med en tilsvarende verdiskaping i programmet fra norsk side. En av de tingene som vi håper å få til, er at verkstedet AIM skal få vedlikeholdsoppdrag for motoren på F-35. I Klassekampen i går ble det kjent at regjeringen planlegger ikke bare å omdanne verkstedet til et aksjeselskap, men også å selge det, og at det skal komme en proposisjon til Stortinget om det. I budsjettinnstillingen sier en enstemmig komité at regjeringen må arbeide for at AIM skal kunne konkurrere om vedlikeholdskontrakten for motorene. Til det trengs en investering som kan beløpe seg opptil 1 mrd. kr. Er det for å slippe unna denne investeringen at departementet nå planlegger å selge verkstedet til private?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:42:15]: Det å omdanne AIM fra et statsforetak, som det er nå, og som det ble omdannet til i 2011, til et aksjeselskap er nettopp for å posisjonere selskapet til både å kunne vinne kontrakter og utvikle seg videre. Det er en ikke helt uvanlig måte å gjøre det på for selskaper som står i en konkurransesituasjon som kan være utfordrende, men ikke minst fordi vi også ser behovet for å utvikle selskapet enda mer forretningsmessig, og da er aksjeselskapsmodellen en ganske god modell for det. Vi kommer, som representanten refererte fra oppslaget i Klassekampen, til å komme tilbake til Stortinget med en proposisjon. Dette er jo noe som åpner muligheten for salg, men det er ikke dermed sagt at det blir et salg. Det er en rent forretningsmessig vurdering av hva som er hensiktsmessig, og hva som tjener selskapet.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:43:18]: Det siste året har flere parti teke til orde for å styrkje Forsvaret, då Forsvaret har knappe ressursar i ei utfordrande tid. Forsvarsministeren tok òg til orde for det mellom anna då ho kommenterte forsvarssjefen sitt fagmilitære råd og sa at forsvarssjefen no tydeleg har beskrive føresetnadene rådet hans byggjer på: på den eine sida dei endra tryggingspolitiske rammevilkåra og på den andre sida den krevjande driftssituasjonen som er i store delar av Forsvaret. Det teiknar seg eit tydeleg risikobilete som leiur fram mot behovet for å ta eit strategisk vegval, sa statsråden då. Det vil verte fleire vegval, både på kort og på lang sikt. Eitt av desse vegvala vil vere auka militær deltaking i internasjonale operasjonar, t.d. i Syria, eller å vere sterkare operativt til stades t.d. i nordområda. Korleis vurderer forsvarsministeren handlingsrommet i dag med omsyn til ledige ressursar i Forsvaret?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [10:44:18]: Takk for spørsmålet.

Det var egentlig mange ting der det var interessant å gripe fatt i, men la meg bare kort kommentere at det fagmilitære rådet som forsvarssjefen la fram, er et veldig viktig innspill i den diskusjonen vi nå har, ikke minst den gjennomgangen vi nå har i departementet av det som skal lede

fram til langtidsplanen som kommer til Stortinget. Det er mange veivalg å ta, og man er nødt til å prioritere. Det vil man være nødt til nær sagt uansett økonomisk ramme, og det er det også regjeringa legger opp til. Jeg er også veldig opptatt av at uansett hva slags struktur man til slutt bestemmer seg for i Stortinget, må det vi har, være øvd, trent, finansiert og bemannet, sånn at det kan fungere godt. Det tror jeg også det er bred enighet om på Stortinget.

Når det så gjelder spørsmålet om handlingsrom, særlig knyttet til eventuelle nye eller utvidede internasjonale operasjoner, er regjeringas holdning at vi bl.a. nå har tilleggsfinansiert det ekstra bidraget vi nå gir i MINUSMA, FN-operasjonen, med nær 82 mill. kr. Det er nettopp for å sikre at det ikke går ut over den operative aktiviteten i forsvarsgrenene eller i Forsvaret som helhet, og det mener jeg er et viktig bidrag til at handlingsrommet i alle fall ikke krymper.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Marit Nybakk (A) [10:45:49]: Jeg skal først ta opp forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, under rammeområde 8.

Det er mange som har startet i dag med å berømme fredsprisen og hylle den tunisiske kvartetten for å ha bidratt til en demokratisk og moderne grunnlov i Tunisia og gjort Tunisia til en arabisk sommer, dessverre omgitt av mange vintre.

Jeg var for fem uker siden i Tunisia som gjest fra Stortinget i det tunisiske parlamentet og var midt oppe i begeistringen over fredsprisen og fortsatt også jubel over grunnloven.

La meg legge til at det sies mye pent om Tunisia nå, men Tunisia trenger faktisk handling fra oss. De trenger bistand, men de trenger først og fremst investeringer. Tunisia trenger arbeidsplasser, sysselsetting for alle de unge menneskene som søker etter noe å gjøre – og det haster. Hos enkelte ungdomsgrupper er arbeidsledigheten oppe i 40 pst., og vi vet også at rekrutteringen fra den gruppen i Tunisia til islamistiske terrorgrupper er foruroligende stor.

Både Norge, EU og andre har et stort ansvar for å sikre stabilitet og demokrati i Tunisia. Jeg håper at de tilstedeværende medlemmer av regjeringen tar seg det ad notam.

Denne høsten representerer en milepæl i FNs utviklingsarbeid. Den 25. september vedtok verdensorganisasjonen de nye bærekraftsmålene – «sustainable development goals» – en felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og bremse farlige klimaendringer innen år 2030. Målene er universelle og forplikter alle land. De tar over etter tusenårsmålene, som faktisk ga resultater. Særlig gjelder det målet om halvering av verdens fattigdom innen 2015 – ga resultater, nådde fram.

Norge hadde, som vi alle husker her, et særskilt ansvar for de gamle tusenårsmålene 4 og 5. Det dreier seg om kvinners seksuelle og reproduktive helse og bekjempelse av barnedødelighet. Det finnes fortsatt områder og land i verden der det farligste du gjør som kvinne, er å sette barn til verden. De to aller verste landene er Sør-Sudan – ikke overraskende – og Afghanistan. Hvis mor dør når hun

føder, er det stor fare for at babyen ikke vokser opp, som vi vet.

Vi må sikre at kampen mot mødre- og spedbarnsdødelighet fortsetter under de nye bærekraftsmålene. Det er fortsatt viktig å støtte vaksinealliansen GAVI og de vaksinasjonsprogrammene de har.

Gjennom bærekraftsmålene har FN vist både styrke, relevans og evne til handlekraft når det gjelder. Men alle FNs særorganisasjoner er relevante ute i felten hver dag.

Av og til husker jeg tilbake til våren 2001 – dette var før 11. september mens Taliban styrte Afghanistan. Vi fikk rapporter fra flyktningleirene i grenseområdene mellom Pakistan og Afghanistan. Det var én eneste organisasjon som var der oppe – der var det ingen CNN-effekt. Det var FNs høykommissær for flyktninger, men de hadde ikke nok penger. I dag mangler samme organisasjon penger i Libanon og Jordan. Jeg vil i likhet med representanten Gahr Støre også si meg glad for at når vi kommer til nysalderingen nå, kommer det til å gå noen penger til UNHCR i grenseområdene til Syria.

Jeg har sett FNs utviklingsprogram og UNICEF i Mosambik, Vietnam og Laos og er imponert over hva de får til – igjen: når det ikke er tv-kanaler på, og når soldatene har reist.

Arbeiderpartiet mener det er helt nødvendig at basisbevilgningene til FN-organisasjonene opprettholdes på et høyt nivå, og har derfor lagt inn igjen midler som regjeringen hadde kuttet. Jeg er også glad for at samarbeidspartiene har gjort det samme.

Vi øker også regionbevilgningen til Latin-Amerika med 70 mill. kr. Husk at dette dreier seg bl.a. om gjenoppbygging av Haiti, støtte til urfolk, om menneskerettigheter og fredsarbeid, for ikke å snakke om vold mot kvinner i nære relasjoner. Vi øker også regionbevilgningen til Asia og vil minne om engasjementet i Afghanistan, Nepal, Vietnam og Myanmar.

Til slutt: Jeg vil avslutte der jeg begynte. Jeg er veldig glad for at komiteen har viet så mye plass til kvinners rettigheter generelt og til seksuell og reproduktiv helse spesielt.

Presidenten: Representanten Marit Nybakk har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Elin Rodum Agdestein (H) [10:51:23]: Norge er i den mest utfordrende situasjonen på flere tiår. Oljeprisen har falt, og ledigheten øker. Vi har en flyktning- og migrasjonskrise. Europa utsettes for terror. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har ikke vært mer krevende siden den kalde krigen.

For første gang i historien har et EU-land, Frankrike, påberopt seg artikkel 42-7 i Lisboa-traktaten, den såkalte solidaritetsklausulen. Det er beskrivende for det alvorlig som hviler over Europa nå. Norge må stå sammen med sine nærmeste venner og allierte, i en tid da våre grunnleggende verdier og vårt samfunnssystem er truet. Situasjonen krever politisk ansvarlighet, at Norge styres trygt.

Mot et bakteppe preget av ustabilitet og økende uforutsigbarhet i våre nærrområder og i Europas naboskap er

det mer enn noen gang viktig at vi har en regjering og et stortingsflertall som har evne og vilje til å prioritere alliansesolidaritet, sikkerhet og styrket forsvarsevne.

Samtidig tar regjeringen et internasjonalt lederskap humanitært og i utviklingsarbeidet, gjennom økt engasjement og økte bevilgninger for å bidra til stabilitet og utvikling i andre deler av verden som har påvirkning på vår egen sikkerhet.

I tider med omstillingskrav er det av stor betydning at regjeringen også jobber aktivt for å ivareta norske handelspolitiske interesser.

Komiteen har nylig avgitt innstilling til stortingsmeldingen om globalisering og handel, den første rene handelsmeldingen på 30 år. Et bredt flertall stiller seg bak hovedlinjene i meldingen og målet om å føre en offensiv handelspolitikk tuftet på norske interesser. Når jeg nevner dette i en budsjettdebatt, er det naturligvis fordi tilgang til markeder ute i verden er en forutsetning for velferden hjemme. Å sikre norsk næringsliv likeverdig tilgang for varer, tjenester og investeringer i et globalisert marked i stor endring er avgjørende både for statens finansielle situasjon og for at vi skal lykkes med å sikre arbeidsplassene og skape nye.

Det er spenning knyttet til om medlemslandene vil lykkes i å få bevegelse i WTO-prosessen på toppmøtet i Nairobi neste uke. For mange prosesser pågår der Norge står utenfor, men som uten tvil påvirker oss. TTIP er en av dem. En avtale mellom EU og USA vil få store konsekvenser for norsk næringsliv. Som statsråd Helgesen har sagt: Det er en virkelighet vi ikke kan stenge oss ute fra. Regjeringen er derfor opptatt av å utrede hvilke konsekvenser en TTIP-avtale vil kunne få for Norge, være aktiv og best mulig forberedt til å posisjonere oss hvis og når det oppnås enighet om en slik avtale.

En aktiv europapolitikk er sentral i regjeringens utenrikspolitiske arbeid. Målet for europapolitikken er å få gjennomslag for norske interesser og bidra til en positiv utvikling både i Norge og i andre europeiske land. Samarbeidet med EU er avgjørende for å ivareta norske interesser, og EØS-avtalen er selve bunnplanken i dette samarbeidet. 80 pst. av vår eksport går til EU-markedet.

Etter forhandlinger på overtid lyktes det regjeringen i sommer å oppnå en svært god avtale med EU om nivået på EØS-midlene for en ny periode, 2014–2020.

Gjennom EØS-avtalen deltar Norge i en rekke av EUs programmer. I 2016 vil det norske bidraget beløpe seg til 381 mill. euro. Programsamarbeidet der Horisont 2020 og Erasmus+ utgjør om lag 80 pst., står sentralt. Det kan bidra til politikktutvikling i EU og ikke minst gi mulighet for kunnskaps- og nettverksutvikling mellom norske og europeiske miljøer. Ambisjonen til regjeringen er at vi skal hente hjem en større andel av denne potten, og resultatraten er gledelig stigende.

Et nytt og spennende tiltak på årets budsjett er en bevilgning til forskning på europeisk klima- og energipolitikk.

Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen, klimautfordringene og behovet for ny økonomisk vekst har hver for seg og samlet skapt en ny dynamikk i EUs klima- og energi-

politikk og bl.a. gitt støtet til etablering av energiunionen. Energiunionen reiser viktige spørsmål for Norge, som den største eksportør av gass til EU-markedet. EU er også vårt viktigste marked når det gjelder energiteknologi, et område der Norge er verdensledende.

Gjennom EØS-avtalen legges de økonomiske, politiske og rettslige rammene for vår viktigste eksportsektor i stor grad i EU. Sammen med våre egne omstillingsbehov skaper det et behov for raskere og bedre analyser av utviklingen, hvordan vi kan utnytte mulighetene og sette oss bedre i stand til å forstå og påvirke EUs politikktutvikling i en tidlig fase. Som europaministeren sa i sin redegjørelse tidligere i høst:

«Europeisk samarbeid har neppe vært vanskeligere i EUs levetid. Men behovet for europeisk samarbeid har neppe vært større.»

Per Sandberg (FrP) [10:56:31]: Etter noen ekstrarunder – hvis jeg får lov til å si det på den måten – har vi kommet fram til et budsjett innen forsvar, utvikling og utenriks som er tilpasset både den økonomiske situasjonen og de utfordringene vi står overfor på kort sikt. Men i en sånn budsjettdebatt må det også være lov til å si at utfordringene nok er større enn det som budsjettet for 2016 har lagt opp til, så det blir nok flere ekstrarunder ved senere budsjettforhandlinger.

Utfordringene er store på alle mulige områder, men på tross av det har vi fått på plass et totalt bistandsbudsjett for 2016, hvis man inkluderer klima og skog, på 37,4 mrd. kr. Dette er en økning – til sammenligning med 2015 – på over 4 mrd. kr. Dette utgjør, som mange har vært inn på, ca. 1,1 pst. av forventet BNI i 2016.

På tross av den stramme økonomiske situasjonen har regjering og storting – gjennom forhandlinger – videreført den kursendringen som er så overordnet viktig, nemlig at den humanitære innsatsen økes med 1 mrd. kr, og ikke minst det som handler om det mer langsiktige, nemlig fokusering på utdanning. Satsingen på global helse øker med 150 mill. kr.

Det er klart at det som handler om utdanning, blir viktigere og viktigere. Her vil jeg referere tidligere president i Tanzania – han var president fra 1961 til 1985, så vidt jeg husker. Han sa: Hva mangler vi som gjør at vi blir fattige? Det er to ting, sa presidenten: utdanning og penger.

Det er sånn at for at bistand skal være vellykket, og for at bistand skal vise resultater, er utdanning en grunnleggende forutsetning. Derfor er det så viktig at man på tross av den økonomiske situasjonen, har fått plass til en videre satsing og mer fokus på dette. Det er en tydelig endring her, og vi skal kanskje ikke kikke så mye tilbake, men under de rød-grønne ble utdanning fjernet fra prioriteringslisten i 2007. Fra 2005 til 2012 sto satsingen på utdanning fast på 1 mrd. kr, mens budsjettet i samme periode økte med 9 mrd. kr. Det var en tydelig prioritering fra de rød-grønne. Derfor er det bra at alle partiene nå stiller seg bak det regjeringen har satt som en prioritering med tanke på utdanning og ikke minst det som handler om handel.

Handel er en forutsetning for at mennesker skal kunne jobbe seg varig ut av fattigdom. Komiteen viser videre til

at «intet land har arbeidet seg ut av fattigdom uten økonomisk vekst, industrialisering og handel». Dette er et sitat fra en innstilling som nettopp er avgitt til Stortinget. Det er uhyggelig viktig, og det er komiteen som stiller seg bak denne fokuseringen og denne prioriteringen. Derfor er det interessant å registrere at på tross av at man er med på en så sterk melding fra et samlet storting, er det fortsatt noen partier som mener – når man står alene – at dette ikke er en prioritering.

Jeg registrerer at komiteens leder reagerte litt på en uttalelse fra representanten Tybring-Gjedde. Representanten Tybring-Gjedde sa klart og tydelig at FN er topptungt. Hvis man fra denne talerstol ikke kan tillate seg å peke på noen utfordringer, enten det er FN eller hjelpeorganisasjoner, og hvis ikke vi som storting skal kunne ha et kritisk blikk på bruken av 37,4 mrd. kr, er jeg redd for at vi ikke blir treffsikre nok. Derfor er det viktig å påpeke at man kanskje kan få mer ut av disse 37,4 milliardene – mer bistand, mer hjelp og flere ut av fattigdom – hvis man er kritisk til bruken av dem og blir mer treffsikker.

Statsråd Vidar Helgesen [11:01:57]: I regjeringens aktive europapolitikk spiller EØS-midlene en viktig rolle. De styrker sosial og økonomisk utvikling, og de styrker vårt bilaterale forhold til viktige EU-land. De er et uttrykk for at Norge er tett sammenvevet med våre europeiske venner og naboer, og gir viktige bidrag i den europeiske integrasjonsprosessen. Vi er tilfreds med et godt forhandlingsresultat om EØS-midlene tidligere i år, og vi er nå i gang med arbeidet for å styrke den strategiske innretningen av EØS-midlene i kommende periode.

Samtidig er det viktig å huske at EØS-midlene er nettopp det – midler. De er midler for å fremme politiske mål, basert på felles europeiske verdier. Vi kan ikke akseptere at midlene anvendes på en måte som er i strid med disse verdiene. Det var derfor vi i mai 2014 besluttet å suspendere utbetalingen av midler til Ungarn. Vi gjorde det fordi ungarske myndigheter hadde brutt inngåtte avtaler om hvordan EØS-midlene skulle forvaltes. Vi reagerte også mot ungarske myndigheters forsøk på å innsnevre sivilsamfunnets handlingsrom.

Jeg er glad for å kunne informere Stortinget om at vi fra giversiden i går besluttet å oppheve suspensjonen av EØS-midlene til Ungarn. Det innebærer at Norge vil gjenoppta støtten til økonomisk og sosial utjevning i landet. Suspensjonen oppheves fordi ungarske myndigheter har oppfylt kravene Norge har stilt til kontrollen og gjennomføringen av EØS-midlene i Ungarn. Dette inkluderer garantier for at ungarske myndigheter ikke skal blande seg inn i forvaltningen av den norske støtten til det sivile samfunn. Skattemyndighetene har frafalt anklagen mot NGO-ene om kriminell aktivitet.

Det ligger bredere politiske hensyn bak vår holdning i Ungarn-spørsmålet. Det europeiske samarbeidet er under press. I Ukraina står troverdigheten for den europeiske integrasjonsprosessen på spill. Norge er et av de landene som bidrar mest til å støtte ukrainerne i deres europeiseringsambisjoner. Russland har øvet vold ikke bare mot Ukraina, men mot hele den europeiske sikkerhetsorden.

Norge står sammen med våre venner i EU og allierte i NATO for å møte en farligere virkelighet i Europa. ISIL har med sin terror som mål å skape splittelse og polarisering ikke bare i den arabiske verden, men også i Europa. Norge gir viktige bidrag i koalisjonen mot ISIL og i arbeidet mot radikaliserings.

Flyktningkrisen og migrasjonsutfordringen utfordrer både Europas institusjoner og Europas moralske vev. Norge er en medspiller for felles europeiske løsninger.

Ytterliggående og populistiske partier og politiske krefter er på fremmarsj i flere land. Hvis de skulle vinne frem med sin politikk og sine løsninger, ville vi få et Europa med sterkere splittelse og økt polarisering. Vi ville få et svakere Europa.

Etter slutten på den kalde krigen hadde vi nok en for optimistisk tro på at de verdier Europa bygger på, skulle spre seg. For mange av oss trodde nok at Europas nabolag ville bli mer som oss. Slik ble det ikke. Men når Europa og europeiske verdier nå er under så sterkt press utenfra, er det desto viktigere at vi er resolute i vårt forsvar av disse verdiene innenfor Europa. Vi må konfrontere krefter i Europa som undergraver disse verdiene. I møte med en farligere verden og i møte med farlige krefter og tendenser i Europa må vi mobilisere de verdiene som gjør at Europa er sterkt, som utgjør Europas moralske ryggrad, og som gjør Europa attraktivt, enten det er for ukrainere eller for folk fra andre deler av verden.

Da må vi også være rede til å ta i bruk nødvendige virkemidler for å reagere mot forsøk på å undergrave demokratiske spilleregler, menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper. Det er vi fra norsk side. Vi mener at også EU bør være rede til det, for det står om selve grunnlaget for europeisk fred og frihet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [11:06:36]: Det er en veldig god melding statsråd Helgesen her kommer med, knyttet til det arbeidet som er gjort overfor Ungarn. Det viser også på en god måte at EØS-midlene er vårt bidrag til EU, men de skal også brukes strategisk til å oppnå viktige politiske mål. Statsråd Helgesen har også tidligere gått inn for å bruke EØS-midler til Ukraina for å sikre stabilitet og rettsstatsutvikling i våre nørømråder.

Mitt spørsmål er knyttet til situasjonen på Balkan. I dette budsjettet har regjeringa litt færre midler til Balkan, og for mange av dem som jobber med rettsstatsutvikling i denne delen av Europa på norske prosjekter, er dette et betydelig kutt. Hva vil statsråd Helgesen gjøre for å øke vårt bidrag på Balkan og i Eurasia? Dette handler også om våre sikkerhetspolitiske interesser.

Statsråd Vidar Helgesen [11:07:36]: Det er helt riktig at Balkan er en region med fortsatt store utfordringer. Det er en region hvor europeisk integrasjon har spilt en viktig rolle for stabilitet og utvikling, men hvor behovene fortsatt er store. Det vi har en mulighet til når vi nå går inn i planleggingen og forhandlingene med andre land om anvendelsen av EØS-midlene, er å gjøre bruk av en regional

pott innenfor EØS-midlene, som er noe nytt som er fremforhandlet, til å anvende midler i samarbeid med nåværende EØS-mottakerland inn mot naboland. Det kan på Balkan f.eks. bety at Kroatia, som er et mottakerland for EØS-midler, vil kunne anvende midler inn i øvrige land på Balkan – på tilsvarende måte som at vi i samarbeid med Polen vil kunne jobbe opp mot Ukraina. Men dette er ting vi skal diskutere med disse landene i tiden som kommer.

Svein Roald Hansen (A) [11:08:41]: Flyktningssituasjonen i Europa har skapt betydelig debatt om å finne bedre løsninger for å håndtere den: styrke yttergrensekontrollen gjennom Schengen, som vi er en del av, og styrke Frontex, som vi er en del av. Det snakkes om å opprette en felles kystvakt for å håndtere situasjonen i Middelhavet, og om endringer i Dublin-forordningen, som vi også er en del av, med fast relokaliseringmekanisme. Det snakkes om opprettelse av «hot spots», som man har begynt på.

En av utfordringene som man sliter med, er at landene ikke følger opp i tilstrekkelig grad det vi er enige om, å øke ressursene inn i disse mekanismene. Dermed kommer man litt bakpå.

Siden Norge er med i det meste av dette – hva er Norges innspill til dette i EU?

Statsråd Vidar Helgesen [11:09:42]: Det er helt riktig som representanten Hansen er inne på, at avstanden mellom ambisjonene man har, og vedtakene man fatter, og implementeringen og evnen til å gjennomføre det er for stor. Det er en bekymring vi deler med de andre landene som har mottatt mange flyktninger og migranter. Vi er veldig opptatt av og gir norske bidrag, både i debatten og i form av økonomiske ressurser til yttergrensetiltak, til migrasjonstiltak i Hellas og til relokaliseringssystemet, men vi ser med bekymring på at for få land gir sitt bidrag både når det gjelder mottak, og når det gjelder materiell innsats. Der står vi på samme linje som mange nærstående land i den europeiske debatten. Det må mer felles ansvar til, og flere land må ta sin del av det.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:11:00]: Noreg deltek i Schengen-samarbeidet, men ikkje i eurosamarbeidet. Likevel er vår økonomi tett knytt opp til EUs økonomi gjennom eit på mange vis tett handelssamarbeid og anna.

EU er under stort press om dagen, spesielt er Schengenavtalen det. Jean-Claude Juncker, presidenten i EU-kommisjonen, heldt nyleg ein tale i EU-parlamentet der han åtvara om at dersom Schengen-systemet fell, vil òg euroen falle. Han slo fast:

«If the spirit of Schengen leaves us ... we'll lose more than the Schengen agreement. A single currency doesn't make sense if Schengen fails.»

Høgre har alltid vist stor begeistring for euroen, og seinast i sommar gjorde ein det klart at Høgre framleis ønskjer å innføre euro i Noreg.

Mitt spørsmål er: Deler statsråden analysen til presidenten i EU-kommisjonen, Jean-Claude Juncker?

Statsråd Vidar Helgesen [11:12:01]: Jeg deler vurderingen om at Schengen er under press, og hvis man ikke lykkes i å finne løsninger for å ivareta Schengen, vil euro-samarbeidet og det indre markedet – som er viktigere for Norge – være under press. Hvis vi ser sterkere nasjonale grensekontroller, vil det ha store økonomiske virkninger. Det vil undergrave noe av det Europa trenger aller mest nå, nemlig ny konkurransekraft og ny vekstkraft i møte med en global konkurranse som blir skarpere og spissere. Så det er store ting på spill her.

Grensekontroll kan være en nødvendig løsning midlertidig, men det er ingen fremtidig løsning for Europa å gjeninnføre varige nasjonale grensekontroller, og derfor er det så avgjørende at man får skikk på Schengen. Og det som skal til for å få skikk på Schengen, er effektive yttergrensekontroller og solidarisk samarbeid mellom europeiske land.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Kåre Simensen (A) [11:13:21]: En enstemmig komité understreker at nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Men Arbeiderpartiet er ikke enig med flertallet i komiteen i at regjeringen fører en offensiv nordområdepolitikk. Dessverre er det mest ord og lite handling. I budsjettforslaget kuttes det millionbeløp. Det er ikke satsing, det er en nedprioritering.

Jeg skal gi regjeringspartiene rett når de sier at det har foregått et taktskifte i nordområdepolitikken etter at de overtok, men det er dessverre med negativt fortegn. Det er derfor påfallende at utenriksministeren i sitt hovedinnlegg ikke nevnte nordområdene med et eneste ord.

Arbeiderpartiet skal fortsatt fokusere sterkt på nordområdene, og foreslår i sitt alternative budsjett å styrke bevilgningen til nordområdesatsingen med 50 mill. kr i forhold til den avtalen som er inngått.

Det er mange som ser med uro på at Norge begynner å miste grepet når det gjelder å definere og ikke minst ha et eierforhold til det som skjer i Norges viktigste interesseområde. I mediene har vi den siste tiden kunnet lese at det er den islandske nordområdekonferansen Arctic Circle som setter dagsordenen i Arktis. Det skal ikke være slik – ambisjonen må være «Look to Norway», slik det var under regjeringen Stoltenberg.

Hvis regjeringen mener noe med å føre en offensiv nordområdepolitikk, samt å ha ambisjoner om å være en ledende arktisk nasjon på den globale arenaen, da må utenriksministeren og hans kollegaer i regjeringen vise det både i ord og i handling. Jeg oppfordrer derfor utenriksministeren til å lytte til det min partileder og stortingskollega Gahr Støre sier, for å vinne tilbake nordområdeinitiativet. Det må skje ved at vi må beholde initiativet i nord, vi må jobbe videre med å bygge ut infrastruktur, sier han. Men viktigst av alt, ifølge Gahr Støre, er det at vi må satse på havet. Videre sier han at Norge kan «sette dagsorden i et nytt og bedre internasjonalt havforskningsregime».

Det er et svært spennende og interessant utspill, og i det perspektivet bør Svalbard være en spennende arena for en slik satsing.

I dag er dagen for å minnes han som ga den arabiske våren et ansikt – Mohamed Bouazizi, grønnsakhandleren og gateselgeren som tente den første fyrstikken, og som på dramatisk vis ga sitt liv i kampen for at andre skulle få det bedre. Vi kjenner alle til at den kampen han startet, har vært vanskelig og utfordrende. Det som skjer i Syria, er kanskje det mest grufulle eksemplet på hva det har kostet av menneskeliv og andre grusomheter i kampen mot autoritære regimer i regionen.

I Tunisia ser vi at håpet om og troen på en bedre framtid er blitt synlig. Mange utfordringer gjenstår – slik representanten Nybakk var inne på i sitt innlegg – men innsatsen fra dem som får Nobels fredspris i dag, gir håp om og tro på at Mohamed Bouazizis handling ikke har vært forgjeves. Jeg vil også benytte anledningen til å gratulere kvartetten fra Tunisia med en velfortjent pris.

Vi vil fra denne talerstolen nok en gang være tydelige på at vi vil følge opp og gjennomføre gjeldende langtidsplan i Forsvaret, og samtidig styrke bevilgningen under Forsvarsdepartementets område. I tråd med den spente sikkerhetssituasjonen i Europa og den øvrige verden må Norge ta sin andel av ansvaret i NATO. Spesielt viktig er det i en tid da mange allierte reduserer sine forsvarsbudsjetter.

Vi ser at årets forsvarsbudsjett økes med nesten 10 pst., slik forsvarsministeren var inne på. Hun kaller det en historisk økning. Greit nok, men det er også en varslet økning, godt forankret i tidligere vedtak om investeringene i bl.a. nye kampfly og ny kampflybase.

Effektivisering er viktig også i Forsvaret, og i tråd med gjeldende langtidsplan ser vi at det i årets budsjett frigjøres 193,5 mill. kr gjennom effektivisering – penger som kommer sektoren til gode. Det skulle bare mangle. Og ser vi oss tilbake, er det verdt å merke seg at Forsvaret har tatt ut en samlet, dokumentert effektiviseringsgevinst på over 40 mrd. kr de siste årene. Resultatet av dette har bidratt til en betydelig styrking og modernisering av Forsvaret.

På denne bakgrunn synes Arbeiderpartiet det er urimelig å pålegge Forsvaret ytterligere effektiviseringskrav gjennom effektiviserings- og avbyråkratiseringsreformen.

Det må være en utfordring for forsvarsministeren å se at dette skjer – nok en gang. Det som er svært utfordrende med denne typen kutt, er at midlene som frigjøres, tas ut av Forsvaret, i realiteten er det et flatt kutt på Forsvarsdepartementets budsjettområde på 193 mill. kr.

Denne urimeligheten vil Arbeiderpartiet rette opp i sitt budsjettforslag under rammeområde 8, hvor vi foreslår en økning på 193 mill. kr som kan brukes til å styrke vår forsvarsevne.

Regina Alexandrova (H) [11:18:39]: Vi har hatt en nedbygging av vår totale forsvarsevne gjennom mange år, og en styrking av Forsvaret vil ta tid – men regjeringen har begynt arbeidet med å øke Forsvarets operative evne. Satsingen på Forsvaret er den største siden sist vi hadde en borgerlig regjering.

Budsjettet gir en prioritert styrking av operativ evne på utvalgte områder, også utover langtidsplanens forutsetninger.

Vi har vært vant til at kriger utspiller seg langt fra våre grenser. De to siste årene har vist at selv fjerne kriger aldri er langt unna. Vi har sett fremmedkrigere reise til Syria for å kjempe for ISIL. Vi har sett andre slutte seg til terrorbevegelser i sine europeiske hjemland. Samtidig har flyktningkrisen med all tydelighet vist endringer i de globale sikkerhetsutfordringene.

Regjeringen møter disse nye sikkerhetsutfordringene med en betydelig og nødvendig satsing på E-tjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og marin kontraterror med til sammen nær 400 mill. kr. Dette styrker forsvarssektorens evne til å bistå det sivile samfunn og bidra til samfunnsikkerheten.

Regjeringen presenterte – og samarbeidspartiene på borgerlig side står bak – et budsjett med en betydelig og reell styrking av Forsvarets samlede bevilgning med i underkant av 49 mrd. kr, noe som gir en budsjettøkning på hele 9,4 pst. fra 2015, og vi vil fortsette å øke budsjettet i kommende langtidsplan for å sikre økt forsvarsevne for Norge.

Vi gjør viktige investeringer som skal ivareta relevante og moderne militære kapasiteter for fremtiden:

- F-35 kampfly med baseløsning
- oppgraderinger av CV 90 stormpanservogner
- kjøretøy til HV

Vi gjør også konkrete grep med satsing på økt tilstedeværelse og styrket beredskap, samt en tydelig satsing på nordområdene:

- permanent tilstedeværelse med en ubåt i nord
- flere flytimer med overvåkingsfly i nordområdene
- økt aktivitet og vedlikehold i Sjøforsvaret
- Marinejegerkommandoen fremdeles i permanent beredskap
- styrket evne til å bistå det sivile samfunn med støtte til politi og redningshelikoptre og fremdeles redusert reaksjonstid på helikopterstøtte til personelltransport
- videreføring av det økte antallet seilingsdøgn fra 2015 til Kystvakten, og med fregatt i nord
- videreføring av økt øving og trening fra 2015 for Hæren og HV

Blant ungdommen i Norge har det skjedd en positiv endring de siste årene, der ungdommen nå konkurrerer om å få tjenestegjøre i Forsvaret. Det er jobbet godt og systematisk for å heve statusen og gjøre førstegangstjenesten attraktiv – og 2016 er starten på allmenn verneplikt også for jenter. Samtidig er kompetansereformen med utvikling av et spesialistkorps godt i gang og fortsetter oppbyggingen videre i 2016.

Jeg vil også understreke viktigheten av at arbeidet for å ivareta våre soldater og våre veteraner før, under og etter tjeneste følges opp med full kraft – og jeg er glad for at regjeringen viderefører den særskilte kompensasjonsordningen for personell som har pådratt seg psykiske belastninger i operasjoner i utlandet.

Høyre mener at Forsvaret i dag løser oppdragene sine på en meget god måte takket være motivert, dedikert og kompetent personell som gir av seg selv for vår trygghet i tjeneste både hjemme og ute. Våre tjenestegjøren-

de i operasjoner ute fortjener vår støtte og takknemlighet.

Til slutt vil jeg mane til edruelighet og realisme i debattene knyttet til budsjettene på våre områder, for å oppnå best mulig effekt. Man kan fort se seg blind på tidligere hjertesaker og enkeltposter. Et eksempel er Senterpartiet, som under sitt landsmøte i år etterlot et inntrykk av at partiet ville komme med forslag til investeringer i milliardklassen for å nå 2 pst.-målet. Vel, i deres alternative budsjett kom det drøye 200 mill. kr. Senterpartiet lover milliarder, men kommer med millioner.

Presidenten: Da er det representanten Rannveig Kvifte Andresen, som får ordet utenom tur til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [11:23:47]: Takk for at jeg fikk komme innom. Det gjelder det forslaget som vi leverte før i dag, forslag nr. 2 til sak nr. 1, hvor det ved en inkurie har blitt utelatt tre ord, nemlig «eller militært materiell». Da lyder forslaget som følger:

«Stortinget ber regjeringen om å umiddelbart stoppe salg av våpen eller militært materiell til land som begår grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot egen befolkning.»

SV mener vi må stanse all eksport av våpen og militært materiell til stater i krig, til udemokratiske regimer eller regimer som systematisk undergraver menneskerettighetene. Ved å vedta forslaget kan vi imøtekomme dette.

Beriktiget forslag skal være levert inn.

Presidenten: Da har representanten Kvifte Andresen redegjort for endringene i forslaget.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:24:39]: Jeg tror det tar lang tid før fredagen tilleggsnummeret kom, blir glemt. Kuttet på 4,2 mrd. kr var et kutt som smalt i magen på meg som en knyttneve. Jeg snakket med noen som felte tårer over kuttet, ikke for sin egen del, men fordi det var dramatiske kutt for verdens fattigste. Da jeg leste om innretningen av kuttene, satt jeg bare og ristet på hodet. Her satt vi, Norge, i en fantastisk posisjon, velsignet med en fantastisk rikdom, og skulle altså ta 4,2 mrd. kr fra langsiktig bistand.

For å gjøre en lang og opphetet historie kort: Jeg vil takke gode kolleger her i salen for konstruktive samtaler, for viktige samtaler og for et godt resultat. Vi klarte å få inn 2,5 mrd. kr til langsiktig bistand, med en tydelig innretning mot sivil samfunn, mot klima, mot landbruk og mot forskning. Totalt gjør det at bistandsbudsjettet for 2016 har en tydelig spissing mot det vi mener er viktigst: sikre mødrehelse, forhindre barnedødelighet, bygge offentlige helsesystemer og en tydelig utdanningsprofil, som vi sier er jobb nummer én. Vi vet at 250 millioner ikke kan lese og skrive i tiårsalderen. Nå skal bistanden spisses inn mot at enda flere skal kunne få utdanning, og kvaliteten på utdannelsen skal bli bedre. Særlig jenter skal få lov til å få utdanning.

Også stikkordet næringsutvikling – der vil jeg sette landbruk og matsikkerhet som undertitler – er viktig for

samarbeidspartiene. Vi vet at 70–80 pst. av de fattigste jobber i landbruket. Det å sikre utvikling og jobber der er viktig.

Så er det også en tydelig konsentrasjon. Etter forliket er det en enda tydeligere og større fattigdomsorientering. Mer bistand skal gå til de aller fattigste, særlig sør for Sahara.

Jeg etterlyser også at vi kan spisse enda mer, at enda mer av bistanden kan gå til de aller fattigste landene, og at en større andel av midlene går til de få landene vi ønsker å fokusere mest på, altså flere fokusland.

Så er det også en spissing vedrørende kanal. Jeg er veldig klar over at FNs stat-til-stat-bistand og bistand gjennom Sivilt samfunn har forskjellige mål, forskjellige effekter og kanskje forskjellige oppgaver. De fungerer på forskjellig måte. Noe er faglig, og som andre har vært inne på her, er også noe politikk. Jeg er i alle fall glad for at vi styrker bistand gjennom Sivilt samfunn så kraftig som vi gjør, sammenlignet med tilleggsnummeret, fordi jeg er trygg på at bistand gjennom Sivilt samfunn når de aller fattigste. Det er de vi vet har størst effekt av bistanden.

Derfor er det sånn jeg oppsummerer høsten: Regjeringa forsøkte på mange måter i løpet av 14 dager å gjennomføre en reform av bistanden. Jeg etterlyser heller en stortingsmelding, en bred debatt om en reform, en oppdatering, av bistanden i den tida vi er i nå – ikke bare for flyktninger og den biten, men også det at bistandens andel av landenes inntekt er blitt mindre. Hvordan vi kan bruke bistand bedre, hvordan vi kan bruke de ulike kanalene på en bedre måte, eller hvordan vi ønsker å prioritere, hvordan vi kan konsentrere bistanden bedre om både tema og land, og også hvordan vi etter Kristelig Folkepartis ønske kan øke antall fokusland, der vi velger ut land som er fattige og trenger mer, ønsker jeg en debatt om.

Så etterlyser jeg også en faglig debatt. For det var absurd å lese særlig tilleggsnummeret. Det er ingen begrunnelse for kuttene, det står bare at inngåtte avtaler må brytes. En faglig debatt om hvordan bistanden kan bli enda bedre, hadde det vært bra å få en bred debatt om. Jeg vil også minne om at komiteens oppdrag til departementet om en mer detaljert beskrivelse av de ulike postene er viktig. I alle fall når en sitter og kutter, er det greit å vite hva som eventuelt rammes. Jeg ønsker en større debatt om det.

Til slutt vil jeg også si noen ord om ODA. Det er lov å ta penger fra bistand og bruke på flyktningutgifter i Norge. Spørsmålet er om det er rett. I Sverige utredet de muligheten for å bruke 50–60 pst., Danmark har kuttet bistand, osv. Jeg vil heller se til Tyskland og Storbritannia, som skjærer bistanden, men riktignok ligger lavere enn oss på bistand.

Hva skjer dersom alle land velger å ta 30, 40, 50, 60 pst.? Da skjer det noe med den langsiktige bistanden. Jeg ønsker meg en regjering som i alle fall i debattene som kommer til å komme om endring i ODA-regelverket, er med på å snakke verdens fattigste sin sak, sånn at langsiktig bistand ikke kuttes drastisk.

Une Aina Bastholm (MDG) [11:29:56]: Jeg vil bruke mitt innlegg til å redegjøre for Miljøpartiet De Grønnes

syn på bistandsdelen av det budsjettet som behandles her i dag. Norge har opplevd en utfordrende høst som har varslet nye og mer krevende tider i arbeidet for å få statsbudsjettet til å gå i balanse, men det har også vært krevende for å få våre verdier til å gå i balanse, for i høst har våre verdier virkelig blitt testet.

Det en her i Norge ofte omtaler som «asylstrømmen», handler i realiteten om at veldig mange mennesker har søkt asyl i vårt land fra nød, sult og krig i sine hjemland. Miljøpartiet De Grønne mener at fortvilelsen disse menneskene kommer med, har forsvunnet mye i regjeringens fokus på de økte asylankomstene fra dem som ikke har grunnlag for opphold. Det som var flyktningenes krise, har blitt Norges flyktningkrise i løpet av høsten, og det handler veldig mye om retorikk. Det er et privilegium å kunne hjelpe dem som trenger det, men det betyr samtidig at vi må bruke penger og ressurser til å ta imot dem på en god måte. Samtidig må vi altså av flere grunner innstille oss på tøffe prioriteringer i framtidens budsjetter.

Men jo tøffere prioriteringer, desto viktigere er det at prioriteringene er smarte og framtidsrettede, framtidsrettede på den måten at de skal ivareta våre viktigste verdier som samfunn samtidig som de bidrar til å løse utfordringer på kort sikt. Det er da viktig at våre prioriteringer ikke forverrer situasjonen i andre deler av verden hvor Norge har engasjert seg, for vi er del av en verden, og sannsynligvis vil vi bli mer og mer berørt framover av kriser i andre deler av verden, om det er konflikter, matmangel eller alvorlig sykdomsspredning.

Derfor er vi sterkt uenig i at regjeringen har pekt ut bistand som hovedarena for de tøffe prioriteringene og de store kuttene. Regjeringen foreslo å kutte 4,2 mrd. kr i den langsiktige bistanden til utlandet, og vi har endt opp med et flertall som går inn for kutt på 1,8 mrd. kr i budsjettforliket. De Grønne er ikke imot at en går gjennom hvordan bistandsmidler brukes, og vi er så klart åpne for at noen midler kan brukes annerledes og mer effektivt, men mange av de kuttene som nå gjøres, er gode sivilsamfunnsprosjekter som fungerer, og det får store lokale ringvirkninger når de nå blir kuttet i. Det kuttes bl.a. i innsats for menneskerettigheter, demokrati og miljøkunnskap. Dette er midler som skal bidra til trygge forhold å leve i der folk har sin historie og sine hjem, og hindre at mennesker tvinges til å flykte, sånn som nå veldig mange gjør, bl.a. fra Midtøsten.

En skal ikke prøve å redde verden gjennom bistand. En stadig større del av Norges rolle må skje i internasjonale fora, gjennom EU, gjennom FN, gjennom Schengenavtalen, som vi har vært inne på, men vi må også jobbe for mer rettferdige handelsregimer og ikke minst for at vår egen formue, gjennom Statens pensjonsfond utland, ikke investeres i virksomhet som fører til mer nød gjennom naturødeleggelser, klimaendringer eller konflikt.

Jeg vil også understreke at vi i De Grønne anerkjenner innsatsen Venstre og Kristelig Folkeparti har lagt ned for å begrense kuttene, og vi vil takke for det, men også budsjettforliket er dramatisk for veldig mange norske bistandsprosjekter. For bare ett eller to år siden hadde det vært ganske utenkelig at et flertall i Stortinget vedtar et budsjett der det kuttes nesten 2 mrd. kr i bistanden til ut-

landet. I år har regjeringen dessverre valgt den enkleste og kortsiktige utveien i en budsjettknipe og dekket inn økte utgifter ved å kutte der hvor vi ikke ser de direkte følgene av det like tydelig fordi de befinner seg i en annen del av verden. Sånn kan ikke Norge fortsette.

Vi lever i en tid da verden blir stadig tettere integrert, og stadig flere av våre viktigste utfordringer må løses globalt. Hvis vi skal unngå konflikter, hvis vi skal løse miljøutfordringene og utfordringene knyttet til migrasjon, må vi i Norge ta noen alvorlige diskusjoner utenfor komfortsonen vår og innse at det å være en del av en verden, vil kreve mer av oss, også i våre statsbudsjetter.

Svein Roald Hansen (A) [11:35:01]: Som komitélederen sa, er det bred enighet om norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, men det er likevel påfallende å lytte til denne debatten, der hovedtalerne fra regjeringens partnere her i Stortinget bruker mesteparten av sine innlegg til å kritisere regjeringens budsjettprioriteringer, spesielt på bistandsområdet. Venstres Trine Skei Grande kom til og med med en advarsel når det gjaldt regjeringens ønske om å kutte i bevilgningen til informasjon og debatt – «Ikke gjør det en gang til.» – mens regjeringspartienes talsmenn roser regjeringens prioriteringer i det opprinnelige budsjettet. Noen kraftfull retning på politikken blir det jo ikke ut av dette.

En premiss for mye av den utenrikspolitiske debatten de siste par årene har vært at den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er endret med Russlands annektering av Krim og innblanding i Ukraina – «en helt annen sikkerhetssituasjon», sa representanten Øyvind Halleraker i sitt innlegg. Dette er riktig, og derfor har Norge også fulgt EUs sanksjoner mot Russland.

Men fra Arbeiderpartiets side har vi også lagt vekt på viktigheten av fortsatt å opprettholde dialog og samarbeid i nord, også fordi nordområdene er vårt viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Spenning og problemer lenger sør i Europa blir ikke mindre om det også blir spent i nord. Tvert imot – i spente situasjoner er det viktig å vedlikeholde kanaler for dialog og samarbeid på områder av felles interesse: samarbeid om ressursforvaltning, søk og redning, miljø og ikke minst folk-til-folk-samarbeid. Dette kan vi gjøre, og dette bør vi gjøre. Det tror jeg også våre allierte forstår betydningen av og støtter.

Men av og til skapes det inntrykk, særlig fra Høyres talere, av at dette liksom er litt å svikte våre allierte. Nei, dette er ikke alenegang, slik representanten Helleland advarte mot. Særlig får man følelsen av at denne regjeringen har en uforståelig frykt for ikke å stå på god nok fot med USA. Vi ser det i hvordan regjeringen stemmer i FN når resolusjonene om arbeidet for en verden uten atomvåpen skal stemmes over, en visjon USAs egen president heiste opp kort tid etter at han tiltrådte.

USA er vår viktigste allierte, og gode venner skal man ta godt vare på. Men det å ta vare på gode venner innebærer også at man må passe på at de ikke trår feil, for det kan hende at gode venner og allierte også gjør det. Tenk om Tony Blair hadde reist over til president Bush og sagt: Hør her, min venn. Du kan ikke gå til angrep på Irak uten et FN-

mandat i ryggen. Du risikerer å bryte folkeretten. – Tenk hvilke problemer vi kanskje hadde unngått om det hadde skjedd, og om den amerikanske presidenten hadde hørt på sin gode venn.

Jeg vil komme tilbake til min replikk til forsvarsministeren om AIM, hvor det i Klassekampen onsdag altså ble kjent at regjeringen ikke bare planlegger å omgjøre flyverkstedet til et aksjeselskap, men også å selge det. Jeg er enig med statsråden, som i sitt replikk svar til meg sa at det kan være fornuftig å finne en industriell partner for å utvikle bedriften. Men det er noe annet enn å selge, og jeg kan ikke fri meg fra bekymringen for at det her ligger et visst ønske om å komme utenom å stille opp med den nødvendige kapital eller garantier som skal til for at man skal kunne konkurrere om denne vedlikeholds kontrakten. Jeg legger til grunn at regjeringen ikke tenker å stille seg slik at denne bedriften kan risikere å havne på utenlandske eller på private hender, som senere kan finne på å flytte den ut av Norge.

La meg bare gjenta og understreke betydningen av at vi fortsatt støtter opp om prosessen på Balkan, og at vi synes det er uheldig at man der foretar så store kutt som det legges opp til i forliket mellom regjerings- og samarbeidspartiene, og peke på at vi i vårt budsjett har 225 mill. kr til de ODA-godkjente landene på Balkan – det tror jeg hadde kommet godt med for å understøtte utviklingen der.

Marianne Aasen (A) [11:40:09]: Jeg vil snakke om europapolitikk, og mer spesifikt om EØS-midlene, i denne budsjettdebatten. Den konkrete bakgrunnen for det er den noe krasse merknaden fra Senterpartiet i budsjettinnstillingen om dette.

For det første: EØS-midlene kan ikke ses på som en medlemskontingent, men som vårt bidrag til en økonomisk, sosial og kulturell utvikling i den delen av Europa som har størst utfordringer. En utjevning mellom øst og vest, nord og sør er en av hensiktene med det indre marked. Gjennom EØS er Norge med i det indre marked, dermed er det naturlig at vi også bidrar økonomisk til dette. Det er ingen land som betaler en kontingent for å være med i dette markedet. Alle EU- og EØS-land er med i det indre marked, og så er det forhandlet fram økonomiske bidrag fra dem som evner det, som går til land som trenger utvikling, både økonomisk, sosialt og kulturelt.

For det andre: Erfaringene med hvordan disse midlene har blitt brukt, er gode. Det har gitt utvikling og forbedringer på de områdene som får støtte. Likevel er ikke ordningen perfekt, og det er sunt at det stilles spørsmål ved om pengene når fram, og om den gode hensikten fører til en positiv utvikling for menneskene som bor i de landene som får støtte. Riksrevisjonen har sett på dette for perioden 2004–2009 – altså hvordan det fungerte for ca. ti år siden. Undersøkelsen konkluderer med at prosjektmidlene i stor grad gikk til det som de skulle. Jeg er tilfreds med at det også siden den gang har foregått en utvikling og innovasjon når det gjelder hvordan man jobber, og at det stadig jobbes med å forbedre bruken av midlene.

Dessuten må jeg innrømme at jeg finner det litt søkt og nærmest populistisk å sammenligne bruk av EØS-mid-

lene med bistand til Sierra Leone, slik det står i Senterpartiets merknad. I så fall bør en slik sammenligning gjøres med alt annet vi bevilger penger til, både her og på andre budsjetter, inkludert f.eks. næringssubsidier. Når det er sagt, vil jeg understreke at jeg er kritisk til at Stortinget i dag vil bevilge mindre til bistand ute enn det vi har gjort tidligere. Den direkte koblingen, slik den er formulert, i den hensikt å argumentere imot å støtte prosjektene i Øst-Europa, framstår derimot som underlig – slik Senterpartiet beskriver det.

De velger dessuten å trekke fram kuriøse kultur- og miljøprosjekter i et forsøk på å underbygge at EØS-midlene brukes til mye rart. Det er f.eks. ikke ett ord om at 10 pst. av de relevante programmene i Romania og Bulgaria skal gå til å bedre situasjonen for romfolket. Vi snakker da om utdanning, jobb, helse og bolig, som er svært viktige tiltak for en veldig utsatt gruppe i Europa.

Jeg mener dessuten at støtte til sivilsamfunnet ofte er undervurdert som bidrag til utvikling i et land. En vel fungerende justissektor, tiltak som sikrer kulturell trygghet og identitet, og bistand til å bygge opp organisasjoner kan være utslagsgivende for om et land lykkes med sin utvikling over tid. Da er det nærliggende å peke på vårt eget land i tida mellom 1814 og unionsoppløsningen. Organisasjonene, institusjonene og mye av det som vi kjenner i Norge i dag, ble til nettopp på 1800-tallet. Det gjelder også vår kulturelle og nasjonale identitet.

Det er med andre ord gode grunner til å bidra økonomisk for å utvikle samfunn hos våre naboer. Det er bra for de menneskene som bor der, det er bra for Europa, og da blir det også bra for Norge. Jeg er derfor glad for at det er bred støtte i Stortinget for måten vi bruker disse midlene på, til tross for Senterpartiets innvendinger.

Til sist vil jeg kort kommentere at dagens nyhet som statsråd Helgesen kom med, om at man gjenoppretter tilskuddet til Ungarn, er positiv, særlig når det ses i sammenheng med at Ungarn nå jobber bedre med tanke på sivile rettigheter. Det viser at disse midlene gir oss makt til å påvirke en utvikling i en svært positiv retning, og det synes jeg er bra.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Martin Henriksen (A) [11:44:45]: Norge var tidlig ute med en egen strategi for nordområdene, og vi har ledet an i utviklinga i nord.

I dag er 60 pst. av jordas befolkning representert gjennom Arktisk råd, og deltakerne har blitt flere og mer ambisiøse. I en slik situasjon er det enda viktigere enn før å beholde initiativet for å ha ledertrøya på i nord. Derfor er spørsmålet nå: Er Norge så framoverlent og så visjonær som vi bør være? Svaret på det er dessverre nei.

Det kan se ut som om denne regjeringa mener at den forrige regjeringas nordområdesatsing var så god at de fortsetter den stort sett uendret. Det er i og for seg fint, men vi har altså gått fra nordområdesatsing til nordområdevidereføring, og det er ikke godt nok. Det som mangler, er de nye ideene, prosjektene og initiativene som leder an. Man

kan snakke seg blå – som posisjonspartiene jo gjør – om enkeltposter på budsjettet. Det er noen økninger og enkelte kutt, men det store bildet er at nye initiativ mangler, f.eks. når det gjelder klima, om hvordan Arktis kan bli et utstillingsvindu for løsninger på tvers av landegrenser. Det er mangler med tanke på forvaltning, sjømat og leverandørindustri for en framvoksende internasjonal havbruksnæring. Det kreves nye initiativ innen kartlegging, satellittovervåking og satellittkapasitet. Og det trengs mer kunnskap. Det er fremdeles navet i nordområdesatsinga.

Sett mot dette bakteppet er ikke regjeringas nordområdesatsing så imponerende. Vi som er opptatt av nordområdene, har ventet i spenning i to år på de nye tiltakene, og vi venter fortsatt. Regjeringa har så langt ikke grepet sjansen – verken i regjeringserklæringa, frontaledebatter, statsbudsjetter, reviderte nasjonalbudsjetter, utenriksministerens redegjørelser, statsministerens nyttårstaler, partienes landsmøter eller statusrapporten om nordområdene var det vesentlige nye initiativ.

I debatten i dag velger ingen statsråder å løfte nordområdene i særlig grad. Dersom det skal være sannhet i at nordområdene er vårt viktigste utenrikspolitiske interesseområde, må regjeringa rett og slett vise mer interesse for politikken og for nye initiativ enn det den gjør i dag. Når flere og større aktører for alvor melder seg på i nord, må vi være på hugget med nye tiltak, slik at vi beholder ledertrøya på. Nå sakker vi akterut i feltet. Det er uheldig – det er ikke greit.

Thore Vestby (H) [11:47:49]: Bistand er et tema som opptar oss i større og større grad. På en måte er dette beklagelig, for det beste er at alle kan klare seg selv. På den annen side er det tilfredsstillende å registrere at denne regjeringas bistandsmidler og satsing overgår tidligere regjeringers.

For Høyre er det alltid viktig å se på systemene, se om de er funksjonelle, se om bistanden gir den tilsiktede effekt. Etter min forståelse er dette nå blitt en kontinuerlig prosess i departementene.

Bistand er mangfoldig, fra umiddelbar nødhjelp til mer langvarige prosjekter. Utdanning er grunnleggende for utvikling, jobbskaping og en varig vei ut av fattigdom. At regjeringa vil doble innsatsen for utdanning av barn og ungdom i land preget av ekstrem fattigdom, krise og konflikt, er Høyre stolt av. Det vil være spesielt viktig for oss å bidra til at flere jenter får utdanning.

Toppmøtet om utdanning for utvikling i Oslo i juli var en stor suksess. Norge er blitt en synlig pådriver for at også andre land skal sette utdanning høyere på dagsordenen. Vi er tilfreds med å lykkes i å ta et globalt lederskap på feltene finansiering av utdanning, jenters utdanning, kvalitet og læring samt utdanning i krise og konflikt. At FN's generalsekretær har utnevnt vår statsminister til en leder og en pådriver for å nå tusenårsmålene for fattigdomsreduksjon, er et synlig bevis på det.

En annen viktig og grunnleggende verdi er en god helse. Den styrkede satsingen viderefører Norges globale lederrolle. Høyre er fornøyd med at regjeringa styrker dette arbeidet, med vekt på kvinner, barn og ungdom og for

bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria. Vi ser at økt satsing på helse så vel som utdanning gir jenter og unge kvinner muligheter. Vi ser at utdanning og tilgang til seksualundervisning og tilgang til prevensjon gir lavere barne- og mødredødelighet.

Næringsutvikling er en betingelse for jobbskaping og utvikling. Å ha et arbeid er grunnleggende, det motsatte er ødeleggende. Norfund er vårt viktigste bilaterale instrument, og det investeres i områder der bistand er viktig for å utløse private investeringer. Viktig er også at mens Norfund går inn i de store prosjektene med de store pengene, må de små og mellomstore prosjekter og oppstarter ikke glemmes, de som opererer mellom mikrofinans og Norfund. Et ikke ubetydelig antall jobber skapes der. Det er derfor viktig at mindre hjelpeorganisasjoner slik som f.eks. Partnership for Change, Acumen og andre gis støtte parallelt. Det vil sikre at investeringer med sosiale formål bidrar til at regjeringens bistandsmål nås, nemlig å skape varige arbeidsplasser. Regjeringen har lagt opp til at Norfund får en kapitaltilføring på 1 500 mill. kr. Dette representerer en ytterligere styrkning av økningen og viser at selv i en tøff budsjettituasjon prioriterer regjeringen jobbskaping.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:51:06]: Mandag denne uka – 7. desember – stemte Norge imot fire viktige FN-resolusjoner om atomvåpens humanitære konsekvenser og nedrustning. Med den stemmegivningen satte regjeringa to streker under sitt politiske linjeskift i norsk atomvåpenpolitikk – et linjeskift som ikke har støtte hos flertallet i Stortinget.

Regjeringspartiene har brukt mye tid på å gjøre opposisjonens spørsmål til det store problemet. Angrep er som kjent det beste forsvar. Men når en i FN stemmer imot viktige forslag, og når organisasjoner som jobber for nedrustning, får kutt i støtten, er det betimelig at Stortinget spør – og får svar. Jeg vil derfor bruke denne anledningen til å oppfordre regjeringspartiene til å svare på kritikken fra Stortinget av regjeringas politiske linjeskift.

For å utdype: Linjeskiftet kommer klart til uttrykk i stemmeforklaringene som Norge avga på FNs generalforsamling. Der uttaler regjeringa seg negativt om nytteværdien av diskusjoner om forbud og sier at en slik prosess vil «polarisere det internasjonale samfunn» og «undergrave Ikkespredningsavtalen».

Regjeringen sa videre at en

«bør avstå fra å oppfordre stater generelt til å utforske muligheter for og støtte tiltak for å identifisere, utarbeide og framforhandle juridisk bindende effektive tiltak for kjernefysisk nedrustning».

Norge har gått fra å være en pådriver i det humanitære initiativet til aktivt å demotivere andre land og svekke det voksende politiske grunnlaget rundt forhandlinger om et forbud.

Arbeiderpartiets mål er en verden helt uten atomvåpen. Det er vanskelig å se for seg at en kan komme dit uten et folkerettslig bindende instrument. Men langt viktigere enn nøyaktig hvordan dette juridiske instrumentet skal være, er prosessen framover, hvordan vi kan mobilisere sterkt nok, politisk, til å overvinne motstanden vi vet vil komme.

Hadde vi blitt sittende i regjering, ville vi ha fortsatt den gamle linja. Det ville for det første vært til beste både for nasjonal og global sikkerhet, for det andre samsvarer det med Norges forpliktelser under Ikkespredningsavtalen, og for det tredje mener vi det er forenlig med vårt NATO-medlemskap.

Den rød-grønne regjeringa sørget for at Norge som NATO-land bidro til samling, ved å gå i front for et initiativ som gikk på tvers av regioner og politiske konstellasjoner. Regjeringa bidrar nå til polarisering ved å gjøre denne helomvendingen.

Jeg vil minne utenriksministeren på at stortingsflertallet senest i vår understreket at

«Norge må spille en aktiv rolle som pådriver i det internasjonale arbeidet mot spredning av atomvåpen og arbeide langsiktig for et forbud mot slike våpen».

I merknadene til statsbudsjettet skriver medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV at en «forutsetter at regjeringen følger opp flertallsmerknader fra Stortinget».

Jeg håper utenriksministeren benytter denne anledningen til å utdype hvordan han vil gjøre nettopp dette.

Elin Rodum Agdestein (H) [11:54:25]: Ingen er vel i tvil om at regjeringen tar den nye sikkerhetspolitiske situasjonen på største alvor.

Som flere har vært inne på i tidligere innlegg i debatten – og som ikke kan understrekes sterkt nok – er det nå, etter mange år med nedbygging av Forsvaret, tvingende nødvendig å sikre ivaretagelsen av vår suverenitet gjennom å styrke forsvaret av landet, territorialfarvannene og nordområdene og prioritere økt operativ evne på kort og lang sikt. Regjeringen har derfor gjort Forsvaret til budsjettvinner og sikret den største økningen i forsvarsbudsjettet på lang tid. Oppfølging av kampflyanskaffelsen og kampflybasen utgjør hovedprioriteringen og står for hoveddelen av bevilgningsøkningene.

Den gamle forsvarsbastionen Trøndelag trer igjen fram som et av de desidert viktigste tyngdepunktene i det norske forsvaret. Det forsterkes ved at de amerikanske forhåndslagrene nå oppgraderes.

Anskaffelsen av nye kampfly med baseløsning fortsetter. Regjeringen foreslår å bevilge 8,6 mrd. kr i 2016 inkludert 1,1 mrd. kr i forskyving av utbetalingen fra 2015 til 2016. Det er nesten en fordobling av bevilgningen fra saldert budsjett 2015. Stortinget har allerede gitt bestillingsfullmakt for totalt 22 F-35 kampfly for levering i perioden 2015–2019. I budsjettforslaget legges det opp til anskaffelse av ytterligere seks fly med planlagt levering i 2020.

Regjeringen planlegger også å bruke om lag 1,5 mrd. kr til å videreføre pågående investeringsprosjekter i Forsvarets eiendom, bygg og anlegg i Trøndelag i 2016. Midlene vil i hovedsak bli benyttet til prosjekter på kampflybasen ved Ørland hovedflystasjon. De største enkeltprosjektene som vil bli videreført i 2016, er vedlikeholdsbygg, skvadronsbygg og i tillegg innløsning av eiendom. I budsjettet for 2016 foreslås det i tillegg igangsetting av to større nye prosjekter på Ørland, nemlig forlengel-

se av rullebane og etablering av ny mannskapsforlegning.

Med deployering og nytt materiell og utbygging av anlegg følger også vedlikeholds- og servicebehov. Jeg er glad for at regjeringen er positiv i sin tilnærming til å samarbeide med næringslivet i regionen om leveranser på vedlikeholdssiden. Her ligger det store muligheter for bedrifter som tilfredsstiller kvalitetskravene, og som har den spisskompetansen som Forsvaret som en krevende kunde legger til grunn for samarbeid.

Det er altså mange spennende muligheter i hele landet, også i en region der Forsvaret alltid har stått sterkt, ikke minst i oppslutning og i befolkningens bevissthet.

Regina Alexandrova (H) [11:57:21]: Representanten Henriksen nedsnakket med store ord regjeringens nordområdepolitikk. For å komme litt i vater med realisme anbefaler jeg representanten å lese konjunkturbarometeret for Nord-Norge samt mitt innlegg tidligere i dag.

Tilstedeværelse i nord er avgjørende for å forstå og håndtere klimautfordringene. Derfor er regjeringens prioritering av økt nasjonal og internasjonal forskning på klima og miljø i disse områdene viktig for bedre ressursutnyttelse og miljøforvaltning.

Med bakgrunn i den krevende situasjonen for Store Norske Spitsbergen Kulkompani vil tildelingen regjeringen foreslår for 2016, bidra til sysselsetting, vekst og utvikling på Svalbard ved bl.a. rehabilitering av energiverket i Longyearbyen, utbygging av observatoriet i Ny-Ålesund og forsterket redningsberedskap for Sysselmannen.

Et annet viktig område er satsingen med 15 mill. kr til kvalitetssikring og videreutvikling av planene for ny havneinfrastruktur i Longyearbyen. En økt havnekapasitet muliggjør mottak av større skip som kan gi vekst til flere næringer, deriblant turistnæringen. Fiskeriministerens støtte til forslaget om å etablere fiskemottak på Svalbard er også et viktig innspill til økt aktivitet ved å nyttiggjøre den økende fiskeriressursen rundt Svalbard. Det er viktig å se på nye næringer når det nå er store utfordringer for kulldriften.

Som vi alle kjenner til, har utviklingen i Russland gått i en foruroligende retning de siste årene. Samtidig har det hele tiden vært viktig for Norge å ivareta et godt nabo-skap. Dette har regjeringen hatt et bevisst forhold til. Vi vil fortsette å opprettholde vårt gode samarbeid innen fiskeriforvaltning, søk og redningstjeneste, folk-til-folk-samarbeid, miljøforvaltning og atomsikkerhet, helse, forskning og utdanning – for å nevne noen områder.

Til slutt vil jeg påpeke at det er litt forunderlig at Arbeiderpartiet ved representantene Simensen og Henriksen nå synes det er for liten satsing på nordområdene. Det er ulike måter å regne seg fram til nordområdesatsingen på, men departementets egne tall er klare: Denne regjeringens satsing beløper seg til om lag 2,7 mrd. kr for 2016, mot 1,9 mrd. kr i den rød-grønne regjeringens siste budsjett. Jeg lar tallene tale for seg selv.

Så vil jeg også nevne at Arbeiderpartiets representant, Jonas Gahr Støre, heller ikke nevnte nordområdene i sitt innlegg. Da lurer jeg på om representanten

Simensen mener at han ikke bryr seg om nordområdesatsing.

Presidenten: Da er klokken passert 12, og Stortinget avbryter nå møtet for at representantene skal kunne delta i Nobels fredspris. Møtet settes igjen kl. 15.30 – første taler er Liv Signe Navarsete.

Møtet ble avbrutt kl. 12.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 15.30.

President: O l e m i c T h o m m e s e n

Presidenten: Stortinget fortsetter behandlingen av sakene nr. 1–5 på dagsorden nr. 29.

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:30:01]: Representanten Marianne Marthinsen lét seg tidlegare i dag provosere av Senterpartiet sine merknader om EØS-midlar i innstillinga. I innleiinga til EØS-avtalen er det slått fast at EØS-avtalen skal opprettast på grunnlag av likskap, gjensidigheit og ein samla balanse av fordelar, rettar og plikter frå avtalepartane. Noreg sine aukande utgifter til EØS-midlar og EFTA-organ ber ikkje preg av ein slik balanse. Det finst få – truleg ingen – døme på andre handelsavtalar der ein part vert pressa til å betale pengar til ein annan part for at partane skal kjøpe og selje varer og tenester til kvarandre. At ein part må betale for gjensidig marknadstilgang, bryt med prinsippet i EØS-avtalen om gjensidigheit og balanse av rettar og plikter.

Noreg kan motverke fattigdom meir effektivt på andre måtar enn gjennom å gi løyvingar til EØS-midlar. Europameldinga stiller spørsmål ved om og eventuelt i kor stor grad det tener føremålet om utjamning i levekår. I Riksrevisjonen sin rapport frå 2013 slår ein fast at det er usikkert i kor stor grad det kan dokumenterast at dei norske EØS-midlane har medverka til sosial og økonomisk utjamning.

EØS-midlane har dei siste åra vorte nytta til mange ulike – til dels kuriøse – føremål. Døme på bruk av midlane strekkjer seg frå oppussing av landemerke på torget i Krakow, maritimt museum i Gdansk, flaggermusprosjekt i Romania og kunstklubb i Hellas. Så har heldigvis regjeringa sagt at ein større del no skal nyttast til å sikre flyktningar som kjem til Europa, betre kår. Det er i alle høve ein fornuftig bruk av desse midlane.

Regjeringa føreslo i budsjettet omfattande kutt i norske bistandsløyvingar og i tilleggsmeldinga desto meir. Bistandskuttet regjeringa føreslo, handla òg om kutt i allereie inngåtte avtalar, og det var det paradokset Senterpartiet påpeika, at medan regjeringa på den eine sida tek til orde for omfattande kutt i norsk bistand til dei fattigaste, går ein ikkje til slike steg i høve til EØS-midlane. Der går ein inn i ein avtale om auka løyvingar i same tidsperiode, eigentleg.

Noregs betaling til EØS-midlar står ikkje i høve til utviklinga i løyvingar til norsk bistand, og det må vere lov å påpeike i ei innstilling. Det er som kjent slik at ein har ein

samla pott, og med grunngeving i at EØS-midlane skal gå til å gi betre levekår og auka levestandard, er det ikkje irrelevant å dra slike samanlikningar. Norske styresmakter har heile tida presisert at Noreg ikkje har ei formell plikt til å vidareføre ordninga med EØS-midlar, og me har ikkje noko forplikting utover at ein ønskjer å bidra, på same måten som Noreg ønskjer å bidra med bistandsmidlar til dei som treng det mest.

Svein Roald Hansen (A) [15:33:18]: Det som fikk meg til å ta ordet igjen, var innlegget fra representanten Kjell Ingolf Ropstad, som ønsket velkommen en bredere og grundigere debatt om bistandspolitikk i en ny tid, gjerne med en stortingsmelding som grunnlag. Det er ingen dårlig idé. Regjeringen har slått inn på en konsentrasjon av land, noe Høyre ivret for gjennom hele forrige periode, og som Ropstad nå støttet.

Det er lett å si seg enig i det, ut fra tanken om at konsentrasjon kan gi større effekt der vi bidrar. Samtidig støtter vi fort på problemer fordi vi i land som da går ut av fokusgruppen, har hatt bistand som omfatter viktige områder – Latin-Amerika er et eksempel, Balkan et annet – og godt styresett og utvikling av sivilsamfunn er viktige brikker i arbeidet med å få demokratiet til å festne seg. Men det er ikke et argument mot debatt, tvert imot, det er et argument for debatt.

Et annet forhold er næringsutvikling og arbeidsplasser. Da vi på 1980-tallet tok til orde for å trekke norsk næringsliv med ut i utviklingspolitikken, møtte det sterk kritikk. Næringsliv og utviklingsbistand skulle holdes atskilt. Fortsatt henger dette igjen i manges tenkning. Vi hører mye kritikk av Norfunds investeringer i budsjettføringene fra sivilsamfunnet, men energiforsyning er også en forutsetning for utvikling. Tenk hva vannkraften betydde for utviklingen i Norge på 1900-tallet! Men under den kritikken ligger egentlig en dragkamp om budsjettpengene. Uansett størrelse på bistandsbudsjettet, vil det alltid være behov for mer til utdanning, helse, klima, jordbruk osv.

Da utenrikskomiteen i forrige periode var i Kina, i 2010 – det var litt tidligere på høsten enn på denne tiden, for å si det sånn – møtte vi en professor i statsvitenskap, og han sa at Kina vil gi verden to ting: Det ene er en ny demokratimodell, og det andre er en ny utviklingsmodell – den bistanden dere driver med, virker ikke.

Det er et tankekors at de land som har hatt den sterke økonomiske utviklingen, er land som ikke har vokst på grunnlag av utviklingshjelp, men på grunnlag av egne ressurser, store investeringer og handel. Dette er erfaringer som vi også må ha med oss i debatten om utviklingspolitikken, tilpasset en ny tid, sammen med en videreutvikling av det vi allerede driver med, Olje for utvikling, Fisk for utvikling, Skatt for utvikling, altså eksportere våre gode erfaringer som har bidratt til utvikling.

Om vi nå kunne bli enige i denne sal om at 1 pst. av BNI er fundamentet for vårt omfang av utviklingsbistand, slik det har blitt i Storbritannia på 0,7 pst., tror jeg det også blir lettere å konsentrere debatten om innhold og kvalitet.

Åsmund Aukrust (A) [15:36:30]: De beste innleggene i denne budsjettdebatten hørte vi akkurat i Oslo rådhus – modige stemmer som minnet oss på hvordan demokrati skapes. For demokrati, stabilitet og fred er noe ganske annet enn fravær av en diktator eller ekstreme grupper. Det er den brutale lærdommen fra den arabiske våren. I Libya lyktes de med å bli kvitt Gaddafi, men i dag er landet i total oppløsning. Tunisia er unntaket der det ikke har gått galt, men det er ikke noe som har skjedd av seg selv. Det er fordi de har hatt et sterkt sivilsamfunn og folkelige bevegelser som har tatt ansvaret.

Sivilsamfunn er ikke noe man kan bli pådyttet, det er noe man må skape selv. Men Norge og andre land kan være med og gi gode råd, bidra med folk og med økonomi. Det er effektiv og god bistand. Det var kirken og fagbevegelsen som stod i front i arbeidet mot apartheid og med innføringen av demokratiet i Sør-Afrika, blant annet med støtte fra den norske fagbevegelsen og kirken. Det var fagbevegelsen i Sør-Amerika som fikk militærdiktaturer til å bli progressive demokratier. I Tunisia var det altså fagbevegelsen sammen med andre organisasjoner som tok initiativ til prisen vi akkurat var med på å hylle.

Det er et paradoks at om utenriksministeren hadde fått gjennomslag for sitt budsjett, hadde vi gått rett fra å klappe i Rådhuset til å komme til Stortinget og kutte over 1 mrd. kr til sivilsamfunnet.

Jeg er glad for at alle partiene i opposisjon til Høyre og Fremskrittspartiet har avvist dette store kuttet, og at regjeringen i dag ikke får gjennomslag for sitt forslag. Jeg er likevel overrasket over at det gjennom budsjettforliket har kommet et nytt kutt som rammer fred og forsoning. Det er noe dette stortinget ikke burde vært med på i dag.

Vi har krevende situasjoner i mange land i verden. Jeg er redd for at vi bruker for mye av tiden på å diskutere bare der det virkelig brenner, og ikke alle stedene hvor det kan gå galt. For å bekjempe ekstremisme, flyktningstrømmer og krig kan vi ikke tillate oss selv bare å se på områdene som ikke er aller verst. Vi må også se på alle områdene som fortsatt trenger vår støtte, som Tunisia og Libanon – sårbare land i den arabiske delen av verden – som Balkan, som ligger i vår verdensdel og i disse dager går tøffe tider i møte. Nyhetskameraene er ikke der. Det gir ikke nødvendigvis store oppslag i avisen å gi støtte til det, men det er allikevel noe av det aller viktigste vi kan gjøre for å være med på å skape en sikrere og mer rettferdig verden.

Kåre Simensen (A) [15:39:37]: Jeg tar ordet fordi jeg i løpet av debatten har registrert at det er noen representanter fra Arbeiderpartiet som har vært så uheldige å tråkke på et ømt punkt for regjeringspartiet Høyre, nemlig partiets nordområdesatsing. Det gjorde tydeligvis vondt. Jeg skal ikke bruke uttrykk som vi nordlendinger bruker i slike situasjoner, men registrerer at representanten Alexandrova følte seg både «skuffa og vonbrotten» etter vår påpekning.

Når selveste utenriksministeren lot være å si noe om dette interesseområdet i sitt innlegg, er det grunn til å spørre om regjeringen virkelig mener det de sier og skriver om nordområdene. Og det er absolutt verdt en kommentar fra denne talerstolen.

Representanten Alexandrova henviste til konjunkturbarometeret som bevis på at det skjer mye positivt i nord, og det er vi hundre prosent enig i, men det skjer ikke på grunn av – mer til tross for – regjeringens nordområdesatsing. Det er frykt for at regjeringens næringspolitikk på flere områder kan påvirke denne positive utviklingen negativt. Jeg kunne i denne forbindelse nevnt sterk reduksjon i regionale utviklingsmidler og flyseteavgiften, men jeg skal la være.

Vårt svar til dem som gir uttrykk for at det skjer lite i nord under denne regjeringen, er at nordområdesatsingen heldigvis er så godt forankret fra regjeringen Stoltenbergs side at den nok overlever noen få år med Høyre-Fremskrittsparti-regjering. Det vi nemlig ser, er at den oversikten representanten Alexandrova henviser til i sitt innlegg, er smekkfull av tiltak som den rød-grønne regjeringen vedtok i sin periode. Summerer vi dem, blir tallene store.

Når vi spør Finansdepartementet om hvilke tiltak som skjuler seg bak tallene representanten henviser til, finner vi for 2016 tiltak for vel 500 mill. kr, som er en videreføring av tidligere års budsjetter. Men summen for nye tiltak er vel 296 mill. kr, der ett av tiltakene er penger til å finansiere jordobservasjonsprogrammet Copernicus til vel 138 mill. kr, et tiltak som forresten ble vedtatt mot regjeringens stemmer i denne sal.

Så burde det sies at alle de andre nye tiltakene som listes opp, er gode tiltak.

Oppsummert er jeg bestemt på at vi har våre ord i behold, altså våre påstander om at regjeringen har en nordområdetå som fremdeles verker og trenger behandling.

Øyvind Halleraker (H) [15:42:09]: Representanten Tvedt Solberg forsøker – som også andre fra Arbeiderpartiet har gjort, om ikke i denne debatten – å skape et bilde av at regjeringen har snudd i spørsmålet om atomvåpen. Det stemmer ikke. Norge spiller en aktiv pådriverrolle for å komme nærmere målet om en verden fri for kjernevåpen.

Jeg savner litt partiledelsen, om de vil avklare hvordan en arbeiderpartiledet regjering ville ha stemt i resolusjonen under FNs generalforsamling nylig. Jeg har gjennom Klassekampens debattspalter ikke fått svar på mitt spørsmål om Arbeiderpartiet ville gått inn for et forbud mot atomvåpen – Norge ville i tilfelle vært eneste NATO-land. Jeg tror neppe en arbeiderpartiregjering ville gjort det. Norge forpliktet seg gjennom vedtak i 2010 og bekreftet på toppmøtet både i 2012 og i 2014 å arbeide for en verden uten kjernevåpen. Men så lenge disse våpnene fins, vil også NATO være en kjernefysisk allianse. Det er en politikk den rød-grønne regjeringen støttet og fremmet.

Dagens regjering slutter selvsagt opp om det faktabaserte og humanitære nedrustningsalternativet som den forrige regjeringen sto bak. Det er ikke et linjeskifte, det er en videreføring av norsk politikk. Derimot har imidlertid Østerrike sammen med Mexico og Sør-Afrika brakt det humanitære initiativet over i et annet og polariserende spor. Målet er nå internasjonale forhandlinger for å forby kjernevåpen. Dette gjorde det umulig for samtlige NATO-land å støtte den pakken av resolusjoner

som disse tre landene fremmet under FNs generalforsamling.

Arbeiderpartiet har også vært uklare på hvordan man vurderer denne endringen av forslaget om det humanitære initiativet, som vi altså begge har støttet tidligere, men som nå tas inn i en helhet om å forby atomvåpen. Dermed er det i så fall Arbeiderpartiet som har snudd, hvis det er riktig som representanten Tvedt Solberg sier, at en nå åpner opp for å støtte resolusjoner som utgjør en pakke hvor et forbud mot atomvåpen ligger under.

Regjeringen fører en ansvarlig sikkerhetspolitikk. Vår solidaritet ligger hos våre allierte. Det er særskilt viktig i den sikkerhetspolitiske situasjonen som råder i dag. Vi kan ikke skape en millimeter av kile mellom våre allierte og oss. I alle fall vil ikke denne regjeringen bidra til det.

Det er heller ikke riktig at Norge ikke støttet viktige resolusjoner om nedrustning. Norge stemte for elleve resolusjoner om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning i FN. En av disse vektlegger målet om en verden fri for kjernevåpen, og løfter også fram den humanitære dimensjonen.

Jeg har registrert at ledende arbeiderpartitalsmenn og -kvinner sier at de ikke ønsker en ensidig nedrustning fra NATOs side, men en balansert og gjensidig nedrustning fra atommaktene. Så der er vi helt enige.

Trine Skei Grande (V) [15:45:26]: Jeg tenkte egentlig jeg skulle ta ordet om noe annet, men etter det siste innlegget vil jeg nesten spørre Arbeiderpartiet om de føler seg bekvemme med å bli tatt til inntekt for dette.

Venstre kommer til å stå for en linje som handler om at vi slår veldig klart fast at vi bør kjempe for nedrustning i verden. Vi bør kjempe mot atomvåpen, og vi bør støtte spesielt de humanitære initiativene som er viktige for nedrustninga og nedrustningspolitikken. Vi oppfatter at regjeringa har gjort et skifte, et skifte som Venstre ikke støtter. Da spør det hvem andre som skaper det flertallet som regjeringa påberoper seg å ha i den saken.

Men det var ikke det jeg egentlig tenkte å ta ordet for. Jeg tenkte å ta ordet i forbindelse med et forslag som SV har kommet med i salen, og som jeg syns er litt leit kommer i denne saken og i salen – at man ikke kom på det før, når man har hatt den grundige budsjettbehandlinga vi har hatt. Venstre er enig i alle intensjonene i forslaget, men vi har jevnlig vedtak i Stortinget der vi lager regelverk for våpensalg. Da slår vi også fast disse prinsippene, så jeg syns det er veldig underlig at dette skulle komme utenom tur og utenom de sakene vi har, så lenge SV også er representert i komiteen og kunne ha fremmet det i sammenheng med de sakene vi behandlet.

Jeg finner det ikke naturlig å stemme for dette nå, men viser til at alle disse prinsippene er vi for og støtter gjerne. Derfor syns vi det er dumt at de fremmes sånn, for da virker det som vi ikke er for noe vi er for. Men vi kommer til å ta det opp når de sakene knyttet til eksport kommer og skal behandles i den vanlige årlige rytmen dette stortinget har der vi behandler våpeneksport.

Presidenten: Representanten Regina Alexandrova har

hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Regina Alexandrova (H) [15:47:48]: Jeg synes at når man snakker om nordområdepolitikken, må man ha litt edruelighet når det gjelder den realismen som ligger i den veksten som er i Nord-Norge. Og Arbeiderpartiet nedsnakker utenriksministeren for ikke å ha kommentert nordområdene i sitt innlegg i dag og sier at han ikke bryr seg om nordområdepolitikk, samtidig som deres egen leder har stått på den samme talerstolen i dag, og heller ikke snakket om nordområdepolitikken. Jeg synes det er viktig at vi snakker opp den veksten som er i Nord-Norge, som konjunkturbarometeret viser med tydelighet. Det viser investeringsvilje, og det viser optimisme. For Nord-Norge er sjømat, råvarebasert industri og turisme de viktigste næringene. Dette er næringer i vekst, og det er med god tilrettelegging fra denne regjeringen med denne regjeringens politikk.

Anniken Huitfeldt (A) [15:48:59]: I spørsmålet om atomvåpen er denne regjeringen i mindretall i denne sal. Flertallet ønsker et mer offensivt arbeid – på lang sikt å jobbe for en verden fri for atomvåpen bekreftet gjennom et internasjonalt forbud.

Det er regjeringen som har prerogativ i utenrikspolitikken, og som tar dag-til-dag-beslutninger i FN og i andre internasjonale organisasjoner. Jeg ønsker ikke en situasjon hvor det er Stortinget som bestemmer hvilke resolusjoner man skal stemme for, hvilke besøk man skal arrangere – det må det tilligge regjeringen å beslutte. Så jeg ønsker ikke en detaljstyring i den retning.

Jeg var ganske klar i mitt råd til utenriksministeren, og det var å stemme for en av disse resolusjonene – ikke den som omhandlet forbud, selv om flertallet i denne salen også ønsker et langsiktig arbeid for et internasjonalt forbud, men en resolusjon som var noe mer uforpliktende, men som gikk til støtte for det humanitære initiativet.

Jeg ble utfordret av Halleraker. Hva ville Arbeiderpartiet stemt hvis vi satt i regjering? Jeg skal være forsiktig med å si det helt sikkert, nettopp fordi regjeringen til enhver tid sitter med full kunnskap om hva de bør stemme, hvilke allianser de har og andre spørsmål det må tilligge regjeringen å beslutte. Derfor har jeg vært ganske bevisst i måten jeg har formulert meg på, nemlig at dette er en anbefaling fra min side. Jeg synes det er høyst kritikkverdige at det humanitære initiativet ikke kom til uttrykk da FN tok stilling til disse ulike resolusjonene. Hvis det var slik at man ikke ville stemme for dem, ja så burde Norge fremmet forslag til en annen resolusjon, som viste at man hadde initiativ i dette arbeidet. Men når jeg hører på representanten Halleraker og den offensive holdningen han har, på et mindretall i denne salen, føler jeg meg ganske sikker på at regjeringen trenger ytterligere veiledning i spørsmålet om atomvåpen og hvordan det skal utformes. Det er regjeringen som har prerogativ, men det skal forankres i Stortinget. Derfor ser jeg fram til behandlingen av stortingsmelding om global sikkerhet. Vi kan finne fram til noen formuleringer der som gir regjeringen retning i den saken.

Marit Nybakk (A) [15:51:53]: Jeg skal være relativt kort. Det dreier seg om forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, som går ut på å be regjeringen om umiddelbart å stoppe salg av våpen eller militært materiell til land som begår grove menneskerettighetsbrudd osv. Jeg er litt forundret over at dette forslaget legges fram i denne budsjettdebatten, og jeg vil vise til det som representanten Skei Grande også sa, at i utenrikskomiteen ligger det nå en stortingsmelding – Meld. St. 8 – som er den årlige eksportkontrollmeldingen for eksport av forsvarsmateriell. Hvis man skulle ha fremmet et slikt forslag, eller tatt opp problemstillingen om å forsterke kravet til eksport av forsvarsmateriell når det gjelder brudd på menneskerettigheter, når det gjelder overgrep mot egen befolkning, eller borgerkrig osv., altså ytterligere utover det som Stortinget tidligere har gjort, må det nesten gjøres ved behandlingen av Meld. St. 8 som altså skal ut på høring rett over nyttår, og som det er lagt opp en tids- og arbeidsplan for.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:53:29]: Eg har to korte kommentarer. Den første går på eit forbod mot atomvåpen. Debatten i dag viser jo at regjeringa ikkje har stortingsfleirtalet med seg i sitt syn, og eg håpar at ein tenkjer igjennom det og legg om kursen litt. Det humanitære initiativet er borte frå dagsordenen. Det er trist, og eg vil seie meg samd med leiaren i komiteen, Anniken Huitfeldt, som sa at ein må finne ei retning på det vidare arbeidet.

Den andre kommentaren går på det forslaget som er omdelt, frå SV. Senterpartiet kjem heller ikkje til å stemme for det. Eg er saksordførar for Meld. St. 8 for 2015–2016, om eksportkontroll, og eg meiner den diskusjonen som høyrer til det forslaget som er lagt fram, må inn i arbeidet med stortingsmeldinga. Me vil difor ikkje støtte det i dag, sjølv om me er samde i innhaldet og intensjonen.

Per Sandberg (FrP) [15:54:44]: Jeg tok ordet bare for å presisere, slik at ingen kan mistenke meg for ikke å være interessert i enkelte områder i og med at jeg ikke snakket om det i mitt tidligere 5-minutters innlegg.

Jeg sa ingenting om forsvar, men jeg er den sterkeste tilhengeren av å løfte det norske forsvaret. Jeg har ikke sagt noe om alle advarslene om at EU er i ferd med å gå i oppløsning, men jeg er dypt bekymret over den situasjonen som er i EU.

Jeg synes det er interessant at Arbeiderpartiet er veldig bekymret fordi vår utenriksminister og andre ikke har viet mer oppmerksomhet til nordområdene. Det er jo veldig interessant, og jeg registrerer også at enkelte representanter fra Arbeiderpartiet mener at de tiltakene som ligger der nå, fra regjeringen, det er det Arbeiderpartiet som har konstruert. Med all respekt: De rød-grønne la fram et budsjett som tilsvarte ca. 1,96 mrd. kr. Denne regjeringen har lagt på plass i utgangspunktet 2,9 mrd. kr, men etter at tilleggsproposisjonen kom, er vi nede på 2,69 mrd. kr.

Jeg er fra Skogn i Nord-Trøndelag, men såpass greier jeg å regne ut at her er det en differanse på 0,7 mrd. kr, eller 700 mill. kr. Og meg bekjent har ikke Arbeiderpartiet eller andre vært i kontakt med regjeringen for å bidra til å løfte dette budsjettet med 700 mill. kr, så det kan da umulig være Arbeiderparti-tiltak som ligger i dette forslaget.

Jeg vil også vise til side 25 i innstillingen, under kapittel 118, nordområdetiltak med verre – med mer (munterhet i salen). «Med verre» kan det også sies, for noen i Arbeiderpartiet synes kanskje det er ille at man nå får gruvedrift der oppe, som vil gi store ringvirkninger i Finnmark – masse arbeidsplasser. Det er sikkert mange i Arbeiderpartiet som er bekymret for det også, at vi nå har gitt en tillatelse til det.

Men la meg sitere fra side 25 i innstillingen, for der står det:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, støtter regjeringens offensive nordområdepolitikk som vil sikre tydelig nasjonal tilstedeværelse, bærekraftig forvaltning av naturressursene, styrking av miljøvernberedskapen, søk- og redning, utbyggingen av infrastruktur og ivaretagelse av norske interesser.»

Dette vil altså Arbeiderpartiet ikke være med på, de var imot det i innstillingen, og så står man her og sier at man vil satse mer enn regjeringen. Man skal høre mye! Men jeg tror nok at de offensive og positive signalene vi nå får fra nordområdene og fra hele Nord-Norge, de vil vi se mer av, bare denne regjeringen får ro og fred til å jobbe videre med det.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [15:57:45]: Det var tilløp til lett stemning her. Jeg vil allikevel bare knytte noen kommentarer til noen av de tingene som har kommet fram i debatten.

Det er helt riktig som representanten Kåre Simensen sier, at vi i hele regjeringa har innført en såkalt avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform. Den gjelder ikke bare Forsvaret og Forsvarsdepartementet, den gjelder alle departementer. Mye av hensikten med den er å frigjøre midler som kan brukes til prioriterte områder. I 2016-budsjettet har Forsvaret så avgjort vært et av de prioriterte områdene, så vi har også hentet tilbake fra den potten med penger som ligger der.

Så vil jeg også si – som representanten Simensen også sa – at det vi har fått til når det gjelder kampfly, 3,8 mrd. kr i år, er en varslet økning. Det kan man gjerne si, men jeg kan love representanten Simensen at det å finne – som han helt sikkert er godt kjent med – i et budsjett de 3,8 mrd. kr som ellers kunne ha vært brukt til samferdsel eller til høyere utdanning, krever en bevisst prioritering fra regjeringa, og det har vi valgt å gjøre.

Når det gjelder nordområdene, mener jeg det er viktig å understreke – for det har ikke vært så mye framme i debatten – det perspektivet at selv om vi har suspendert vårt bilaterale militære samarbeid med Russland, opprettholder vi det på enkelte områder, både av praktisk og av pragmatisk art: kystvakt, grensevakt, søk og redning, Incident at Sea-avtalene. Vi deltok i – sammen med de sju andre arktiske kyststatene – å etablere Arktisk kystvaktforum 30. oktober i år, Norge og Russland inkludert. Vi har også en åpen linje mellom Forsvarets operative hovedkvarter og Nordflåten.

Det gjør vi nettopp fordi vi ønsker å samarbeide på de områdene der det er viktig for folks trygghet, der det er viktig for en gjensidig interesse vi har.

I tillegg velger vi å prioritere den operative aktiviteten i nord. Vi prioriterer tilstedeværelse med ubåt. Vi har vridd mye av den operative aktiviteten i Forsvaret nordover. Vi kommer til å ha flere og lengre tokt med MPA. Vi har en kystvakt som skal prioritere seiling i nord. Vi styrker etterretningstjenesten betydelig, noe som har stor betydning for nordområdene. Alt dette er tiltak som til sammen bidrar til en veldig sterk nordområdeprofil i forsvarsbudsjettet. Det mener vi er viktig, for det ivaretar våre interesser på en god måte. Det er en ny sikkerhetspolitisk situasjon, det er en endring, som vi må ta inn over oss i det vi gjør.

I budsjettet har vi fremmet en rekke satsinger på Forsvaret. Det er en betydelig og reell økning. Likevel er det utfordringer – og det har jeg aldri lagt skjul på at det er. Også tiltakene som er fremmet etter at budsjettforslaget ble lagt fram i oktober, inkludert økte effektiviseringskrav og konkrete reduksjoner, vil selvsagt få konsekvenser. Dette er ting vi følger løpende gjennom budsjettåret. Det kan bl.a. gjelde forhold knyttet til valutakurser – som er utfordrende for tida – og vedlikehold.

Jeg har vært åpen om at forsvarssektoren trenger både en omprioritering av ressurser og mer ressurser. Vi står overfor store, viktige og vanskelige valg i den langtidsplanen som blir lagt fram i vårsesjonen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [16:01:12]: Jeg skal bare si noen få ord om SVs forslag om å stoppe salget av våpen til «land som begår grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot egen befolkning». Et litt humoristisk poeng er at for dem som bare begår litt mindre grove menneskerettighetsbrudd, er det ok.

Det er ikke slik at Norge selger våpen til land som begår grove menneskerettighetsbrudd. Vi selger forsvarsmateriell. Og av de landene som man mener har disse grove bruddene, antar jeg at det er Saudi-Arabia som er det landet man er mest opptatt av, hvor det var 2,4 mill. kr i fjor – selvfølgelig et sjenerende og stort tall. Men det man eksporterer, er altså det som kalles kategori B-materiell. Det er alt fra hjelmer til sanitetsutstyr til enkelte komponenter. Det er den typen ting man eksporterer – det er det som går under kategorien forsvarsmateriell.

Når man fremmer et forslag, må man først sette seg inn i hva det er man snakker om, hvilke land snakker man om, skal man lage det generelt, og hva er konsekvensen av det man foreslår. Har partiet SV virkelig gått inn og sett på: Hva vil konsekvensen være av det de gjør? Hva vil konsekvensen være for våre allierte? Samarbeidsprosjekter vil kunne legges på is. Mange arbeidsplasser går tapt. Hvilken ingeniørkunnskap forsvinner? Hva med samarbeidet mot FFI?

Har de gått inn i alle disse detaljene før de fant denne setningen – i hui og hast? Eller er det hopp-og-sprett-politikk, som egentlig bare er for å vise et politisk poeng, som er formulert på en svak måte, som ikke er korrekt, og som dessuten ikke stemmer overens med hva vi faktisk eksporterer?

Poenget er avvist.

Presidenten: Representanten Øyvind Halleraker har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øyvind Halleraker (H) [16:02:56]: Dette er til komitélederen: Jeg vil takke komitélederen for et ærlig svar. Hun har respekt for de roller som regjering og storting har i slike saker som denne avstemningen i FN. Kanskje er det nettopp hensyn vi her i huset ikke kjenner, som ligger til grunn for den stemmegivning som ble gjort.

For meg forholder det seg slik at et langsiktig forbud kun vil være mulig etter gjensidig irreversibel og verifiserbar nedrustning. Utvikling av troverdige verifikasjonsordninger til dette formål er dermed en forutsetning – slik jeg ser det – for en verden uten kjernevåpen. Det er også NATOs uttalte strategi, og det er en strategi vi har stått sammen med Arbeiderpartiet om i mange, mange år.

Presidenten: Representanten Marit Nybakk har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Nybakk (A) [16:04:05]: Bare en kort kommentar til representanten Sandberg: Når Arbeiderpartiet ikke er med i en merknad som støtter regjeringens offensive nordområdepolitikk, skyldes det naturligvis at vi mener regjeringens nordområdepolitikk slettes ikke er offensiv. Det er hele poenget med at vi ikke er med i merknaden.

Vi viser for øvrig til at regjeringen og samarbeidspartiene har nedjustert sin satsing på nordområdene i innstillingen. Vi etterlyser en sterkere prioritering av nordområdepolitikken fra regjeringens side og foreslår en tilleggsbevilgning.

Så kunne det vært fristende – men merknaden nå er kort – å gjenta det som er blitt sagt tidligere i dag av flere av Arbeiderpartiets talere om forholdet til Russland og behovet for en dialog i nordområdene for å opprettholde og styrke det samarbeidet som tross alt er over grensen mellom Norge og Russland.

Utenriksminister Børge Brende [16:05:40]: Jeg synes det har vært en god debatt, som viser kompleksiteten i de utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringene som vi står overfor. Bare i høst har vi måttet håndtere en migrasjonsbølge i Europa som også i større grad har nådd Norge. Det er inngått viktige kompromisser i Stortinget rundt dette, men det er ikke noen tvil om at vi også fremover må konsentrere enda mer av vår politikk mot det å håndtere både sårbare stater og sikkerhetsutfordringer i vår nærhet som rykker inn i Europa. Det er stort alvor knyttet til dette.

Det er også sånn at terrorisme, terrororganisasjonen ISIL og andre ekstremister, ikke lenger bare er et problem for de områdene de opererer i – ta f.eks. Syria og Irak. Dette er noe vi også må håndtere i vår del av verden. Det som jeg merker under debatten her, er at det er et økende fokus på dette med sårbare stater og konfliktområder og hvordan vi på et tidligere tidspunkt skal kunne komme inn og forhindre at stater ender i kollaps, som vi nå opplever i Syria.

Syria var et mellominntektsland for fem år siden. I dag er det den rene humanitære katastrofen. Hvis den krigen nå

bare fortsetter å trappes opp, er det 18 millioner syrere igjen inne i Syria. Det er fire millioner som har flyktet så langt. Det er nesten ikke rent drikkevann igjen, slik at der er forholdene ødelagt. Det er nesten ikke medisiner igjen, og det er nesten ikke mat igjen. Hvordan skal vi hindre at nye land kommer i den typen situasjon? I forbindelse med den stortingsmeldingen som vil fremlegges til neste høst om den samlede utenriks- og sikkerhetspolitikken i en tid med andre utenrikspolitiske utfordringer, vil dette med sårbare stater og hvordan vi også kan bruke mer av vår bistandspolitikk inn i å forhindre kollaps, være et viktig element.

Jeg synes det har vært gode innspill knyttet til de bistandspolitiske prioriteringene. Jeg mener at selv i en krevende situasjon hvor vi måtte øke omprioriteringene i bistandsbudsjettet til også å ta oss av flyktninger og asylsøkere som har kommet til Norge, greide vi å opprettholde et budsjett – hvis man holder den satsingen utenom – hvor Norge fortsatt er, etter Luxembourg, det landet i verden som bruker mest kroner per innbygger til bistand. Med de påplussingene som kom nå i forbindelse med det gode budsjettforliket, er vi igjen helt i verdenstoppen, og det bør vi være. Det er tilpasset de utfordringene vi står oppe i.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [16:08:58]: Jeg har registrert at SV sannsynligvis ikke får særlig støtte for forslaget vårt i dag, men har også bitt meg merke i at flere partier har sagt at de støtter prinsippene og vil komme tilbake til det i eksportmeldinga. Det kommer også SV til å gjøre.

Jeg har også en kommentar til representanten Tybring-Gjedde, for jeg har vært oppe og beriktiget forslaget, nettopp fordi at det kun sto «våpen» i utgangspunktet. Det står nå «våpen eller militært materiell» i forslaget.

Så vil jeg ikke gå inn i en polemisk debatt nå om hvor alvorlig menneskerettighetsbruddene skal være. Jeg antar at man forstår intensjonen med forslaget, og Tybring-Gjedde påpekte en åpenbar kandidat, nemlig Saudi-Arabia.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–5.

Sak nr. 6 [16:09:48]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til ratifikasjon av avtale av 29. juni 2015 om opprettelse av Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) (Innst. 81 S (2015–2016), jf. Prop. 3 S (2015–2016))

Svein Roald Hansen (A) [16:10:26]: Norge har ønsket å være en av Den asiatiske investeringsbankens grunnleggere og undertegnet avtalen om opprettelse i Beijing den 29. juni 2015 sammen med 49 andre land. Avtalen vil tre i kraft når minst ti medlemmer med minimum 50 pst. av innskuddskapitalen har deponert sine ratifikasjonsinstrumenter. Det har vært lagt opp til at banken skulle være operativ i månedsskiftet november/desember 2015.

Norges andel av grunnkapitalen på 100 mrd. amerikanske dollar er på 0,55 pst., dvs. 550 mill. amerikanske dollar.

Bankens hovedformål er å fremme bærekraftig utvikling og regionalt samarbeid i Asia gjennom investeringer i infrastruktur. Selv om fattigdomsbekjempelse ikke er en eksplisitt målsetting for banken, må vi forvente at investeringer i infrastruktur vil være et bidrag til en utvikling som innebærer økonomisk vekst og dermed mindre fattigdom.

Det er reist bekymring om hvorvidt banken vil legge seg på internasjonalt anerkjente standarder for moderne multilateral bankvirksomhet. Jeg tror ikke det er grunnlag for en slik bekymring. Både bankens interimsekretariat og de kinesiske initiativtakerne understreker at man ønsker en bank basert på beste standarder som foreligger, og komiteen legger til grunn i innstillingen at det følges opp.

Komiteen legger videre til grunn at Norge i bankens organer vil arbeide for at internasjonal god praksis, antikorrupsjon, sosiale og miljømessige sikkerhetsmekanismer og anstendige arbeidstakerrettigheter legges til grunn for virksomheten.

Komiteen støtter også regjeringen i synet på at norsk deltakelse i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur representerer et signal om at Norge ønsker en god relasjon til Kina.

Jeg synes, president, at denne saken, selv om det er en enstemmig innstilling, er av slik viktighet at den ikke burde passere Stortinget uten noen ord med på veien.

Presidenten: Det er presidenten enig i, men flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6, så det blir med det ene innlegget.

Sak nr. 7 [16:12:33]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til godkjenning av protokoll av 27. november 2014 om endring av Marrakesh-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (innsetting av avtalen om handelsfasilitering) (Innst. 79 S (2015–2016), jf. Prop. 155 S (2014–2015))

Svein Roald Hansen (A) [16:13:02]: Jeg synes denne saken er i samme kategori som den forrige – at den bør få noen gode ord med på veien selv om det er enstemmighet bak innstillingen.

Dette er den avtalen som kom ut av WTO-forhandlingene på Bali i desember 2013 – et lite skritt framover i forhandlinger som har vært fastlåst i flere år, og forhåpentligvis et bidrag til å bringe flere utviklingsland inn i den globale verdikjeden som moderne handel består av.

Hovedmålsettingen med avtalen om handelsfasilitering er å legge til rette for enklere, raskere og billigere handel. Prosedyrer og regler for grensepassering skal standardiseres, forbedres og forenkles. Dette skal gi mer åpenhet og informasjon, færre skjemaer, kortere køer, mindre byråkrati og mindre korrupsjon.

Avtalen har en sterk bistandskomponent som vil sørge for at utviklingsland, og spesielt de minst utviklede landene, får både tid og hjelp til å modernisere sine prosedyrer og regler for å møte forpliktelsene som ligger i avtalen.

Ineffektivitet ved grensepasseringer, byråkrati og korrupsjon har fått stadig større betydning som handelshindringer etter hvert som tolltariffer er bygget ned, og representerer betydelige kostnader for eksportører, importører og forbrukerne. I noen tilfeller brukes det også som proteksjonistiske tiltak.

For Norge vil handelsfasilitering kunne få stor betydning, spesielt for fiskerinæringen, der 95 pst. av produksjonen eksporteres. Raskere behandling og færre krav ved grensepasseringene vil ha stor betydning for eksport til land utenfor EØS-området. Protokollen må godkjennes av to tredjedeler av WTOs medlemmer for at den skal tre i kraft. Dagens vedtak innebærer at Norge vil ha gjort sitt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Marit Nybakk på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Rannveig Kvifte Andresen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Presidenten gjør oppmerksom på at det er omdelt en endret versjon av dette forslaget, og at det altså er den endrede versjonen vi voterer over.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å umiddelbart stoppe salg av våpen eller militært materiell til land som begår grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot egen befolkning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 101 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.35)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen unnta Forsvaret fra avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og komme tilbake til dette i forslag til revidert nasjonalbudsjett.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.53)

Komiteen hadde innstilt:

**Rammeområde 4
(Utenriks)**

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	2 100 185 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 231 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	17 250 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	998 000	
	71	Diverse tilskudd	25 205 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet	169 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	49 439 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 558 000	
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	17 122 000	
	70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 1</i>	49 242 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 551 475 000	
117		EØS-finansieringsordningene		
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 250 000 000	
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 150 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70 og 71</i>	31 967 000	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	300 079 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres, kan nyttes</i> <i>under post 1</i>	60 905 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan</i> <i>overføres</i>	38 530 000	
119		Globale sikkerhetstiltak		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 083 000	
	70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 1</i>	12 003 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 431 636 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	30 257 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	236 172 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	45 101 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 094 640 000	
151		Bistand til Asia		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	591 500 000	
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	556 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	80 000 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	22 110 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 955 471 000	
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	142 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	139 000 000	
	75	NORFUND – tapsavsetning	375 000 000	
162		Overgangsbistand		
	70	Overgangsbistand	200 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 389 042 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	298 300 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	390 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	175 000 000	
	72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	154 700 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 500 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	120 537 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	237 000 000	
	70	Forskning, <i>kan overføres</i>	148 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	305 900 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	767 200 000	
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	470 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 381 924 000	
168		Kvinnens rettigheter og likestilling		
	70	Kvinnens rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	293 500 000	
169		Global helse og utdanning		
	1	Driftsutgifter	15 958 000	
	70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 065 000 000	
	73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 732 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	565 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	401 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	505 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	237 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	350 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	125 000 000	
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	223 300 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	120 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	187 300 000	
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	47 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	105 000 000	
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	75 000 000	
	83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	183 500 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	841 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	820 500 000	
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	110 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldsslette, betalingsbalansetøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	302 891 000	
		Totale utgifter		40 362 280 000
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 180 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	167 132 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 697 000	
		Totale inntekter		230 009 000

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet
De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 100 mot 4 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 16.24.15)

1.

overskride bevilgningen under

kap. 100 post 1
kap. 140 post 1

Videre var innstilt:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016
kan:

mot tilsvarende merinntekter under

kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 3140 post 5

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandseidommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014	535,0 mill. kroner
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014	210,7 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	45,0 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	74	Fornybar energi	30,0 mill. kroner

- tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokk-bakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil USD 57 mill. i perioden 2009–2017 under kap. 169 Global helse og utdanning.
- tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
- tilskudd til en global finansieringsordning for kvinne- og barnehelse med inntil 3 600 mill. kroner samlet i perioden 2015–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning.
- tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2016–2020 over kap. 169, post 70 Global helse.

VII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan:

- gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 20 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. kap. 161 Næringsutvikling.
- inngå garantier for perioden 2013–2018 for avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil USD 140 mill. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsin-

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om:

- støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

stusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nye og gamle garantier på inntil 3 600 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Rwandadomstolen, Jugoslaviadomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan:

- ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.
- ettergi statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 1 050 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. no-

vember 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Fund (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Early Transition Countries Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Regional Fund, EBRD Water Fund, EBRD Southern and Eastern Mediterranean Multi-Donor Account og EBRD-Ukraine Stabilisation and Sustainable Growth Multi-Donor Account.
6. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av NATO kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Professional Development Programme for Civilian Personnel in the MoD and Other Security Institutions in Georgia, Ukraine Trust Fund for Military Career Transition.
7. Utbetalinger av bidrag til Northern Dimension Environment Partnership Support Fund (NDEP), Chernobyl Shelter Fund (CSF) og Nuclear Safety Account (NSA) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XIII

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den sjettede generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken med en innbetalt

andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen SDR 30 340 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2018, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.

2. Norge i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Afrikabanken, deltar i en selektiv kapitaløkning i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen UA 570 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2016–2023, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 8 930 000.
3. Norges andel i den sjettede kapitalpåfyllingen i AfDB økes med motverdien i norske kroner av UA 50 000 per år i 2015 og 2016 som følge av reallokering av aksjer. Innbetalingen belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Den norske garantirammen i AfDB økes med UA 1 590 000.
4. Norge deltar i kapitalpåfyllingen til Den interamerikanske utviklingsbankens (IDB) organisasjon for privat sektor, Inter-American Investment Corporation (IIC), med en andel på USD 10,1 mill. innbetalt i syv årlige avdrag for perioden 2016–2022. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
5. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på inntil 432 mill. kroner over perioden 2014–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
6. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Det grønne klimafondet (GCF) med en innbetalt andel på inntil 1,6 mrd. kroner over perioden 2015–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
7. Norge deltar i den tiende kapitalpåfyllingen av det internasjonale landbruksutviklingsfondet (IFAD10) med en andel på 315 mill. kroner for perioden 2016–2018, innbetalt i tre årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

**Rammeområde 8
(Forsvar)**

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	378 953 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	33 108 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 457 740 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	300 592 000	
	46	Komponentutskifting, <i>kan overføres</i>	56 279 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 47</i>	1 472 025 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	188 763 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	329 345 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, overslagsbevilgning</i>	118 541 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	15 229 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	58 779 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	267 540 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	3 842 312 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	224 962 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	2 009 923 000	
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	9 408 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	19 156 000	
1731		Hæren		
	1	Driftsutgifter	5 262 935 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 890 479 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 759 844 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 213 630 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 549 955 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	1 295 007 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 408 348 000	
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	56 546 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	5 081 182 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	87 549 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	162 482 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 948 915 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 440 635 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	1 043 933 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	865 496 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	703 768 000	
1795		Kulturelle og allmenntilgjengelige formål		
	1	Driftsutgifter	264 839 000	
	72	Overføringer til andre	2 564 000	
		Totale utgifter		48 892 262 000
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	2 371 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	4 287 229 000	
	47	Salg av eiendom	99 863 000	
4719		Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	791 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsinntekter	67 066 000	
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	9 182 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsinntekter	60 682 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	65 911 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	54 305 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	183 233 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	6 012 000	
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsinntekter	76 263 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	29 085 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000	
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter	1 079 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter	802 216 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter	10 296 000	
4795		Kulturelle og allmenntilgjengelige formål		
	1	Driftsinntekter	9 684 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		5 837 304 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

- a. Inntekter fra militære båter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
- b. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal

også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter	430 mill. kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	75 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	910 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 500 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter	1 320 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 245 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	60 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål	
	1	Driftsutgifter	2 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700	73	Forsvarsdepartementet Forskning og utvikling	68 mill. kroner

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2016 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2015–2016).
2. Enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2015–2016), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2015–2016), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer, byggeprosjekter og innredningsprosjekter av lavere kategori.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2015–2016).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette planlegging og prosjektering av bygge-, anleggs- og innredningsprosjekter innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
7. inkludere gjennomføringskostnader i investeringsprosjektene for innredning, eiendom, bygg og anlegg på postene 45, 46 og 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendom-

men. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål, kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendoms kategorier:

- a. rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
  - b. terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
  - c. områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
  - d. kontorer og lignende
  - e. eiendommer for fremtidig utbygging
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support Agency), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

Presidenten: Det voteres først over rammeområde 8, I og III.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 99 mot 4 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 16.24.47)

Presidenten: Det voteres så over rammeområde 8, II samt IV–IX.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S
Utgifter			
1		Svalbard kyrkje	
	1	Driftsutgifter	4 680 000
3		Tilskot til Longyearbyen lokalstyre	
	70	Tilskot til Longyearbyen lokalstyre	158 405 000
4		Tilskot til Svalbard museum	
	70	Tilskot til Svalbard museum	11 924 000
5		Sysselemanden (jf. kap. 3005)	
	1	Driftsutgifter	52 478 000
6		Sysselemandens transportteneste (jf. kap. 3006)	
	1	Driftsutgifter	193 640 000
7		Tilfeldige utgifter	
	70	Diverse tilskot	1 500 000
9		Kulturminnetiltak	
	1	Driftsutgifter	1 917 000
11		Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmeisteren for Svalbard	
	1	Driftsutgifter	1 645 000
17		Refusjon til Norsk Polarinstitut	
	50	Refusjon	3 432 000
18		Navigasjonsinnretningar	
	1	Driftsutgifter	6 700 000
19		Statens bygningar på Bjørnøya og Hopen	
	1	Driftsutgifter	7 098 000
20		Statbygg Svalbard (jf. kap. 3020)	
	1	Driftsutgifter	3 811 000
	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehald, kan overførast	0
22		Skattekontoret Svalbard	
	1	Driftsutgifter	3 685 000
		Sum Svalbardbudsjettet	
		Sum departementets utgifter	450 915 000
Inntekter			
3005		Sysselemanden (jf. kap. 5)	
	1	Diverse inntekter	200 000
	2	Refusjonar m.v.	2 700 000
3006		Sysselemandens transportteneste (jf. kap. 6)	
	1	Leigeinntekter	0
3009		Kulturminnetiltak (jf. kap. 9)	
	1	Diverse inntekter	0
3020		Statsbygg Svalbard (jf. kap. 20)	
	1	Diverse inntekter	0
3022		Skattekontoret Svalbard (jf. kap. 22)	
	1	Diverse inntekter	280 000
3030		Skattar og avgifter	
	70	Skattar m.m.	139 300 000
	71	Utførselsavgift	4 500 000
	72	Utmålsgebyr, årsavgift	1 044 000
3035		Tilskot frå statsbudsjettet	
	70	Tilskot	302 891 000
		Sum Svalbardbudsjettet	
		Sum departementets inntekter	450 915 000

II

§ 1 Bruksområde for vedtaket

Dette vedtaket gjeld utskrivning av skatt på formue og inntekt for inntektsåret 2016 etter føresegnene i lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard. Vedtaket gjeld òg som grunnlag for utskrivning av forskot på skatt for inntektsåret 2015, jf. lov om skatt til Svalbard § 5-1.

§ 2 Skatt på formue

Skatt på formue blir utrekna etter desse satsane:

a) Personleg skattepliktig og dødsbu:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten og kommunane (maksimumssats)

b) Selskap og samanslutning som nemnt i skattelova § 2-36 andre ledd, og som ikkje er fritekne etter skattelova kapittel 2:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten.

§ 3 Skatt på inntekt

Skatt på inntekt blir utrekna etter desse satsane:

a) Inntekt som blir skattlagt ved lønnstrekk etter svalbardskattelova § 3-2:

– Låg sats: 8 pst.

– Høg sats: 22 pst.

b) 27 pst. av den delen av selskapsoverskot som er høgere enn 15 mill. kroner, og som overstig summen av

– 10 gonger kostnadene til løn som blir skattlagt ved lønnstrekk

– 0,20 gonger skattemessig verdi av anlegg, fast eigedom og annan realkapital som er på Svalbard ved utgangen av inntektsåret.

c) Anna inntekt: 16 pst.

Personlege skatteytarar skal ha eit frådrag i alminneleg inntekt som er omfatta av c. på 20 000 kroner.

§ 4 Avrundingsreglar

Ved utrekning av skatt skal formue og inntekt avrundast nedover til næraste heile krone.

§ 5 Normalrentesatsen for rimeleg lån i arbeidsforhold

Normalrentesatsen som nemnd i skattelova § 5-12 fjerde ledd, jf. svalbardskattelova §§ 3-1 og 3-2, skal vere den same som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet.

§ 6 Aksjonær i utlandet

Skatt på utbytte m.v. etter skattelova § 10-13, jf. svalbardskattelova § 3-1, er fastsett til 20 pst.

§ 7 Inntekt etter svalbardskattelova § 6-3

For inntekt som blir skattlagt etter svalbardskattelova § 6-3, skal satsen vere 8 pst.

III

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Justis- og beredskapsdepar-

tementet i 2016 kan bestille varer for inntil 3 mill. kroner ut over den totale løyvinga som er gitt under kap. 5 post 1 på svalbardbudsjettet.

IV

Meirinntektsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan overskride løyvinga under

1. kap. 5 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3005 post 2.

2. kap. 6 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3006 post 2.

3. kap. 9 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3009 post 1.

V

Meirinntektsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan overskride løyvinga under kap. 20 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3020 post 1.

VI

Meirinntektsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Finansdepartementet i 2016 kan overskride løyvinga under kap. 22 post 1 tilsvarande inntekter utover vedteke budsjett på kap. 3022 post 1.

VII

For budsjetterminen 2016 skal det svarast avgift til statskassen av kol som blir utført frå Svalbard, etter følgjande satsar:

- 1,0 prosent av verdien for dei første 100 000 tonna,
- 0,9 prosent av verdien for dei neste 200 000 tonna,
- 0,8 prosent av verdien for dei neste 300 000 tonna,
- 0,7 prosent av verdien for dei neste 400 000 tonna,
- 0,6 prosent av verdien for dei neste 500 000 tonna,
- 0,5 prosent av verdien for dei neste 600 000 tonna,
- 0,4 prosent av verdien for dei neste 700 000 tonna,
- 0,3 prosent av verdien for dei neste 800 000 tonna,
- 0,2 prosent av verdien for dei neste 900 000 tonna,
- 0,1 prosent av verdien for dei neste 1 000 000 tonna.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2015 vert det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Føremål	Kroner
Utgifter			
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 412 686 000 til kr 447 656 000	34 970 000
	73	Forskning og utvikling, kan overførast, vert auka med ..... frå kr 30 499 000 til kr 30 979 000	480 000
1710		Forsvarsbygg og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, kan overførast, vert auka med ..... frå kr 3 336 420 000 til kr 3 341 420 000	5 000 000
	47	Nybygg og nyanlegg, kan overførast, kan nyttast under kap. 1761 post 47, vert redusert med ..... frå kr 1 692 983 000 til kr 1 646 483 000	46 500 000
1716		Forsvarets forskingsinstitutt	
	51	Tilskot til Forsvarets forskingsinstitutt, vert redusert med ..... frå kr 185 950 000 til kr 184 754 000	1 196 000
1719		Fellesutgifter og tilskot til føretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 284 171 000 til kr 291 295 000	7 124 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, kan overførast, vert redusert med ..... frå kr 3 829 000 til kr 0	3 829 000
	71	Overføringar til andre, kan overførast, vert redusert med ..... frå kr 58 837 000 til kr 57 645 000	1 192 000
1720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 3 694 354 000 til kr 3 734 235 000	39 881 000
1721		Felles leiging av Forsvarets spesialstyrkar	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 38 666 000 til kr 39 606 000	940 000
1723		Nasjonalt tryggingsorgan	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 205 113 000 til kr 219 073 000	13 960 000
1725		Fellesinstitusjonar og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med ..... frå kr 2 093 141 000 til kr 2 033 287 000	59 854 000
	70	Renter låneordning, kan overførast, vert redusert med ..... frå kr 8 974 000 til kr 4 694 000	4 280 000
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 5 327 879 000 til kr 5 329 645 000	1 766 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med ..... frå kr 3 576 729 000 til kr 3 556 273 000	20 456 000
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 4 824 606 000 til kr 4 954 561 000	129 955 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med ..... frå kr 1 232 874 000 til kr 1 225 003 000	7 871 000
1735		Etterretningstenesta	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 1 232 611 000 til kr 1 236 788 000	4 177 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 2 024 518 000 til kr 2 172 936 000	148 418 000
1760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, kan nyttast under kap. 1760 post 45, vert auka med ..... frå kr 987 820 000 til kr 996 300 000	8 480 000

Kap.	Post	Føremål	Kroner
	44	Fellesfinansierte investeringar, nasjonalfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	16 000 000
		frå kr 52 733 000 til kr 36 733 000	
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast</i> , <i>kan nyttast under</i> <i>kap. 1761 post 45</i> , vert auka med	82 991 000
		frå kr 4 111 312 000 til kr 4 194 303 000	
	48	Fellesfinansierte investeringar, fellesfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	46 500 000
		frå kr 68 103 000 til kr 21 603 000	
	75	Fellesfinansierte investeringar, Noregs tilskot til NATOs investeringsprogram for tryggleik, <i>kan overførast</i> , <i>kan nyttast under kap. 1760 post 44</i> , vert redusert med	10 000 000
		frå kr 85 000 000 til kr 75 000 000	
1761		Nye kampfly med baseløysing	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 1761 post 45</i> , vert redusert med	244 000
		frå kr 115 168 000 til kr 114 924 000	
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	1 131 700 000
		frå kr 4 584 857 000 til kr 3 453 157 000	
1790		Kystvakta	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med	41 365 000
		frå kr 1 031 809 000 til kr 990 444 000	
1791		Redningshelikoptertenesta	
	1	Driftsutgifter, vert auka med	91 149 000
		frå kr 794 319 000 til kr 885 468 000	
1792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med	5 344 000
		frå kr 571 562 000 til kr 576 906 000	
1795		Kulturelle og allmennyttige føremål	
	1	Driftsutgifter, vert auka med	1 072 000
		frå kr 269 502 000 til kr 270 574 000	
	60	Tilskot til kommunar og fylkeskommunar, vert redusert med	1 000 000
		frå kr 1 000 000 til kr 0	
Inntekter			
4700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter, vert auka med	36 000 000
		frå kr 24 185 000 til kr 60 185 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsinntekter, vert redusert med	15 678 000
		frå kr 4 101 002 000 til kr 4 085 324 000	
	47	Sal av eigedom, vert redusert med	21 700 000
		frå kr 171 701 000 til kr 150 001 000	
4719		Fellesinntekter til føretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter, vert auka med	3 253 000
		frå kr 775 000 til kr 4 028 000	
4720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsinntekter, vert auka med	2 252 000
		frå kr 130 742 000 til kr 132 994 000	
4721		Felles leiing av Forsvarets spesialstyrkar	
	1	Driftsinntekter, vert løyvd med	1 890 000
		frå kr 0 til kr 1 890 000	
4723		Nasjonalt tryggingsorgan	
	1	Driftsinntekter, vert auka med	13 000 000
		frå kr 7 028 000 til kr 20 028 000	
4731		Hæren	
	1	Driftsinntekter, vert auka med	30 000 000
		frå kr 64 628 000 til kr 94 628 000	

Kap.	Post	Føremål	Kroner
4733	1	Luftforsvaret Driftsinntekter, v e r t a u k a med ..... frå kr 179 664 000 til kr 190 864 000	11 200 000
4740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsinntekter, v e r t a u k a med ..... frå kr 221 623 000 til kr 323 400 000	101 777 000
4760	1	Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg Driftsinntekter, v e r t a u k a med ..... frå kr 2 234 000 til kr 2 819 000	585 000
	45	Større nyskaffingar, v e r t a u k a med ..... frå kr 19 063 000 til kr 67 933 000	48 870 000
	48	Fellesfinansierte investeringar, inntekter, v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 65 500 000 til kr 38 000 000	27 500 000
4791	1	Redningshelikoptertenesta Driftsinntekter, v e r t a u k a med ..... frå kr 755 722 000 til kr 847 925 000	92 203 000
4792	1	Norske styrkar i utlandet Driftsinntekter, v e r t a u k a med ..... frå kr 10 368 000 til kr 17 368 000	7 000 000
4795	1	Kulturelle og allmenntnyttige formål Driftsinntekter, v e r t a u k a med ..... frå kr 9 495 000 til kr 12 000 000	2 505 000

II

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2015 kan gjere bestillingar utover dei gjevne løyvingane. Den

samla ramma for nye bestillingar og gammalt ansvar skal ikkje overstige følgjande beløp:

Kap.	Post	Samla ramme
1740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsutgifter, v e r t a u k a med ..... frå kr 1 320 000 000 til kr 1 370 000 000

Votering:

Votering i sak nr. 4

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1710	1	Driftsutgifter, r e d u s e r e s med ..... Fra kr 3 334 632 000 til kr 3 329 632 000	5 000 000
	46	Komponentutskifting, r e d u s e r e s med ..... Fra kr 104 274 000 til kr 94 274 000	10 000 000
	47	Nybygg og nyanlegg, r e d u s e r e s med ..... Fra kr 1 702 983 000 til kr 1 692 983 000	10 000 000
1719	1	Driftsutgifter, r e d u s e r e s med ..... Fra kr 284 600 000 til kr 283 600 000	1 000 000
1720	1	Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	43 900 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1721	1	Fra kr 3 727 089 000 til kr 3 683 189 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	600 000
1725	1	Fra kr 39 062 000 til kr 38 462 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	17 700 000
1731	1	Fra kr 2 101 980 000 til kr 2 084 280 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	10 700 000
1732	1	Fra kr 5 319 177 000 til kr 5 308 477 000 Driftsutgifter, f o r h ø y e s med	48 000 000
1733	1	Fra kr 3 517 310 000 til kr 3 565 310 000 Driftsutgifter, f o r h ø y e s med	121 000 000
1734	1	Fra kr 4 691 227 000 til kr 4 812 227 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	1 000 000
1740	1	Fra kr 1 229 324 000 til kr 1 228 324 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	17 600 000
1760	1	Fra kr 2 036 294 000 til kr 2 018 694 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	8 800 000
	45	Fra kr 993 430 000 til kr 984 630 000 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 45</i> , r e d u s e r e s med	35 000 000
1761	1	Fra kr 4 146 312 000 til kr 4 111 312 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	1 000 000
1790	1	Fra kr 115 862 000 til kr 114 862 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	4 200 000
1795	1	Fra kr 1 033 743 000 til kr 1 029 543 000 Driftsutgifter, r e d u s e r e s med	2 500 000
		Fra kr 271 066 000 til kr 268 566 000	

Votering:

Votering i sak nr. 5

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
480	50	Utgifter Svalbardbudsjettet Tilskot, blir auka med	27 000 000
		frå kr 283 712 000 til kr 310 712 000	

Votering:

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av avtale av 29. juni 2015 om opprettelse av Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB).

Stortinget samtykker i godkjenning av protokoll av 27. november 2014 om endring av Marrakesh-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (innsetting av avtalen om handelsfasilitering).

Votering:

Sak nr. 8 [16:26:39]

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.27.
